

Carit Etlar

Bibliotek
1800

Smuglerens søn

Carit Etlar

Smuglerens søn

eBibliotek 1800

2022

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Carit Etlar: *Smuglerens søn* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Carit Etlar: *Smuglerens søn* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal*

context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.

Indledning: Drømmen på Heden

Liglagnet synker, den venlige Sommer
kalder Naturen fra Vinterens Grav,
Løvet og Storken og Sangfuglen kommer,
Blomsten sig bader i Solstrålens Hav.
Digteren vågner af Vintersøvn's Dvale,
rider på Bølgernes hurtige Hest,
bort fra de støjende, kvalmfulde Sale,
flyver fra Staden til Heden mod Vest.
Henrykt og glad der hans Øje da skuer
skaldede Bakker og lyngklædte Strand,
og han ser Havet i Vårsolens Luer,
legende Vover, som ile mod Land.

Atter han øjner den stråttækte Bolig,
støttet mod Højen, med rørflettet Dør,
uden Forandring den ligger så rolig,
Hytten blot hælder lidt mere end før.
Alt er så stille, og mægtigt han føler
Barndommens Minder at hæve hans Bryst,
hører så svagt kun, hvor Nordsøen brøler
hist, hvor den skummer mod revede Kyst.
Lærkerne synge og Brokfuglen skriger,
Bonden går hjem fra sit Dagværk så glad,
Stjernerne funkler og Daglyset viger,
Lyngblomsten dufter i Dugdråbens Bad.

Medens han stirred og drømte og tænkte,
læste på Stenen, han støtted sig til,
fredlige Blund over Øjet sig sænkte,
slumrende sank han i Lyngene ned.
Se! da i Drømme en Yngling ham møder,
venlig som Cimbrias skovkrandste Kyst,
skjøn som Guds Sol, når i Purpur den gløder,
førend den synker til Havgudens Bryst.
Ynglingen standsed, han venligen smilte,
bøjed sig ned, der hvor Digteren lå,
og da han tyst ved hans Side sig hvilte,
vogted hans Slummer, han talte som så:

"Jeg er din Skytsånd, på mig kan Du lide,
jeg er din Ven, sig! forstår Du mig ret?
Endnu som Børn gik vi Side om Side,
blæste Skalmеjen, erindrer Du det?
Husker Du ikke de Ord, som jeg taled,
hvortil Du lytted så barnlig og glad,
når det blev Aften, og Solen den daled,
og på de lyngklædte Grave vi sad?
Dybt da jeg vakte Begejstringens Flamme,
åbned for Lynglandets Skjønhed dit Bryst:
Du Dig forandred, jeg blev den samme,
mindes Du slet ikke mere min Røst?

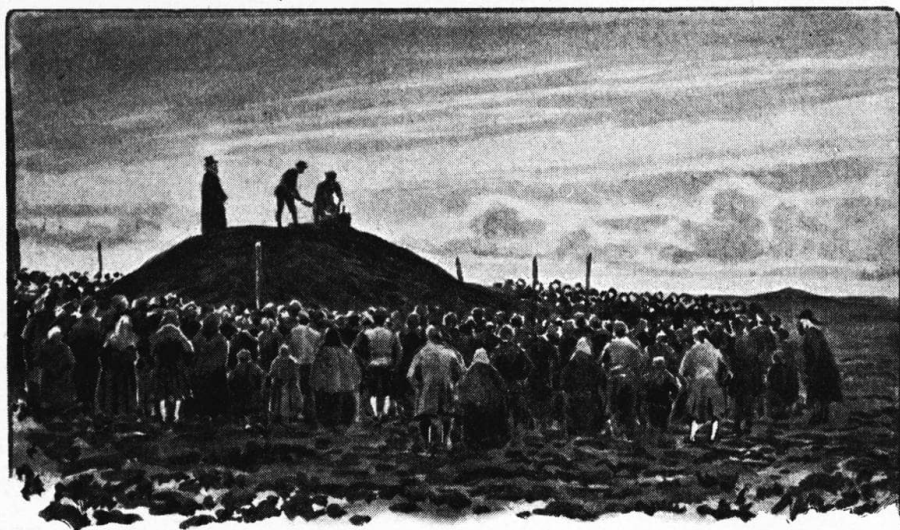
Husker Du ikke, hvor ofte vi hvilte
her iblandt Lyngen og spøjte og sang?
Endnu når Himmelens Stjerner nedsmilte,
gik vi blandt Højene mangen en Gang.
Svandt af dit Minde de venlige Drømme;
Lykken og Glæden, de tryllede frem?
Eller har Tidens den mægtige Tømme
holdt Dig i Åget, berøvet Dig dem?
O, nej! jeg ved det, Du Heden ej glemte,
glemte vel Nogen det lynggroede Land?
Ovre i Staden din Lyra Du stemte,
digted den skaldede Ørken en Sang.

Svag er din Stemme, men ivrig din Stræben,
lad kun det første ej dæmpe din Lyst,
mangler det stundom på Ord endnu Læben,
frygt ej, de komme, de bo i dit Bryst;
når blot din Sjæl ret tilfulde fornemmer,
hvad endnu Sproget et Navn ikke gav,
når i dit Hjerte sig Følelsen gemmer,
kalder nok Tiden den frem af sin Grav.
End est Du ung! Og derfor Du ej mægted
Tanken at gribe i dristige Flugt;
tro dog blot ej, at Dig Stemmen blev nægtet,
Blomsten, som plejes, gjør År jo til Frugt.

Når i din Sjæl da Begejstringen gløder,
Tankerne dvæle ved Vestlandets Kyst,
vågner den Længsel, som Ordene føder,
varsle de Stemmer, der bo i dit Bryst,
grib da din Lyra og syng blot om Folket,
det, Du end mindes af Fortidens Drøm,
syng hvad jeg lærte og ofte Dig tolked,
medens vi vandred ved legende Strøm.
Så skal jeg løse dit Hjerte fra Sorgen,
du skal få Livet og Mennesket kjær,
da skal, som forhen i Barndommens Morgen,
Engelen komme og være Dig nær.

Savner Du Lykke, og Glæden forsvinder,
trætter Dig Staden, er Skjæbnen for mørk,
blegne af Smerte og Sorg dine Kinder,
vend så tilbage til Cimbriens Ørk;
og Du skal sikkert på ensomme Hede
atter mig finde blandt Højene her,
ej Du behøver om Englen at lede,
jeg er usynlig, men altid Dig nær;
så vil vi begge besøge de Steder,
der hvor vi legede sammen engang;
der iblandt Lyngen bo skyldfrie Glæder,
her skal Du synge om Hjemmet din Sang."

Sådan han talte, og Natten bortilte,
Månen i Skyer sig hyllede ind.
Daglyset blinked, da Engelen smilte,
ånded et Kys på den Sovendes Kind.
Digteren vågned, hans Skytsånd var svunden,
vildsomme Hede kun mødte hans Blik,
men hvad hin taled, imedens han blunded,
af hans Erindring dog aldrig forgik.
Drømmen han husker, mens Årene svinder,
Englen og Heden er stedse ham kjær.
Et af dens gamle, dens halvglemte Minder,
venlige Læser! han tolker Dig her.

Henrettelsen

Det er en vemodig følelse, der griber vandringsmanden, når han, efter at have gennemrejst Jyllands østkyst og iagttaget dens frodige natur, dens store skovstrækninger, de yppige, græsrighe sletter, som overalt fremstiller sig for øjet, nærmer sig Alheden, eller den del af vestlandet, som står i forbindelse hermed. Et særskilt planteliv synes at tilhøre denne egn. Skovene forsvinder, lyng og revling, som tidligere kun viste sig i små buske, udvider sig efterhånden i store, uoverskuelige strækninger, på enkelte steder afvekslende med en lille rug- eller bygmark, indtil også denne til sidst forsvinder, jo længere man kommer frem. Intet træ, ingen busk skænker skygge for den brændende sol, som afsvider græsset, gennemgløder sandet og

sender sine stråler ned over vandrerens hoved. Lærken synger, brokfuglens tungsindige klageskrig lyder inde fra lyngen, og undertiden i stille vejr trænger et svagt bulder, en hul og dybtonende brummen af Vesterhavet hen over egnen.

Vandreren befinder sig nu midt i ørkenen, overalt viser den vilde, mørkebrune steppe sig for hans blik; et enkelt stråttækket hus ligger hist og her adspredt på den, og endda forveksles ofte dette med de utallige kæmpebegravelser, der hæver sig over lyngen, gemmesteder for en slægt, der har skrevet sig selv sit minde, før historien var i stand dertil. Undertiden støder han også på en gammel offersten, som, halvt skjult af lyng og mos, endnu giver stof for opmærksomhed. Således er Alheden, alvorlig, tavs og ophøjet, dens ejendommeligheder afpræger sig på beboerne.

En varm dag i maj måned havde imod sædvane en mængde mennesker forsamlet sig om en af de ovenfor omtalte kæmpegrave, som lå i nærheden af landevejen, der fører fra Viborg til Holstebro. Højen var omgivet af en reblin, befæstet til nedrammede pæle, for at holde mængden i en passende afstand fra det, man der agtede at foretage sig. Kun på den side, som vendte ud mod landevejen, var en indgang åben, og nedenfor denne stod nogle bønder, bevæbnet med tykke stokke. Lyngen, hvormed pladsen forhen havde været beklædt, var oprykket og sammenhobet i en stor bunke ved siden. I stedet derfor var jorden overstrøet med et tykt lag hvidt grus.

Midt oppe på højen stod to mænd, ligeså forskellige i det ydre som i de forretninger, de ved denne lejlighed havde at udføre. Den ene var en høj, mager person i sorte klæder, med et blegt og skummelt ansigt. Han var i færd med at rette en trekantet blok,

som hans medhjælper gjorde fast på to i sandet nedrammede pæle. Da dette var udført, gik han nogle skridt til siden, bøjede sig ned mod jorden og fremtog en stor, blankskinnende økse, der hidtil havde ligget skjult i en trækasse.

En gysen gennemfør tilskuerne, som havde fulgt alle forberedelser med opmærksomhed, for nu vidste enhver, at manden måtte være skarpretteren, der skulle udføre dommen på den forbryder, de var kommet for at se.

Uden at bryde sig om den opmærksomhed, han vakte, betragtede manden sin økse nogle øjeblikke meget omhyggeligt, lod fingeren løbe langs hen ad æggen for at prøve dens skarphed og skjulte den derefter igen i kassen.

Den anden person var egnens sognepræst, en ærværdig, gråhåret olding. Han stod noget afsides og iagttog med en vis højtidelig opmærksomhed de forberedelser, som de andre foretog sig. Af og til kastede han et blik ud over landevejen for at se, om toget, der førte forbryderen, som han var befalet til at forberede, endnu ikke lod sig se.

"Det varer lovlig længe, inden de kommer med knægten!" udbrød skarpretteren og gik hen til præsten. "Jeg blev tilsagt at møde her klokken elleve, den er allerede en halv time forbi."

"Vejen er lang fra arresten og hertil, og den ulykkelige skynder sig vel ikke med at komme af sted," svarede den gejstlige koldt, som om han følte sig krænket over den ligefremme tone, i hvilken bødlen tiltalte ham.

"Det er besynderligt nok," vedblev denne, "at folk kan hænge sådan ved den smule liv; jeg har nu været med til at hjælpe en svær mængde over i den anden verden, men ikke har jeg

ekspederet en eneste, uden at han jo blev glad over hvert øjeblikks tillæg, jeg gav ham."

"De har altså længe udført denne forretning," spurgte præsten og betragtede den anden med en kendelig afsky.

"Nåda! – meget længe, Højærværdighed!" svarede manden med en tilfreds mine, uden at mærke det ufordelagtige indtryk, han gjorde. "Jeg tør nok sige, at jeg, for hvert år De tæller, har skilt to hoveder fra kroppen, ikke endda at tale om de mange andre aparte tilfælde, som kagstrygninger og deslige, hvorved jeg har fungeret. Jeg skal nemlig gøre opmærksom på, at efter at jeg havde studeret kunsten i mit fødeland, kom jeg i *udenlandsk tjeneste* i seksten år, og der har en af min stand altid en Guds velsignelse med arbejde. Tør jeg forresten spørge Højærværdighed, hvem den domfældte egentlig er? Man fortalte i går aftes allehånde om ham nede i kroen, hvor jeg tog ind; nogle af bønderne ytrede endog, at han var aldeles uskyldig i det, han dømtes for."

"Det er en bissekræmmer ved navn Will," svarede præsten. "Han har forhen været tiltalt for at have dræbt en grænsebetjent ved Foldingbro, som for flere år siden blev fundet død af et knivstik; af mangel på beviser slap han dog fri igen. Nu er han jo atter grebet i et mord på en ubekendt person, som i lang tid logerede nede i kroen. Will var just i færd med at berøve den dræbte hans penge og papirer, da en af bønderne kom bag på ham og anholdt ham. Hvorledes folk kunne tro, at han er uskyldig, ved jeg ikke; vedkommende må vel have haft vished i sagen, før de dømte ham; men det gør mig ondt for familien, ved hans død bliver hans kone, en gammel fader og en lille dreng brødløse, og sognet får så tre til at sørge for."

"Der blev fortalt, at den dræbtes lig var forsvundet," sagde skarpretteren, da præsten tav, "og at ingen vidste, hvor det var blevet af; det er nok især af denne årsag, man erklærede sig for hans uskyldighed."

"Ja, alt dette kan jo være os fuldkommen ligegyldigt," sagde præsten på en måde, der tilkendegav, at han ønskede at ende samtalen.

"Nej, ingenlunde, højærværdighed! Ingenlunde. Det er mig tværtimod højst magtpåliggende at forskaffe mig pålidelige oplysninger om synderen, fra hvem det så end sker, før jeg ekspederer ham; for en mand som mig, der forstår kunsten fra grunden af, gives der forskellige måder at udføre den på. Skal jeg f. eks. i lag med et menneske, som er en skikkelig fyr på det nær, at han har begået en eller anden lovovertrædelse, så gør jeg ham færdig med et eneste slag; er det derimod en af disse hersens udlærte, så –"

Videre kom den ivrige embedsmand ikke i sin forklaring, forsamlingen udenfor kredsen udstødte i det samme et skrig, og man hørte dem råbe, at de kunne øjne toget, der kom med synderen.

Størstedelen af tilskuerne bestod som sædvanligt ved sådanne lejligheder af fruentimmer, og just af den grund var larmen også større og mere overdøvende end ellers. Skrig og latter, undertiden også skældsord og eder blev vekslet mellem dem. Nogle havde taget deres små børn med, og disse troned med frydefulde miner oppe på de kraftige kvinders skuldre, for at de des bedre skulle kunne iagttage alt.

Langt inde i heden kom nu det længe ventede tog til syne, men hovedpersonen var skjult, fordi sluffen, der kørte ham, på

alle sider blev omringet med mennesker, der ledsagede ham på den sidste jordrejse. Da de nåede til pladsen, hvor eksekutionen skulle fuldbyrdes, rejste den ulykkelige sig op.

"Se så!" udbrød han roligt, "det var da den sidste gang jeg agede over en lynghede; det er mærkeligt nok, jeg kan ikke ret få det i mit hoved."

Det var en høj, stærktbygget og aldrende mand, i hvis blege, men udtryksfulde ansigt mindre sås spor til frygt end en fast og rolig hengivelse. Hans søn, en lille, smuk dreng, var fulgt med til retterstedet. Barnet havde kørt dertil på samme karre som faderen og stod nu ved hans side med hans hånd fast i sin, idet hans store øjne fløj rundt blandt mængden, som om han ville opfordre dem til at frelse faderen; men ingen gjorde noget tegn dertil, en almindelig stilhed hvilede over alle.

"Det er dog synd af jer, foged, at I lader mig undlive i sådan et kønt vejr, jeg havde hellere set, det var blevet til regn i dag," udbrød Will og kastede sine øjne op mod himlen, ikke så meget af ligegyldighed for døden som for at skjule to store tårer, der ved synet af den lille søn randt ned over hans mørke, solbrændte kinder. Han bøjede sig ned og klappede ham.

"Så, min dreng!" sagde han med en stemme, som skælvede lidt, "gå du nu hjem til bedstefader og hils ham fra mig. Farvel, du! Vorherre holde sin hånd over dig."

"Kommer du ikke med, fa'er?" spurgte drengen.

"Jo, siden, siden!" svarede Will, idet han løftede ham op i sine arme og kyssede ham.

Retsbetjentene bød folkestimlen gøre plads og vinkede ad Will, som rev sig løs og skred med faste og sikre skridt gennem rækken, der på begge sider åbnede sig for ham. Da han kom til

indgangen af kredsen, standsede han noget, hans ansigt blev blegere, han bævede, og det var tydeligt, at rædsel for døden først nu bemægtigede sig ham, da han så forberedelserne til den. Dog varede det kun et øjeblik, før han igen havde vundet sin forrige fatning, han vendte sig til siden og lod øjnene løbe hen over mængden, som om han søgte en enkelt iblandt den. Han havde heller ikke taget fejl, for en høj, bredskuldret mand trængte sig frem med magt, og da han kom til Will, greb han

dennes hånd og trykkede den med heftighed mellem sine. Will omfavnede den fremmede og lagde sit hoved tæt op til hans øre, og de talte nogle øjeblikke sammen i en så sagte tone, at selv de nærmeststående kun hørte de tre sidste ord:

"Farvel, min broder!"

Derpå trådte han indenfor kredsens, præsten ledsagede ham op på højen, men den fremmede tog Wills søn i sine arme og gik bort med ham. Man så dem aldrig senere på denne egn.

Oppe på højen stod herredsfogeden iført sin embedsdragt. Han oplæste dommen med en dæmpet og noget utydelig stemme. Will hørte roligt derpå, han nikkede stiltiende til alt. Da fogeden tav, talte præsten nogle ord til ham; den lyttende mængde kunde ikke høre dem, men de så, at de rørte synderen, hans stemme bævede, da han vendte sig om mod mængden og udbrød i følgende afbrudte sætninger:

"Farvel allesammen! – så vidt er det kommet med mig, – I ser en drabsmand for jer, – endskønt jeg vel kunde sige, – dog det kan være det samme, – men der nede, bag disse tre høje mod syd ligger min hytte, en gammel fader græder over mig, en kone også, glem ikke dem, folk! Vær lidt gode mod dem, den gamle er næsten hundrede år, han kan ikke selv bjerge føden, og så – jeg har ikke mere at sige."

Han tav og foldede hænderne, mens skarpretterens medhjælper bandt ham et bind for øjnene. Derpå trak Will sin trøje af, blottede halsen og knælede ned i sandet. En almindelig tavshed herskede i dette øjeblik overalt; man kunde tydeligt høre, at han bad sit Fadervor, skønt han kun udtalte ordene hviskende. – Det glimtede i sollyset. – Will sukkede, hans hoved

rullede ned ad kæmpehøjen, men kroppen lå stiv og ubevægelig på den anden siden af blokken.

Dommen var fuldbyrdet. Herredsfogeden, præsten og skarpretteren begav sig hver på sin vej tilbage til deres boliger. Kun bødlens svend blev på pladsen for at nedgrave den døde; men først uddelte han til kvinder og børn alt det blod, som endnu randt ud af ligets krop, og man så da disse, med dampende skåler, styrte skrigende ind over heden og hjem, for blodet af en misdæder helbredte for den faldende syge, hvis det blev drukket, mens det endnu var varmt.

En juleaften

Den, der ikke har set Vesterhavet eller hørt dets hyl og bulder, når orkanen driver søerne ind på klitterne og kysten, vil umuligt kunne gøre sig nogen forestilling om den ubeskrivelige magt, der ligger i disse to elementers kamp. Det er på dette hav, på den nøgne kyst, det skummer imod, at der jævnligt foregår optrin, som bevæger og rører endog den koldeste iagttager. Historien beskriver dem ikke, men spørg den mørke, solbrændte fisker, hvis hår er blevet gråt mellem disse skær, som dagligt vover livet i kamp mod storm og sø for at aftvinge havet en sparsom føde til kvinde og børn, han alene kender dem, i hans bryst slumrer mindet og bevidstheden om mangen dåd, mangent rædselsfuldt øjeblik, som kun himmel og hav og den, der er over begge, var stumme vidner til.

På en kold og stormfuld vinterdag, sidst i december måned, dækkede is og sne jorden. Nordsøen rullede hult, idet dens bølger kæmpede med store, tykke isflager, som svømmede omkring i brudte masser.

Det var hen på eftermiddagen, solen var endnu et stykke oppe i horisonten, den lignede en stor, rød ildkugle i de tunge og blågrå skyer, der omfattede den. Noget borte fra strandkanten på en bunke opskyllet tang og søgræs, som skjult af sneen dannede en lille forhøjning, stod et ungt menneske, lænende sig til en båd, der var gjort fast på landet. Ved siden af ham lå en stor, langøret hund, med korte stærktbyggede ben, den betragtede med kloge, spillende øjne sin herre, som om den ville

udforske årsagen til hans dvælen på dette ensomme sted. Mennesket så ud til at være en sømand, i hvert tilfælde bar han samme dragt, som søfolk og fiskere bruger på vestkanten af Jylland. Hans ene hånd hvilede under pjækkerten på brystet, den anden i lommen, og kun det fyrige, mørkeblå øje, som lyste under den lodne hue og stirrede ud over søen, bort mod det uendeligt fjerne, hvor himmel og hav forenedes, vidnede om, at det smukke billede havde liv. Efterhånden blev hans ansigt mere levende, hans læber bevægede sig, han udstødte ord:

"Ja," hviskede han bestemt, "det er således som jeg tænkte: Skibet står herind efter, om en time er solen nede, så driver de på revene, de kan ikke klare dem længere."

Langt borte sås det hvide punkt, som var genstanden for hans betragtning; det hævede sig og sank med bølgerne, og der måtte et øvet øje til at skelne denne ubetydelige prik fra de mange måger og andre strandfugle, som i alle retninger med hæse og ængstelige skrig søgte ind mod landet. Efterhånden som solen gled ned bag havet og mørket tiltog, blev også kulingen stærkere, det trak op til uvejr. Store, tunge skymasser samledes dybt nede på himlen og udbredte sig med en ilende fart. Hvide skumtoppe fløj hen over bølgerne, som hævede deres rygge højere i vejret og syntes at sukke og klage, idet de væltede sig ind på revene. Havet blev mørkegråt. Orkanen begyndte.

Roligt havde Jan, således hed det unge menneske, været vidne til uvejrets begyndelse, hans erfarne blik så den fare, som den fremmede sejler svævede i ved at nærme sig den ubekendte kyst, han vidste, at den måtte gå under mellem revene, det var umuligt længere at holde sig ude fra dem; den hylende storm, som bar ind mod landet, tilintetgjorde alle anstrengelser.

"Det er dog skade, at sådan en køn skude skal forgå," hviskede han. "Se blot, hvor stolt den rejser sig, og hvor let den fører det svære pres af sejl, som de for længe siden burde have bjerget. Var fader ombord, kunne han måske klare dem endnu, men på den måde, de lader stå til, må de nødvendigvis gå under."

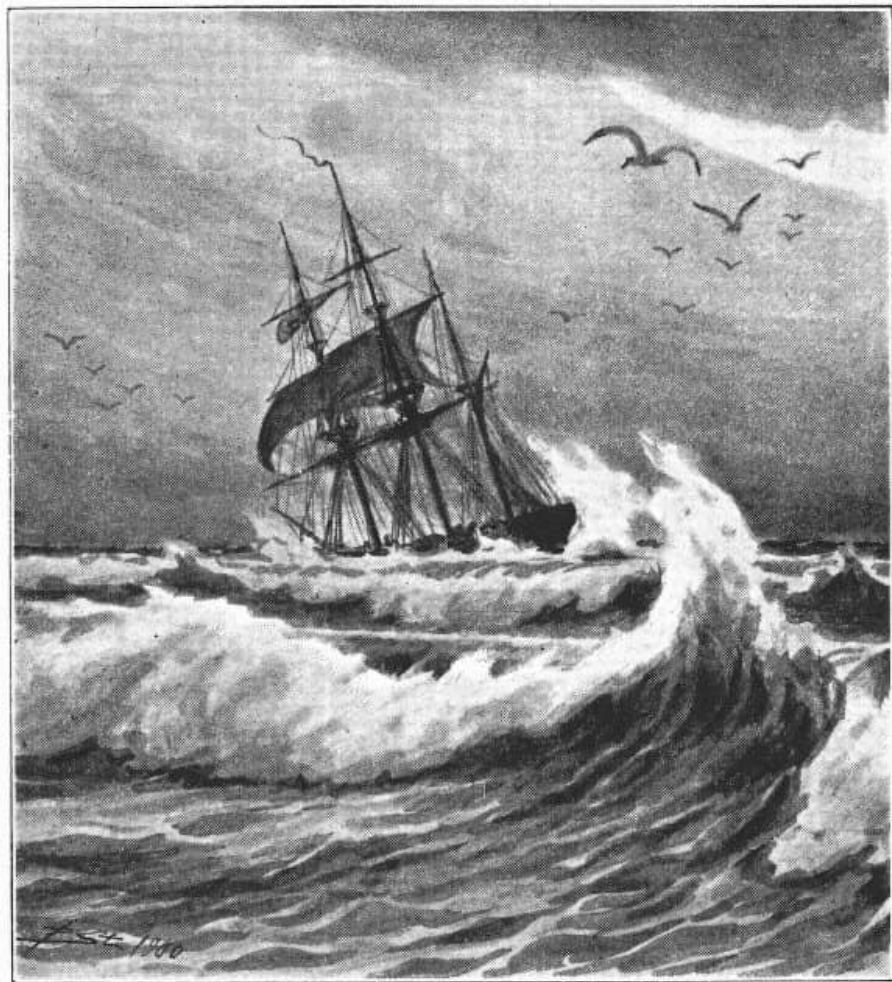
Han løste båden og skød den med kraft ud af det frosne sand, ned i søen. Endnu nogle øjeblikke betragtede han den retning, skibet løb, trak sin kofte af, steg ombord og fløjtede ad hunden.

Det var som om dyret fattede hans hensigt, for det sprang op til ham og lagde sig med forlabberne på toften ved hans side, idet de funklende øjne skiftevis betragtede ham og bølgerne, som slog ind over forstavnen. Jan klappede den store hund, og bandt en line fast til ringen i dens jernhalsbånd. Derefter greb han en åre og stagede sig med et agtsomt og spejdende blik ud mod det første rev.

Det fremmede skib havde allerede nærmet sig landet så meget, at besætningen ombord mærkede til grunden, og af og til hørte de frygtelige drøn af brændingen, når søen brødes ind på revet. Alt blev i en fart beslået og opgivet, i mærssejlene toges reb og der indtrådte nu en tavs, forventningsfuld stilhed på dækket, i hvilken ingen anden lyd hørtes end vinden, som peb igennem takkelagen, og søen, som tørnede mod forstavnen. Matroserne vidste, at alt hvad der stod i menneskelig magt for at holde dem borte fra kysten, var udført efter den sidste manøvre, det gjaldt nu liv eller død.

Således gik en tid, da lød pludselig en stemme, så høj og gennemtrængende, at den syntes selv at overdøve elementernes kamp, det var overstyrmanden ved rattet, og de få ord: "Hun lyster ikke længere," trængte sig til sjælen af alle. Skræk og rædsel stod malet i de djærve sømænds hærdede ansigter. Skibets undergang var vis. Der blev givet ordre til at kappe. Master og rundholter fløj i søen, varpankeret sank og borede sig ned i sandkvagerne, men det kunne ikke holde. I samme øjeblik kastede en grundsø skroget op mod det første rev, en anden bølge hævede det igen og satte det med et stød, der bragte tømmeret til at knage i alle sammenføjninger, ind på grunden, og vandet skyllede nu langs hen ad dækket. Hver tanke om

orden og lydighed var forsvundet blandt mandskabet. Storbåden blev sat ud. Mandskabet styrtede sig hovedkulds ned i den fra rælingerne; den kunne ikke rumme flere. Endnu en sprang ned, han blev kastet i søen af de andre. En mængde bobler drejede sig i skummende kredse over det sted, hvor han sank.

Jan havde imidlertid kæmpet sig frem til skibet, hvor kaptajnen og to andre var blevet tilbage. Idet han nærmede sig, så han dem hændervridende løbe frem og tilbage på de våde planker, men deres fortvivlelsesskrig forvandlede sig til et ligeså lydeligt udbrud af glæde, da hans båd løb ind under siden af skroget. Det slukkede håb, den sidste følelse, som forlader det menneskelige hjerte, vågnede atter hos dem ved den udsigt til redning, der viste sig. Han kastede fanglinen op til kaptajnen, og båden blev i en hast gjort fast.

"Hurtigt herved!" råbte han, "der er ingen tid at spille. Vraget kan synke hvert øjeblik, så er vi alle fortabt."

En ung dame blev hjulpet over rælingen, næsten halvdød af kulde. Hendes våde klæder hang stivfrosne omkring hende. Dernæst steg kaptajnen ned, og den sidste af de tilbageblevne stod allerede på det nederste trin af falderebstrappen, da en sø drejede båden med et pludseligt ryk til side, og manden sank i havet. Ved dette syn udstødte den unge dame et gennemtrængende skrig og ville være styrtet overbord, hvis ikke Jan havde grebet hende i klæderne og afværget det.

"Min fader! O, min fader!" udbrød hun i en tone, hvoraf en så inderlig sjæleangst talte, at sømanden studsende vendte sig om imod hende, men det dybe mørke, der lå udbredt over alt, hindrede ham i at se hendes ansigt.

"Vær rolig!" sagde han bevæget, "han kan frelses endnu; sid blot ned i båden, og De," vedblev han, vendende sig mod kaptajnen, "tag fanglinen, men gør den for Guds skyld ikke løs, mens jeg søger at hjælpe ham dernede."

Alt dette skete på et øjeblik; i det næste kaldte Jan på sin hund og styrtede sig med den ud i det frådende dyb.

Stormen hylede, bølgerne piskede voldsomt mod skibets sider, og slyngede det frem og tilbage på sandrevlen, stykker af tømmer og planker drev rundt omkring og tørnede flere gange mod båden, i hvilken den blege pige græd og jamrede sig for sin fader.

Det varede ikke længe, før kaptajnen så et mørkt, loddent legeme hæve sig over vandlinjen, og han hørte den modige sømand råbe:

"Kap hundens line! Hurtigt, hurtigt!"

Det skete, dyret udstødte et hyl, et glædesskrik fra Jan forkyndte hans held.

Lidt efter nærmede han og hunden sig båden, de havde reddet den fremmede og lagde ham ned i bunden af det lille fartøj.

Da Jan kom op af vandet, sad han et øjeblik stille, og hans blik hvilede takkende mod den mørke himmel, hvorfra månen i det samme blinkede frem og lod et gulblegt skær falde på hans ansigt. Hans tro staldbroder rystede vandet af sine lange hår og lagde med en glad tuden begge forpoterne op på sin herres skuldre. Sømanden klappede den kærligt, og da han vendte sig om på toften, så han ved hjælp af månens skin, den ubekendte pige bøje sig ned over faderen og kysse ham. Han greb åren, fanglinen blev gjort løs, og båden fo'r igennem bølgerne. Da de var kommet noget bort, lød et hult, gennemtrængende brag fra vraget. Kaptajnen udstødte et suk, han vendte sig om derimod, men så kun det skummende vandspejl, skibet lå der ikke længere.

"Nu sank det!" ytrede Jan roligt, mens han mat og afkræftet trak på åren, "i morgen vil det knuste tømmer ligge rundt

omkring på kysten."

Lidt efter skød båden lykkelig gennem den sidste sø op i sandet. Jan sprang ud; faren var overstået; de var frelst. Til den anden båd sås intet, men næste dag lå elleve lemlæstede lig drevet op på strandbredden.

Matte og afkræftede betrødte de skibbrudne landet. Jan hjalp den unge pige ud af båden.

"Gud være lovet!" udbrød hun og kastede sig grædende til faderens bryst. "Jeg har dig da endnu, du kære fader! Hvor jeg er taknemmelig derfor; og Dem!" tilføjede hun i en ubeskrivelig blød tone, henvendt mod Jan, "hvorledes skal jeg takke Dem? De har skænket mig et dobbelt liv ved at redde min fader."

Faderen og kaptajnen ytrede også deres tak, men Jan unddrog sig den, idet han gik tilbage for at trække båden højere op på land. Hunden derimod sprang omkring de tre skibbrudne, under en vedvarende gøen, som om den også ville ytre sin glæde over deres frelse.

"Hvorhen skal vi nu vende os?" spurgte den fremmede mismodig, efter at de første glædesudbrud var vejet for den tanke, at han befandt sig med sin datter i en ubekendt egn. "Vil De endnu forøge vor gæld til Dem ved at give os husly og hvile for i nat?"

"Hos mig?" gentog Jan med et smil, "det gik vel knap an."

"Hvorfor ikke?" gentog den fremmede, "vi fordrer intet uden husly og varme til i morgen."

"Der er andre grunde til, hvorfor det ikke lader sig gøre," svarede Jan, "men jeg ved et sted, hvor De kan få alt, hvad De trænger til. Et par bøsseskud herfra, der hvor De ser to store lys skinne ud gennem vinduerne, ligger en herregård, og generalinde Rosendal er en gæstfri værtinde. De er ikke de eneste skibbrudne, jeg fører op til hende," tilføjede han sagte.

"Rosendal!" gentog fader og datter forundrede. "Er det muligt?"

"De kender hende?" spurgte Jan.

"Vistnok!" var den fremmedes svar. "Hun er endog en beslægtet af mig og kunne ikke bo på et belejliger sted, siden skæbnen så pludseligt har ført os til Jylland. Du er vist også tilfreds dermed, Flora! Ikke sandt?"

"Jo!" svarede den unge pige, "jeg ville blot ønske, at vi allerede var deroppe, det er meget koldt her, og jeg fryser."

"Mit kære barn!" hviskede faderen i en ængstelig tone. "Du befinder dig dog vel?"

"Vær kun rolig, kæreste fader!" sagde Flora sagte, "jeg er for lykkelig i aften til ikke at befinde mig vel, jeg trænger blot til lidt ro efter de sidste timers skræk, intet andet."

"Gud være lovet!" mumlede manden og bad Jan føre dem op til herregården.

Noget oppe i landet, inde på heden, lå en lille, ensom bondehytte, kaldet *Højhus*, på sædvanlig måde tækket med halm og lyng. Dens ene side støttede sig op mod en gammel kæmpegrav, der på én gang tjente både som værn mod den kolde vind, der blæste fra søen, og til bagklædning for huset, hvis tag ikke nåede højere end op til toppen af højen.

Det var i skumringen, og hyttens beboere havde allerede tændt lys. Midt for et stort, blankskuret egebord i den lave stue sad en bleg og rystende olding på en bænk. Han var i færd med at undervise nogle børn, som sad omkring bordet. To drenge og lige så mange piger lyttede til det, han fortalte dem om Gud og det liv i verden, de ikke kendte, og de smås blikke hang med kærlig opmærksomhed ved oldingens læber. En dygtig tørveild blussede på skorstenen, tæt ved denne sad en aldrende kone og drejede flittigt den rok, hun spandt på. Ved et bord noget længere henne var en høj og bredskuldret mand i færd med at

ordne og gennemse en del papirer, som han havde udbredt foran sig. Således var alt her et billede på stille, huslig virksomhed, i hvilken den ene ikke afbrød eller forstyrrede den anden.

En lang tid gik hen; stueuret slog seks; da rejste manden sig op, lagde papirerne sammen og gemte dem meget omhyggeligt i bordskuffen, som han låsede for. Derpå gik han hen til oldingen og udbrød, idet han lagde sin hånd på den gamles skulder:

"Nå, fatter! Lad det så være nok for i aften, det er jo helligt nu, og børnene ville vel gerne have lidt frihed, før vi spiser."

"Ja, ja, Jørgen!," svarede den gamle, "som du synes, vi kan jo holde op for denne gang."

Den hurtighed, hvormed de små lagde bøgerne sammen og rejste sig fra deres pladser, viste hvor kærkomne faderens ord var, og nu blev der mindre roligt i stuen, idet de begyndte at lege med hinanden. Husmoderen satte sin spinderok hen i krogen og gik ud for at tilberede aftenmaden; Jørgen hentede en vadmels kofte og nogle andre klædningsstykker, som han hjalp den gamle mand at iføre sig. Derefter bandt han ham en ren krave og et hvidt tørklæde om halsen.

"Se så, Tonne!" sagde han, mens han trak en ny, blåstribet bomulds hue ned over den gamles grå lokker, "nu har jeg pyntet dig til juleaften."

"Tak for det, min dreng," svarede Tonne og trykkede hans hånd, "men du har dog glemt det vigtigste, ikke sandt?" Han pegede med en vis alvor på sit bryst.

Jørgen fattede hans mening, gik hen til skabet og fremtog en gammel orden i et blå og rødt bånd.

"Du mente vel din orden, fatter?" spurgte han smilende og hæftede den fast i koftens knaphul. "Denne jul oplevede du da alligevel," vedblev han venligt og satte sig ned på bænken ved siden af den gamle, "skønt du ikke troede det, da jeg forrige år ved denne tid hjalp dig stadstøjet på."

"Du har ret, Jørgen! Vorherre har holdt mig i live endnu, skønt jeg efter den sædvanlige orden for længe siden burde være borte. Jeg er vel snart over de fem snese, ikke sandt?"

"Et hundrede og tre, Tonne," ytrede Jørgen og betragtede sin fader med et kærligt blik. "Men hvad siger det! Du kan leve længe derfor, og jeg skal endnu mangan juleaften pynte dig op, du gamle fatter!"

"Sandt nok! Hvorfor skulle jeg vel ønske at dø? Jeg har det jo godt her hos dig, og jeg ville selv gerne leve, så længe dine børn kunne have gavn af min undervisning."

Lidt efter rejste Jørgen sig op og iførte sig en bedre klædning end den, han gik til hverdags med. Tonne sad på sin bæk og betragtede med et godmodigt blik de små, som legede på gulvet, byggede huse og sejlede omkring på skamler, mens bedstefaderens stok tjente dem til åre.

"Hvor bliver Jan af i aften?" spurgte han efter nogen tids tavshed. "Jeg har ikke set ham den hele eftermiddag."

"Jeg ved det ikke, kanske sig, at han er *oppe i forretninger* hos generalinden på herregården, han kommer vel snart."

"Ja, han plejer sjældent at blive ude om helligaftenen, og han ved jo, at vi spiser klokken syv."

"På søen ville jeg ikke ønske, han var," sagde Jørgen og gik hen til det lille vindue, som vendte ud mod heden, og udenfor hvilket stormen peb og hylede med sin hele voldsomhed. "Det er et

hårdt vejr i aften," bemærkede han for sig selv, "hun blæser en orkan fra nordvest af; går der sejlere forbi revet i nat, så har vi fortjeneste i morgen med strandingsgods."

"Det er en god dreng, den Jan!" udbrød den gamle, som ikke havde hørt, hvad sønnen sagde, "han volder dig megen glæde, Jørgen! Du har fornøjelse af dine børn, og det vil sige store ting i disse tider."

"Sandt nok, Tonne!" sagde Jørgen, "Jan er en rask knøs, og det ærgrer mig blot, hver gang jeg tænker på, at han kunne have det langt bedre ved at fare som forhen end ligge her hjemme og slide tiden for os; der stikker et godt hjerte i den dreng, og han glemmer sig altid selv, hvor det gælder hans familie."

"Jeg har opdraget ham," hviskede Tonne med et tilfreds smil, "jeg har lært ham at kende sine pligter, når jeg er død og glemt af alle andre, skal *han* i det mindste huske mig og takke mig i min grav."

Under denne samtale havde husmoderen anrettet aftensmaden; et stort fad risengrød dampede på bordet; børnene tog ivrigt plads omkring det, Jørgen hjalp den gamle hen på hans bestemte plads og satte sig så stiltiende ned ved siden af sin kone, mens bønnen blev læst.

Med højtidelig alvor blottede Tonne sit hoved og foldede hænderne over den sribede hue. Hans matte øjne fik liv og strålede, mens han læste de simple ord. I Jørgens hårde, men ærlige træk lå den største andægtighed til syne, og hans kone gentog sagte og hviskende den velbekendte bøn. Børnene havde også foldet deres små hænder, men deres tanker og øjne var alene henvendt på risengrødsfadet, som stod på bordet.

Da tudede en hund udenfor, et slag lød på husdøren, den gik op, Jan trådte ind. Tonne kastede blot et blik på ham og fortsatte derefter bønnen, men det unge menneske blev stående stille og hørte til, så længe bedstefaderen læste; da han tav, trak han sin drivvåde kofte af, hængte den hen over kakkelovnen og satte sig derpå til bords mellem sine små brødre.

"Hvor har du været henne så længe, min dreng?" spurgte Tonne og betragtede sin yndling med et velvilligt blik; "Jørgen og jeg talte om dig før; vi vidste ikke, hvor du var blevet af."

"Jeg har været ved søen," svarede han; "jeg stod nede ved Nørre Klitter hen på eftermiddagen og så et barkskib stævne herind efter; det blæste hårdt; da orkanen kom kunne han ikke klare sig for kysten."

"Løb han på grund?" spurgte Jørgen ivrigt.

"Han gik under med top og tavl," bemærkede sønnen i en tone, som talte for, at sådanne hændelser var almindelige nok til ikke at vække synderlig opsigt i denne egn.

"Ja, ja! Det har været et strengt vejr i den sidste tid, og det vil igen blive en god nat for os, denne; en juleaften er de vist *allesammen* hjemme, så kan vi arbejde i fred for dem."

"Skal I ud i nat igen, Jørgen?" spurgte moderen med en bekymret mine, "lad det være! Det er dog helligaften nu, og du gjorde bedre i at blive herhjemme hos os denne gang."

"Vist ikke, Karen!" sagde manden i en bestemt tone, "hvordan kan jeg blive hjemme, når de sætter godset over fra den anden side af åen? De Varde købmænd ville nok se surt, om jeg ikke var rede til at tage imod det, så snart bådførerne kom. Men i aften mener jeg, at vi hurtigt får tingene i orden; vi kunne godt køre den lige vej over heden tilbage med vognene; løjtnanten er oppe på herregården til gilde hos fogeden, og der er vel knap nogen af *de andre* på vagt derude."

"Lad da Jan i det mindste blive her, at jeg dog kan have en af jer hos mig; dersom betjentene bliver borte, behøver I jo ikke at være ude begge, og det er et slemt varsel, når man ikke er samlet med sin familie en juleaften."

"Ja, det går an!" var svaret; "Jan kan blive hjemme hos dig, og lidt over midnat skal jeg nok være tilbage igen!"

"Nej, fader!" sagde Jan, "jeg må være med; det kunne dog hænde sig, at kontrollørerne var ude, så ville det være farligt, hvis du alene var dernede for at tage imod godset; vi følges ad; men vær du kun rolig, moder! Det varer ikke så længe denne gang."

Konen indså, at hendes bønner ikke formåede at røkke mandens og sønnens beslutninger; hun tav med et suk.

"Hvorfor er du så våd, broder?" spurgte den lille dreng, som sad ved siden af Jan. "Se blot, hvordan vandet drypper af dig, ned på den rene dug. – Har du været i søen?"

"Ja næstendel!" svarede Jan smilende.

"Hvorledes! I søen?" udbrød Jørgen og Tonne forundrede.

"Ja, da jeg så skibet løbe op mod grundene, vidste jeg nok, at det måtte gå under, så løste jeg vor båd og roede ud mod det, fordi jeg måske kunne hjælpe nogle af folkene i land. Da jeg kom til vraget, havde allerede matroserne givet storbåden ud og var roet bort med den, men kaptajnen og to passagerer var endnu tilbage. Det holdt hårdt, inden de kom ned, og den ene faldt i søen fra det læ vant. Jeg og Tro fik ham alligevel op igen, derved blev jeg våd."

Tonnes øjne havde, mens Jan talte, dvælet på ham med et udtryk af den inderligste kærlighed.

"Hellige kors!" råbte moderen forskrækket, "hvad er det, søn? Du bløder jo!"

Børnene udstødte et skrig, Jan mærkede først i dette øjeblik, at blodet løb ham ned af armen.

"Det er vel blot en rift, jeg har fået på vraget," sagde han rolig, "det har intet at betyde, et begplaster vil gøre det godt igen."

Han rejste sig op, lidt efter havde han standset blodet og forbundet såret.

Efter at risengrøden var fortæret, satte moderen en stor hjortebov frem på bordet og uddelte vældige stykker til enhver især.

"Hm! Hm!" mumlede Jørgen og strøg sig med hånden omkring munden med et polisk smil. "Det skulle de vide oppe på gården, at vi har hjortesteg hernede i aften, så fik vi vel knap lov til at spise den så roligt som nu,"

"Det har du ret i, Jørgen!" svarede Karen, "siden den sidste herredsfoged kom hertil, er det blevet rent forkert. I fordums dage kerede ingen sig om, at fattigfolk tog et dyr på marken ind imellem, der er da nok af dem alligevel; nu derimod risikerer man både bøde og arrest, så snart de hører en bøsse knalde. Jeg takker dog Vorherre for, at der findes dyr, ellers ville det mangan gang se dårligt ud for os."

"Tak ham hellere, fordi din mand og din dreng har et sikkert øje og en god bøsse," smålo Jørgen, "uden dette ville der kun sjældent komme en hjortebov på bordet."

Da måltidet var endt, beredte manden sig til at forlade hytten, trak en tyk, ulden pjækkert over sin korte trøje, knappede den tæt op i halsen, tog et par store fiskerstøvler på og stak i et øjeblik, hvor ingen gav agt på det, to pistoler til sig, der hang i et skab i væggen. Da Tonne rejste sig fra bordet, gik han hen til Jan, som stod ved kakkelovnen og vred vandet af ærmerne på sin vams.

"Søn!" hviskede oldingen med en rørende alvor. "Vorherre velsigne dig! Det er nu den niende gang, jeg beder godt for dig, fordi du ni gange har glemt dit eget liv for dine medmenneskers. Det vil bringe dig lykke, en god gerning lønner sig altid selv, min dreng! Og jeg ser, at du engang vil bringe det til noget. Din fremtid skal blive lys og venlig."

Den gamles øjne fik større glans, mens han talte, hans skikkelse hævede sig; som han der stod, lignede han en af oldtidens præster, der udlagde en dødelig sin skæbne.

"Gå nu med Gud, min kære dreng!" vedblev han, "din fader venter dig."

Jan greb bedstefaderens hånd og kyssede den. Lidt efter forlod han og Jørgen huset og gik, fulgt af hunden, ud til deres natlige arbejde.

Da stueuret slog ti, hjalp moderen den gamle Tonne i seng og tog så igen fat på sin rok, men arbejdet ville ikke ret gå fra hånden denne aften. Hun lænede sig tilbage på stolen og hensank i grublerier. Det var deres fattigdom, som i dette øjeblik var genstanden for hendes tanker, og som til sidst bragte tårer i hendes øjne. Hun skød rokken hen for sig, bøjede sig over mod stoleryggen og græd.

Hendes lille søn sad henne ved bordenden med hånden under kinden, hans store, mørke øjne hvilede på hende.

"Hør, moder!" udbrød han kærligt, idet han fo'r ned fra bænken og slyngede sine små arme omkring hendes hals, "du må ikke græde mere; bliv blot til jeg bliver stor, så skal du og fader nok få det godt her hjemme."

Moderen smilede, hun græd ikke længere, men trykkede den lille tæt op til sit bryst og gik så hen til vinduet for at se efter

vejret. Det var mørkt og sort uden for, månen blinkede frem gennem skymasserne, som en sørgefakkel i et gravkapel.

"Blot de dog snart ville komme igen, uden at der var hændet dem noget. Jeg er så bange i nat," hviskede hun sagte. Men drengen havde hørt hendes ytring.

"Hvor gik de hen, moder?" spurgte han.

"De gik ud for at fortjene brødet til mig og jer," svarede Karen med et suk.

En time senere var lyset slukket i Jørgens hytte og beboerne i seng.

Herregården

Et stykke indenfor klitterne, mellem langstrakte og lyngbegrøede bakker, lå den herregård, til hvilken Jan havde ført de skibbrudne. Dens ene facade gav en fri udsigt over de nærmeste heder, hvori små græspletter og smalle, lysegule rugagre indfattedes af lyngens mørkebrune ramme. Fra den modsatte side så man havet komme til syne bag den bugtede linje, som de hvide sandklitter dannede.

Herregården var en gammel, grundmuret bygning, firkantet og plump, med et stejlt opløbende tag og små, aflange vinduer i spidsbuestil. Tidligere havde den været forsynet med volde og grave, af hvilke der endnu på enkelte steder sås et utydeligt, halvt udslettet spor. Den nuværende ejerinde var generalinde Rosendal, som siden hendes gemals død kun beboede den ene fløj af gården, mens egnens herredsfoged, Solberg, havde omdannet den anden til bolig for sig. På bygningens ydre havde tiden ikke haft stor indvirkning, men derimod så meget mere på dens indre. Den forrige borgstue var forvandlet til en forhørssal, kældrene bestængede og indrettet til arrester. Riddersalen tjente til herredets tingstue, og de mange gamle portrætter, som hang rundt omkring på væggene, syntes med mørke og harmfulde blikke at betragte rolighedsforstyrrelserne af deres fordums herresæde.

Det var om formiddagen. Inde hos generalinden blussede en stærk lid i kakkelovnen og udbredte en behagelig varme i værelset, som alligevel ikke var stærk nok til at tilintetgøre de

blomster, frosten havde malet på ruderne. Et smukt, figureret tæppe skjulte gulvet, og midt på dette stod et dækket frokostbord, foran hvilket husfruen sad, et levende billede på de revolutioner, tresindstyve år er i stand til at frembringe i et smukt ansigt. Foruden hende så man endnu to unge piger i værelset. Den ene var herredsfogedens datter, et blidt og tilbageholdent væsen, hvis ansigts sædvanlige udtryk var den sørgmodighed, som uopfyldte eller skuffede forventninger pleje at efterlade.

Ved vinduet stod en anden ung pige. Hun havde bragt rudens is til at optø ved sin varme ånde og stirrede nu uafbrudt ud på havet, som fra dette sted lå udbredt for hende i dets ubegrænsede storhed og vælde.

Budskabet, at et skib var strandet, havde allerede tidligt om morgenen forsamlet en mængde mennesker for at bjerge de sager, som om natten var drevet i land fra vraget, hvoraf kun et stykke af stormasten endnu ragede op over vandlinjen. Den store, uoverskuelige havflade lå udbredt i morgensolens lys. Stormen, som nylig havde blandet sit hyl med de ulykkeliges dødsskrig, var faret bort, afgrunden havde modtaget sine ofre og glemt dem igen. Bølgerne rullede lette og rolige hen over stedet, hvor de sank, og legede med stumperne af det splintrede vrage, mens man inde på landet så de opfiskede lig, henlagt i en række og skjult af et stykke sejldug.

Generalinden havde endt sit måltid. Hun trådte hen til vinduet og udbrød, idet hun venligt lagde sin hånd på Floras skulder:

"Se mig engang til dig, du lille! Hvor fordybet i dig selv du står der og stirrer ned mod søen og glemmer alt for at betragte den."

"Det er ikke alene søen, jeg ser ud på," svarede Flora, som ved tantens ord vågnede af sine drømmerier. "Du glemmer nok, kære tante, at den i alt fald i dag må have en særdeles betydning for mig, siden vi så nylig undgik at blive dens ofre. Den har berøvet min fader hans hele formue, og det er egentlig alene min skyld."

"Din skyld?" gentog generalinden, "hvorledes det?"

"Det var omsorg for min sundhed, der forledte ham til at rejse til Italien, og det var efter mit ønske, at vi nu tog tilbage med det ulykkelige skib; havde jeg ladet ham råde, og vi var taget over land, ville alt have været anderledes."

"Snak om en ting!" udbrød generalinden i en godmodig tone, "det var Vorherres vilje, der nu engang besluttede det således, og i grunden kan jeg slet ikke være så misfornøjet dermed; for i ethvert andet tilfælde havde jeg nok ikke fået jer at se min hele levetid. De gode københavnere har som oftest en modbydelighed for Jyllands vestkyst, og sandt at sige, jeg fortænker slet ingen deri, den kan ikke byde synderlig erstatning for det glade, magelige liv, de er vant til at føre derovre. Nu er I her, børnlille! og I kan stole på, at jeg skal vide at holde fast på jer. Hvad din faders ejendomme angår, så er den sag heller ikke så slem, som du forestiller dig. Skibet strandede indenfor det første rev, og med en nordvest bærer søen altid ind efter, det ved jeg af erfaring, så at det meste må være drevet på land i nat; giv dig derfor kun tilfreds, mit barn; jeg har i morges sendt mine folk ned til stranden, det er karle, kan du tro, som ikke ville lade noget blive tilbage uden at bjerge det. Her findes dygtige mennesker på denne kyst."

"Dersom de alle er som *han*," sagde Flora med en noget dæmpet stemme, "så må det være en lykkelig egn at bo i."

"Åh ja!" vedblev generalinden tilfreds, uden dog at forstå hendes mening. "Når man blot har en smule helbred og nok at tage fat i fra morgen til aften, kan man jo i grunden være lykkelig overalt. Lediggang derimod gør selv paradiset kedeligt. Jeg gad dog nok vidst, hvem det egentlig var, som hjalp jer i land fra vraget. Det har været en dristig karl, og I skulle have set at få ham herop med på gården."

"De kan tro, kære frue!" udbrød Elise, "at det har været den unge Kruse fra Højhus, han er det modigste menneske her på kysten, og jeg så ham i går nede ved søen, som om han ventede noget derude fra. Han har jo allerede forhen vovet sig ud til de forulykkede skibe, når ingen anden turde; De husker nok sidste efterår, da vi på én eftermiddag så ham redde fem mænd fra døden."

"Ja, du har ret, Elise! Det må bestemt have været ham; det er et herligt menneske, den Kruse!"

"Og hvem er da denne Kruse?" spurgte Flora smilende; "jeg må nødvendigvis have en nøjagtig beskrivelse af ham."

"Det er en ung sømand," sagde generalinden, "og du skal nok få lejlighed til selv at se ham, du lille! Han kommer ofte herop på gården, han og jeg har *forretninger* sammen. Man siger her på egnen, at hans fader driver smugleri, men jeg tror ikke på folkesnak; vist er det, at skønt Kruse er at simpel slægt, så besidder han dog så god smag og et begreb om det passende, som kunne gøre mangel spradebasse ovre hos Eder til skamme. Han taler fransk langt bedre end jeg, og man har dog sagt, at jeg just ikke er en stympet i sproget. Foruden dette," tilføjede hun

med et smil, "er han det smukkeste menneske, jeg i mit liv har set, og denne egenskab, der gælder mindst i mine øjne, har måske større betydning i dine."

"Men det må jo være en højst mærkværdig mand," ytrede Flora leende; "jeg har endnu aldrig hørt dig ødsle således med ros på nogen."

"Det er heller ikke min vane," svarede generalinden. "Men du skal snart få lejlighed til at overbevise dig, om jeg har sagt for meget. Se! Der går han jo ved siden af din fader og vognen, som kører det bjergede gods herop."

Flora vendte sig mod vinduet. Hun så den betegnede og ønskede med en barnlig nysgerrigheds inderlighed, at det unge menneske ville følge med op på gården.

Hendes ønske blev opfyldt. Lidt efter gik døren op, Floras fader trådte ind, Jan ved hans side. Hans hund var fulgt med, den trængte sig efter ham ind i stuen.

"Se, Flora!" sagde faderen, "her bringer jeg dig det unge menneske, hvis mod og dristighed i går reddede vort liv. Allerede i morges tidlig traf jeg ham nede ved søen, i færd med at bjerger det, som bølgerne kastede ind fra vraget. Han har i dag gengivet mig den største del af min formue ved at redde det lille skrin, hvori mine veksler og papirer var gemt, og jeg bad ham følge med herop, for at du selv kunne ytre ham den taknemmelighed, han har så stor fordring på."

I det Jan trådte ind, røbede hans ydre en vis frygt og forlegenhed, der måske mindre gjaldt selskabet end den årsag, Bramer nylig havde nævnt til hans komme. Imidlertid varede det kun nogle øjeblikke, før hans sædvanlige frimodighed atter vendte tilbage. Han hævede hovedet, kastede et flygtigt blik omkring sig og lod derpå sine mørke øjne uafbrudt dvæle på Flora med en så udtryksfuld og talende beundring, en så smigrende og ærbødig hyldning, at han bragte hende til at sænke sine. Hun gik hen til ham og strakte ham begge sine hænder i møde med en ytring af taknemmelighed. Jan følte sig dybt bevæget over hendes hjertelige hilsen og det strålende blik, som ledsagede den, over den bløde stemme, det dejlige ansigt; den hele yndige, barnlige skikkelse, der udtrykte langt mere end det rigeste sprog.

"Og nu mit sidste ord!" udbrød Bramer, idet han trådte hen til ham, "De må og skal give mig lejlighed til at ytre noget af den taknemmelighed, vi begge føler. I går frelste De vort liv, det agter jeg ikke at betale, fordi jeg ved, at der ligger lige så megen

lykke i at give som i at modtage en sådan velgerning; men i dag reddede De min formue, og af den fordrer jeg, at De skal modtage Deres del, jeg mener findelønningen."

"Jeg vil ingen findeløn have," svarede Jan smilende og rystede på hovedet.

"Hvad skal det sige, Kruse?" udbrød generalinden. "Når min svoger søger at ytre sin erkendtlighed på en så smuk måde, mener jeg, at De gør uret i at vise den tilbage."

"Ja, det kan gerne være; Deres Nåde har uden tvivl ret," svarede Jan, idet han så ned for sig og drejede på sin blanke hat, mens han syntes at søge efter ord; "men alligevel – De må beholde Deres penge, jeg tager ikke imod dem. Det er vel sandt," vedblev han i den dybe og dæmpede tone, som var ham egen, "jeg har reddet Dem; uden min hjælp ville De i dag måske ikke have set solen skinne så kønt ind til os gennem ruden, men De var i nød, herre, i et sådant tilfælde gør man sit bedste, og jeg er glad over at have frelst Dem, og endnu mere over at have frelst Deres datter."

"Endnu mere?" gentog generalinden.

"Ja, Deres Nåde!" svarede han, idet han undseligt sænkede sine øjne, "for jeg tænker, Vorherre glæder sig over, at de fromme bliver tilbage på Jorden." – Flora blev blodrød.

Generalinden svarede på denne ligefremme ytring med et smil.

"Men var det da ikke muligt på en anden måde at virke noget for Dem?" spurgte Bramer. "De synes at være bestemt til en bedre stilling end den, hvori De her befinder Dem."

"Det er også nok troligt, at jeg udsøgte mig en anden lod, hvis jeg var min skæbnes herre," svarede han smilende, "men det lader sig ikke gøre. Havet er stort nok til at finde brød på, og

synderlig højere går mine ønsker ikke. Der gives desuden en grund, hvorfor jeg må foretrække de vilkår, jeg her lever under, for alle andre."

"Og hvilken?" spurgte Flora.

"Det skal jeg sige Dem!" svarede Jan roligt. "Jeg har en fader, som jeg må arbejde for, og fire små søskende, som ikke kunne undvære mig."

"Men hvis nu Deres fader blev sat i en sådan stilling, at han mindre savnede Deres hjælp," ytrede Bramer.

"Min fader vil ikke passe for nogen anden stilling; jeg tror, naturen har bestemt ham til dette liv, han fører. De ser altså, herre!" tilføjede han smilende, "at der intet er at gøre med os."

"Men De må ikke forlade os således," sagde Bramer, som følte en levende deltagelse for den unge sømand. "De må i det mindste komme igen, det vil glæde os at fortsætte Deres bekendtskab, mens vi opholder os her."

"Men ville dette også passe sig for Dem?" sagde Jan, bevæget over den synlige deltagelse, som vistes ham. "De, herre! har et navn. De er formodentlig meget anset i verdens øjne. Jeg derimod er ingenting, og selv herovre kunne det ikke gå an, om De vedligeholdte bekendtskabet med mig, – med smuglerens søn."

Under den overraskelse, som disse ord frembragte, gjorde Jan en dyb hilsen og forlod værelset. Lidt efter så de ham med lange, hurtige skridt gå ned til stranden, fulgt af sin store hund.

Der lå noget i Jans tone, i hele hans adfærd, som rørte Flora; hun følte en høj grad af interesse for ham. Han var længe genstanden for hendes og faderens samtale; de gennemgik

derpå de sidste dages hændelser og følte sig tilfredse og lykkelige ved deres gensidige redning.

"Hvorledes befinder du dig nu, mit kære barn?" udbrød Bramer kærligt. "Jeg listede mig ind til dig i morges, før jeg gik ned til stranden, men du sov endnu så roligt, at jeg ikke nænnede at vække dig."

"Jeg drømte om dig, min kære, gode fader!" hviskede hun med en sagte stemme og klyngede sig til ham. "Jeg har det godt, meget godt, der fattes mig intet, jeg er gladere og lykkeligere end nogensinde forhen."

Bramer betragtede hende, mens hun talte, med den inderligste kærlighed; for Flora selv var den, som mindst kendte sin egen tilstand. I hendes barnlige tankegang stod døden stedse langt tilbage; hun følte for meget af det nuværende øjeblikks fryd til at beskæftige sig med andet. Ungdommens smilende forhåbninger, dens blændende drømme, udøvede deres trylleri i hendes sjæl og holdt hende i ubevidsthed om alt udenfor disse. Bramer gik det ikke således, han var fortrolig med faren, som svævede over hans eneste barns liv, han vidste, hvor lidet hun var i stand til at trodse følgerne af et sådant optrin som det sidste, men han tav. Udvortes rolig, gemte han sine anelser, sin frygt dybt i sit indre og lod ingen mærke det, som stillede sig mellem ham og glædens korte øjeblikke.

Bramer havde nået sit livs middagshøjde; verden, glæden havde kun få tillokkelser for ham. En række af år henlevede han i en uafbrudt huslig lykke med et væsen, der gjorde hans liv til et paradys; da hun døde, og Flora alene var det minde, han havde tilbage fra hin lykkelige tid, sluttede han sig til hende, skænkede hende udelukkende sin hele kærlighed, og hun blev det bånd,

der endnu bandt ham til livet, for hendes skyld havde det værd og betydning for ham.

Derfor skælvede han ved den tanke at miste dette elskelige væsen, som så rigelig gengældte hans kærlighed, hovedstadens dueligste læger stod ved barnets leje, da det meget ungt faldt i en langvarig sygdom. Bramer selv forlod det aldrig. Med ængstelse lyttede han til hvert åndedrag, dets stønnen bragte ham til fortvivlelse; men når det tilsyneladende befandt sig bedre, når Flora med et kærligt smil omslyngede hans hals, når hendes blege kinder rødmede af glæde over faderens omsorg og hun fortalte ham, at det var godt med det dårlige bryst, da kendte hans glæde intet mål, ingen grænse; han var ude af sig selv, og den stærke mand lo og græd i samme øjeblik.

Lægerne tilrådede en rejse mod syden. Da næste forår kom, hævede den rige Bramer alle sine forbindelser i hovedstaden og rejste med Flora og en tjener gennem Tyskland, besøgte badene, tog gennem Tyrol til Italien, og det var på tilbagevejen med et dansk skib fra Neapel, at skæbnen førte dem til Jyllands vestkyst.

Smuglerkroen

En halv mils vej borte fra Kongeåen lå et lille hus, som udvendig fra så i den grad brøstfældigt og forfaldent ud, at man skulle tro det umuligt for mennesker at bo i det. Lervæggene var revnet; på nogle steder, hvor de var faldet sammen, havde man bødet på dem med strå eller lyngtørv. I de uregelmæssige vinduer fandtes næsten ikke en hel rude, derimod var de ituslåede stykker sammenklistret med papirsstrimler, som stadig bragte frisk luft ind i stuen igennem de mange huller og åbninger, som regn og blæst havde gjort i dem. Taget var dækket med lyngris og halmrør, og for at hindre det i at blæse bort, havde beboerne på enkelte steder lagt store græstørv og kampesten. Den hele bygning så højst elendig ud, men desuagtet kunne den rose sig af et talrigere besøg end de fleste andre huse i nabolaget; den tjente nemlig som asyl og samlingssted for smuglere, taterne og fiskerne i omegnen, og ejeren drev uforstyrret krohold for alle sådanne gæster.

En sildig aften var et talrigt selskab forsamlet derinde. På bænke omkring bordet sad mænd af et vildt og temmelig tvetydigt udseende, og der herskede en munter larm og stemning blandt dem. Ølkrusene og brændevinsflasken blev flittig tiltalt, og tobakspiberne indhyllede stuen i en så tyk damp, at man på et par skridts afstand næppe kunne kende hinanden. Udenfor var det et råt og uhyggeligt vejr. Vinden larmede og blæste heftigt ind fra søen, ved ethvert stærkt stød rystede hytten i dens grundvold, og bjælker og lægter knagede

således, at man måtte befrygte dens fald, men hedens vilde sønner agtede ikke stort herpå, de var alle fortrolige med storm og uvejr.

"Hm! Hm!" udbrød en af dem i en ligegyldig tone for at bringe en samtale på bane, "det er strengt vejr udenfor i nat, det er længe siden, at hun har kulet så hårdt og holdt så stadig ved som nu."

"Åh snak!" ytrede hans sidemand, "det har ingenting at sige med den smule pust; på somme steder spiller hun anderledes op, når det laver sammen til en storm; Ras derhenne må nok kunne fortælle noget derom, hvis han vil; han har set sig om i verden, den fyr! og oplevet meget i sine dage. Talte jeg løgn, Ras?"

"Om hvad?" udbrød den tiltalte, en lille firskåren person med et ildrødt ansigt, omgivet af sorte og stride hår.

"Jeg mente," vedblev den anden, "at du nok havde oplevet en storm på en af dine mange rejser, der havde mere at sige end den, som kuler i aften."

"Det kan du lide på," svarede Ras uden betænkning. "Jeg har oplevet alt muligt i denne verden. Har jeg nogensinde fortalt jer den historie om stormen, vi drev for i spanske sø?"

"Nej!" svarede alle enstemmigt.

"Nå, så skal I bare høre, det er en morsom lille en, og det skal være den sidste, jeg fortæller jer i aften."

Mændene rykkede sammen på bænkene, og Ras vedblev:

"Det kan ved det lag være, – lad mig se, – nå, anno'en husker jeg ikke så lige, hvad kommer det også jer ved. Jeg fo'r da med en engelsk kuf på Rio. Vi havde passeret kanalen, og gik for en nordvest ud i spanske sø; der begyndte hun at skralle op med en

melodi, som man kunne forstå sig på var alvor. Hille den lynende syge! Det var et vejr, så man ikke kunne se ud af sine egne øjne. Spir og stænger, taljer og blokke fløj i et væk omkring ørerne af os, men vi var folk ombord, som inte lod os gå på, og så snart noget gik af lave, var vi straks tilrede og klarede det igen på minuttet. Vi diktete og splidsede i en syndig tid, og det gik lystigt til. Hvad nu søgangen anbelanger, så kan I omtrent gøre jer et begreb om den, når I tænker jer, at vi ind mellem havde søer, som nåede flere favne højere end vor stormast, og de bølger, I ser på Vesterhavet, var kun at ligne ved en rendestens mod dem, vi tørnede mod derude. Hvert minut hed det: Én mand overbord! fem mand overbord! – ti mand overbord! – så I kan nok slutte jer til, at vi havde fuldt op at tage vare på."

Her tav fortælleren et øjeblik og så sig om blandt tilhørerne med et tilfreds smil.

"Herre Jøsses!" udbrød en ung bondekarl forbavset, "det på have været en storm."

"Ja, det kan du tage forgift på," vedblev Ras, "det var en storm og det en af de allervoldsomste på hele jordkloden, men hør nu videre, nu kommer først det rare ved historien."

Han tog et par drag af ølkruset, som stod foran ham, og vedblev at fortælle.

"Da nu stormen og vejret havde holdt ved sådan en otte dage, kanske fjorten, og de fleste af vore folk var gået overbord, kunne vi ikke længere klare os og måtte derfor lade stå til, som det ville bedst. På brændevin og rom blev der ikke sparet, vi havde fuldt op deraf. Kaptajnen nægtede vel at udlevere det, men det betød ikke stort, vi tog det med gevalt. En mand overbord! hed det, og kaptajnen var væk. Så drak vi da alle mand og drak igen, til vi til

sidst blev så lyksalige, at vi ikke kunne stå på benene. Herre Jesus! Hvad det var for et dejligt liv! Styrmand og kvartermester, kahytsdreng og matroser var alle lige, og det gik så ugenert til imellem os, at den ene glat væk kunne slå den anden i hovedet, uden at nogen sagde et ord derom. Skuden kerede vi os kuns lidt efter, den passede sig selv og blev ved at sejle sin egen kås, hvorhen den ville. Nu! En nat, ligesom vi havde stuvet os sammen i køjerne og lå i den bedste søvn, hørte vi pludselig et morderligt rabalder. Det rumlede i hele skibet, ligesom når man kører på en stenbro. Vi sprang da op for at se, hvad der nu var på færde, men oven på var det så sort som i helvede, og vi kunne ikke se en tomme forud. Den næste morgen, da det blev dag, –

folkens! Hvad mener I, at det bulder havde at sige, som jeg nylig talte om?"

"Nu!" udbrød alle tilhørerne forventningsfulde.

"Da så vi," vedblev Ras med højtideligt alvor, "at hele skuden med mand og mus var blevet furet midt over en stor ø, som lå i havet. Så kan I selv regne efter den magt, storm og sø dengang havde."

"Over en ø!" gentog forsamlingen med et forundringsråb.

"Over en ø!" gentog han roligt, "og jeg tør nok forbande mig på, at den holdt over en snes favne i bredden. Der lå vi da, på den anden side, i god rolighed. Stormen var drevet bort, og det var blevet det nysseligste vejr af verden."

"Og hvad blev så enden, Ras?" spurgte en.

"Enden!" gentog fortælleren; "at vi reparerede den smule lækage, som vi havde fået; synderlig skade var der just ikke sket, for det gik af i sådan en urimelig fart, og så sejlede vi videre igen. Men I kan tro, det var en storm dengang, som havde anderledes næb og klør end den, som tuder her til lands."

Ras tav og lænede sig tilbage mod væggen, mens han lod sit blik glide hen over tilhørerne for at iagttage den virkning, hans fortælling havde vakt.

Lidt efter åbnedes døren, og en høj skikkelse trådte ind. Det var Jørgen Kruse. Han hilste forsamlingen, løste sin lodne hue af og satte sig op for bordenden, hvor værten straks stillede et stort ølkrus for ham.

"Nu, folkens!" udbrød han efter nogle øjeblikkes tavshed, "i nat gælder det at være forsigtig; de har mærket til vognene på Slesvigs-siden og meldt det til kontrolløren, han vil nok være på færde denne gang og passe os op, hvis vi ikke bærer os klogt ad."

"Den Qvist er en hund af et menneske," ytrede Ras med et harmfuldt blik. "Jeg kunne have en besynderlig lyst til at putte ham en halv alen koldt jern i livet, dersom jeg engang kom ham så nær."

"Det skulle du ikke gøre, Ras," svarede Jørgen alvorligt, "i det mindste ikke mens jeg så derpå. Qvist er i grunden en ærlig karl, han gør blot, hvad han skal, og han har ære i kroppen."

"Ja, det kan vel være sandt," bemærkede Ras, "men tror du da, Jørgen Kruse, at han lod være at pirre dig overende, når han en nat kom nær nok dertil?"

"Nej, vel ikke; men det har han ret til at gøre ved os alle; vi blive jo betalt for at lade dem skyde på os, og udenfor forretningerne er han en flink mand. Forgangen dag var jeg klatret over hegnet til skoven for at hente mig et dyr derinde, det så han på; han kunne have undlivet mig, hvis han ville, for jeg havde intet skud i bøssen, og hjorten på ryggen, men i stede advarede han mig blot for Terkel, truede ad mig med fingeren, lo og sagde, at jeg skulle tage mig i agt for herregårdsskytten, han havde tilsvoret mig en ulykke, dersom han nogensinde fik mig at se i hjortehaven. Så lod han mig gå igen, det kalder jeg at handle som en brav karl. Jeg ville rigtig nok ønske, han var mindre striks nede ved åen, men gøre ham noget ondt derfor, det skal ingen af os. Imidlertid ville vi se at lave os til, mens vi er her i fred, kanske at der længere ud på aftenen kunne komme gæster, som ikke tålte at høre vore planer. Hvor er Math Hjeil?" vedblev han og så sig forgæves om i stuen efter den nævnte. "Er der ingen af jer, som har mærket noget til ham i aften?"

"Nej, ikke et korn!" lød svaret, "han driver vel sagtens omkring ude på heden med sine snarer efter fuglene."

"Det gør han ikke," sagde Jørgen, "vejret er nu for mørkt dertil."

"Justement en aften for os!" råbte en sværlemmet smugler fornøjet og slog i bordskiven. "Månen kommer ikke frem før klokken to, til den tid kunne vi alt længe have godset forvaret."

"Hvor sætter de over åen denne gang?" spurgte Ras, idet han gabte og strakte sig.

"Ved Klyvsod," svarede Jørgen dæmpet. "Der må vi vente dem; ved midnat vil der komme vogne fra byen for at hjælpe os. Tre både fulde skulle vi have af sted i nat."

"Hurra! Det giver noget af sig," råbte et lille tykhoved, som hidtil havde set stille hen for sig med begge hænder under hovedet, og som ved tanken om den ventede vinding pludselig fik liv og greb efter brændevinsflasken.

"Vi vil ikke dele os i nat," vedblev Jørgen; "sidst, da vi gjorde det, kom der uorden i tingene, og der manglede et anker på listen. Jeg kan tro, at det har været en af disse natmændsfolk, som har stukket det bort, og derfor skal der ingen af dem med os oftere."

"Hvad, Jørgen?" udbrød Ras, som vidste bedre besked om det bortkomne anker end nogen anden, og med en mine, der røbede fejlslagne forventninger. "Skulle vi forblive samlet på ét sted, så kan du lide på, at det ikke vil vare længe, før vi har alle kontrollørerne på nakken af os. Klyvsod ligger jo på et strøg, der er så skaldet som et hønseæg. Det er langt bedre, vi skilles ad, for på den måde at lede dem vild."

"Jeg mener nej!" svarede Jørgen og udtalte disse ord med et blik og en bestemthed, der ingen modsigelse tålte.

"Grænserytterne tager vejen op ad Stenbæk i nat, og det ligger

over en halv mil norden for os, de skulle slet intet mærke til, før alt er i orden."

"Gør for mig, hvad du vil," ytrede Ras stødt, fordi han nødig opgav udsigten til at fortjene lidt på egen regning; "men når en gammel ulk som jeg, der i de sidste femten år ikke har drukket andre varer end dem, jeg selv smuglede over, gad lukke munden op til et godt råd, tykkes jeg, at man burde lægge mærke dertil, ikke sandt folkens! Hvad synes I?"

"Det er lige meget, hvad I synes," sagde Jørgen alvorligt, "det bliver, som jeg har sagt; ingen indvendinger, Ras! Forstår du?"

I dette øjeblik lød et svagt slag på husdøren, og en lille hyrdedreng, indsvøbt i et gammelt, pjaltet hestedækken, stak hovedet indenfor. Da han så, at der ingen var i stuen, som han behøvede at frygte, lod han dækkenet falde og trådte med en stille latter hen til Jørgen.

"Guds fred, fa'er!" udbrød han glad, "nå, nu har jeg gjort alt det, som du sagde til mig i morges. Det gik godt."

"Vel, min søn!" svarede Jørgen tilfreds og klappede drengen på hans krøllede hoved, "fortæl, hvad du fik at vide."

"Først gik jeg ned til Willes," begyndte drengen, "og krøb i mørkningen igennem hans have, ind ad lugen på staldloftet, fordi jeg hørte ham selv tale derinde; han sagde til sin karl, at løjtnanten havde givet ordre til, at de skulle op til Stenbæk, når klokken var tolv, for fra den kant ventede man de forbandede smuglere. Ja, det sagde han, fa'er, med de samme ord. Så løb jeg derfra ned over marken til Berkes. Han var endnu ikke kommet hjem fra kondoløren, men da jeg hørte hans An Mari tale ude i køkkenet om, at hun ventede ham, krøb jeg igennem vinduet ind i storstuen og stak mig ind under sengen, for jeg vidste, at

Berkes ingen hund har, Tro har bidt den ihjel, det har Jan set. Da så lidt var gået, kom han hjem og sagde, at Qvist havde sagt, at der ikke kunne tages bestemmelse om, hvor de skulle hen, før de var samlet; de skulle møde ham ved midnat. Da han gik ud, ville jeg liste mig bort igen, men der kom to af hans børn, og jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre, så gav jeg mig til at tude og tog på som en bussemand; så snart børnene hørte det, blev de bange og løb ud af stuen, men jeg krøb ud ad vinduet og løb herhen til kroen."

Smilende havde de tilstedeværende hørt på den fiffige drengs fortælling. Jørgen var stolt af sin søn, han betragtede ham med den inderligste kærlighed.

"Det var godt gjort, lille Søren!" sagde han, "gå nu hjem til mutter og sig hende, at jeg kommer snart bag efter, så skal hun få penge, og til dig skal jeg købe en fløjte. Du så vel ingenting til Math Hjeil undervejs?"

"Math Hjeil!" gentog drengen, "jo, jeg mødte ham lidt ovenfor diget, han bad mig sige dig, at du ikke skulle kere dig om ham, før ved midnat, så var han der, hvor du nok vidste."

"Godt, min dreng! Gå du nu hjem."

"Ja, fader!" ytrede den lille nølende, "men du lovede mig jo, at når jeg havde gjort mine sager godt, så skulle jeg få lov til at følge med dig og Jan en aften, og nu i nat –"

"Ja ja, Søren, en anden gang skal jeg tage dig med, i aften ikke." Drengen bød derfor faderen godnat, svøbte sig igen ind i sit dækken og forlod stuen.

Lidt efter trådte et menneske ind, som ville have tildraget sig almindelig opmærksomhed, hvis han ikke havde været så godt

bekendt for alle gæsterne; nu derimod værdigede man næppe hans hilsen et svar.

Det var skriveren hos herredsfoged Solberg på herregården. Han lod sig selv kalde herr Niels, men folk i omegnen kaldte ham sædvanlig Lalle Niels på grund af en lamhed i hans venstre arm. Undertiden gav nogle ham navnet Niels Dyrtid, kort sagt, personen havde langt flere navne end han selv skøttede om.

Niels var et lille, skævt, forvokset menneske med en pukkel så stor, at man, når han vendte ryggen til, næsten skulle tro, at han manglede hovedet, for denne del af hans legeme sad indeklemmt mellem skuldrene og omgaves af røde, strittende hår. Han havde tykke, hvide, sammengroede øjenbryn, små, livfulde øjne, en smal, kantet pande, indfaldne kinder og en stor, brandgul bakkenbart. Det hele ansigt viste et særdeles lavt og forslagent udtryk.

Da han var kommet ind i krostuen og havde lagt sin hat fra sig, tog han plads nede ved bordet, forlangte et krus øl og lod derefter sine små, plirrende øjne glide hen over de tilstedeværende. Hans ankomst endte samtalen mellem smuglerne, og flere mørke blikke, som lynede ham i møde, talte for, at han var en højst uvelkommen gæst i denne kreds. Men Niels agtede ikke herpå, han tog ligegyldigt nogle terninger op af sin lomme og vejede dem betænksomt i hånden.

"Vil du spille, Niels Dyrtid?" råbte den lille tykhovedede hende fra sin krog af, med et spottende smil.

"Nej tak, Ulle!" svarede Niels hurtigt, "med dig ikke, du snød mig sidst for seks lybsk' skilling, dem får jeg da aldrig mere. Kom, Ras!" vedblev han og vendte sig om til ham, "lad os to gøre et par kast sammen, du er en reel mand."

"Gå til Helvede med dine terninger," ytrede Ras foragteligt, "jeg vil ikke spille."

Jørgen var ikke synderlig tilfreds med, at Niels var kommet, men han skjulte sin uvilje og udbrød i en ligegyldig tone:

"Hvoraf kommer det, at du så ofte besøger denne kro, Niels Lalle? Jeg kan ikke forstå mig på, at du kan have lyst til at spille i denne tid; folk siger jo, at du er forlovet med herredsfogedens smukke datter deroppe, er det sandt?"

"Det kunne vel træffe sig, at det var således," ytrede Niels med et tilsyneladende betydningsfuldt smil.

"Man mener dog," bemærkede værten, som hidtil ikke havde talt et ord, men fra sit sæde ved skorstenen studeret de forskellige afvekslinger i tørveildens flammer, "at siden Carl Qvist er kommet op på herregården, så kerer hun sig ikke stort efter jer, Niels!"

"Å!" svarede skriveren med en modbydelig latter, "ham frygter jeg just ikke meget for. Carl Qvist skulle blot se til at hytte sig selv, hans fader vil ikke vide noget af ham at sige, han har forskudt ham, fordi han ikke ville lystre, og han lever af generalindens nåde og barmhjertighed, der er ingen, som kan lide ham, det må jeg vide bedre."

"Nej, når herredsfogedens datter har at vælge mellem dig og ham," sagde Jørgen, "så kan jeg vel tænke, at du må vinde partiet, ikke sandt, Niels?"

"Spot kun, Jørgen!" svarede han ligegyldigt, "men husk på, at den ler bedst, som ler sidst, vi ville nu se til."

"Og mener du da virkelig," vedblev den anden, uden længere at skjule den foragt, han følte, "mener du, at der findes et eneste fruentimmer i hele verden, som kan komme til at holde af dig,

så ussel som du er? At du er styg og mere ligner en bjergtrold end et kristent menneske, det vil jeg tie stille med, det er jo ikke din skyld, men at du er en gnier, at du med glæde lader pante ud hos en fattig bonde, når du blot ser den mindste profit for dig selv derved, at du for at tjene en skilling, lader folk behandle dig som et dyr, se, det taler jeg om, derfor skammer man sig for at sidde på bæk med dig, derfor er du hadet og afskyet som pest."

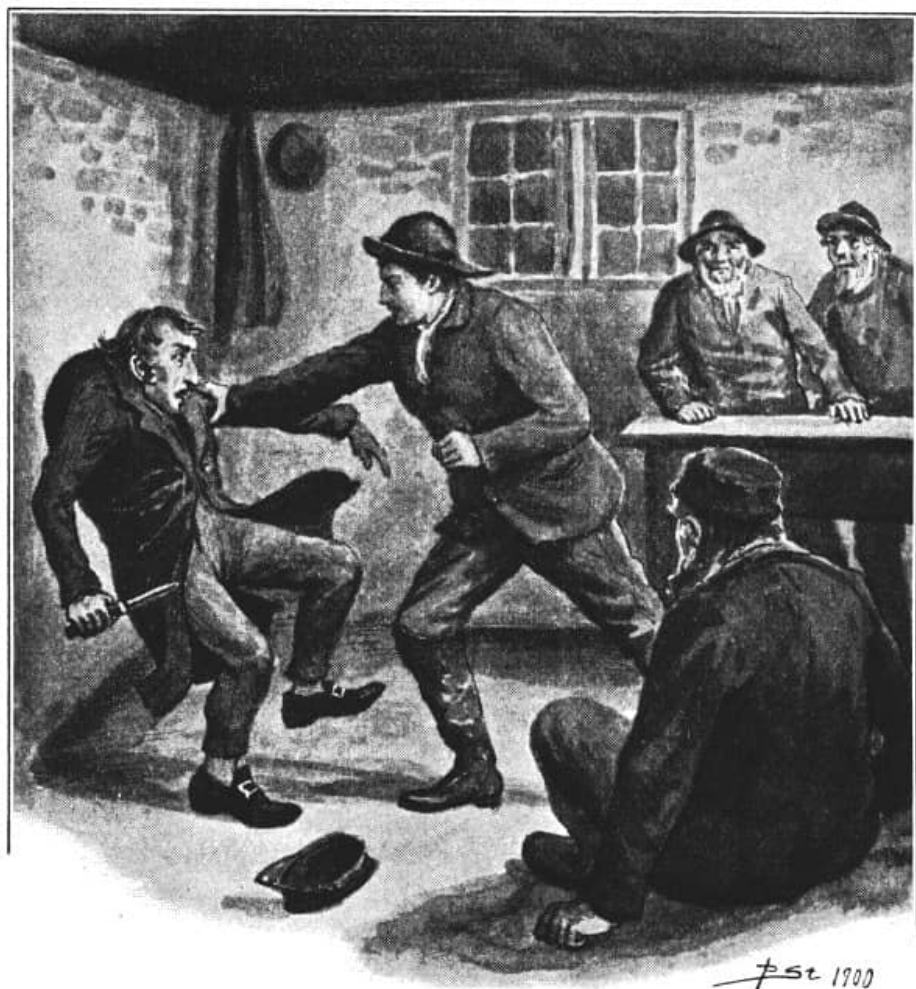
Niels blev bleg, alle hans lemmer skælvede, hans øjne skød flammer og funkede som en kats, han kunne ikke tæmme sig længere. I samme øjeblik Jørgen tav, sprang han op med et undertrykt skrig, snappede en kniv fra bordet og fo'r så pludselig ind på ham, at Kruse ikke anede hans hensigt, før Niels alt havde revet ham omkuld. I det samme gik døren op, Jan trådte ind. Med et skridt stod han ved siden af Niels, greb fat i ham og kastede ham hen mod muren, så ublidt, at skriveren længe blev liggende på gulvet uden at give en lyd fra sig. Jørgen rejste sig roligt op og udbrød:

"Du tager et godt tag, når man ikke venter det, men hvad jeg nylig sagde, var ikke for at gøre dig vred, det var blot min mening, og den måtte frem. Du kan dog heller ikke nægte, at du har sat ondt for Qvists søn til hans fader, jeg har selv hørt på det engang, da du mindst troede tredjemand i nærheden, men det er nu det samme, rejs dig op, Niels, og gå din vej."

Niels hævede sit hoved og strakte armene i vejret med en skingrende latter.

"Jørgen!" skreg han, "jeg forbander dig. Jeg vil ønske alt ondt over mig selv, hvis jeg ikke hævner mig således, at du aldrig glemmer denne aften."

Han udstødte endnu et skrig og styrtede ud ad døren.

"Det er en slem fyr, den Niels!" udbrød Jørgen, da han var borte. "Det havde set galt ud, hvis du ikke var kommet mig til hjælp, min søn. Nu, hvad nyt bringer du ellers, hvor du kommer fra?"

"Jeg ved med vished, at de i nat skal patruljere ved Stenbæk," svarede Jan; "jeg har hørt dem tale derom, og klokken tolv

drager de ud."

"Godt!" ytrede Jørgen tilfreds, "vi er altså sikre for dem denne gang. Og nu, folkens! Det er på tide, at vi bryder op; vi skilles ad her og går hver for sig ned ad åen til for ikke at vække opsigt; ved Klyvsod træffer vi sammen igen."

Smuglerne tømte deres glas og gjorde sig rede til opbrud. Jørgen bandt sin hue fast og ville just forlade stuen, da hans søn, den lille Søren, styrtede ind og fo'r hen til ham med de ord:

"Dersom du har aftalt noget, fa'r, så gør det om igen. Niels Lalle lurede udenfor vinduerne efter, hvad der blev sagt. Da jeg gik bort før og så ham komme herind, anede jeg straks, at han havde noget ondt i sinde, jeg skjulte mig derfor bag grøften og ventede på ham, til han kom tilbage. Jeg så ham liste omkring vinduerne og lægge øret til, og derpå stak han i flyvende fart ind over heden til kondelørens hus."

"Godt, min dreng!" sagde Jørgen leende, "det var klogt gjort af dig, gå du nu kun hjem og sig, at det i aften ikke har nogen fare for os, jeg skal spille dem et puds."

Søren gik, kort efter forlod smuglerne krostedet og drog hver sin vej over heden ned til åen.

Grænsekontrolløren

Det var ved aftenstid, da grænsekontrolløren Qvist sad inde i sin dagligstue, i færd med at holde måltid. Alt i huset tydede på velstand og en orden, som vidnede om en god husmoder. Denne sad i dette øjeblik foran ham, på den anden side af bordet, beskæftiget med sit sytøj.

Det var en venlig, gammel kone, tarveligt klædt, hendes fromme, godmodige træk, hvori kun hengivenhed og hjertensgodhed spejlede sig, stod i modsætning til mandens mørke og jernhårde miner, der gav hans ansigt et barsk og frastødende udseende. Han sad længe foran bordet uden at tale, engang imellem kastede han sit blik hen på det gamle sejerværk, som stod i krogen, for at lægge mærke til tiden og vendte sig derefter om mod vinduet for at betragte vejret udenfor.

"Det er et slemt vejr, lille Godtfred!" udbrød hun endelig, "jeg ville ønske, at du ikke behøvede at tage ud i nat, de smugler vist ikke, når det stormer således."

"Åh snak!" svarede Qvist i en tvær tone, "hvor kan du tro sligt? Mener du, at sådanne karle bryder sig om en smule sne eller en våd trøje, når de ser lejlighed til at fortjene noget? Det er just, fordi vi lige siden jul har haft et så dårligt vejr, at de benytter lejligheden så vel. Der går næsten ingen nat forbi, uden at de sætter varer over i læssevis, og altid er de heldige nok til at undgå os. Det har aldrig været så galt som nu. Forhen mærkede man sjældent til noget, en enkelt gang imellem blev vel et anker eller en sæk kaffe hentet over åen, nu derimod fører de tre, fire

både over, og vi træffer undertiden på bander af tyve til tredive bevæbnede smuglere."

"Men hvad har du vel for således at trælle og vove dit liv ved at hindre disse vilde mennesker fra at begå toldsvig?" ytrede konen i en stille, klagende tone. "Du risikerer at blive lemlæstet engang, og jeg har aldrig en rolig time, så længe du er borte; du kunne tage dig det hele langt lettere end du gør."

"Hvad jeg har derfor?" gentog Qvist og tilkastede sin kone et mørkt blik. "For Djæveln! Kan du spørge om det? Jeg har den bevidsthed, at jeg handler som en ærlig mand, der opfylder sin pligt, og det er dog noget, skulle jeg tro; dersom min formand i embedet havde handlet således, ville det være bedre nu, men han lod sig underkøbe og blev hjemme, fordi han stod i ledtog med købmændene; det mener jeg ikke, at nogen skal kunne beskylde mig for. Tænkte de alle som jeg, så skulle vi snart bringe dette uvæsen til ende; men man begunstiger smuglerne overalt, selv generalinden deroppe har en aktie med i det, de fører over, og på den måde bliver det umuligt for en enkelt at virke med kraft. Nu ikke mere derom, gå ud og giv hundene deres æde, det er på tide, at jeg kommer afsted."

Konen kastede, idet hun gik, et smertefuldt blik over mod Qvist, men han lod, som han ikke bemærkede det. Lidt efter trådte Niels, herredsfogedens skriver, ind i værelset. Hans ansigt havde et udtryk af skadefryd, da han vendte sig mod Qvist og med dæmpet stemme udbrød: "Nu, hr. løjtnant! Jeg har i aften endelig fortjent den daler kurant, De lovede mig forleden. Jeg har set alle smuglerne samlet i kroen, Kruse og hans søn var blandt dem, lidt efter midnat har de i sinde at sætte over ved Klyvsod."

"Klyvsod!" gentog kontrolløren og stampede i gulvet, "det er da fordømt, så uefterrettelige folkene derovre er i deres angivelser; man har meldt mig, at smuglergodset ville blive bådet over ved Stenbæk. Og hvoraf ved De, Niels, at det ikke forholder sig således?"

"Det skulle jeg vel tro, jeg måtte vide," svarede skriveren vigtigt; "jeg har stået uden for vinduerne den hele aften og lyttet efter hvert ord, de talte; jeg hørte dem lægge planer og bestemme tiden. Jeg var også inde i kroen," vedblev han, "Jørgen drillede mig, og da jeg ville tage fra mig, har hans søn pryglet mig i vidners overværelse, men det skal de komme til at

undgælde for, begge to, det skal de. Jeg får altså den belønning, De lovede mig, ikke sandt, hr. Qvist?"

"Jeg må først have vished for, at Deres angivelse er rigtig," svarede kontrolløren med et foragteligt blik, "er det så, kan De i morgen hente daleren hos mig."

"Jo vist!" ytrede Niels fortrydeligt, "nu skulle jeg vel løbe to gange herover for en daler. De kan jo ligeså godt lade mig få den straks; dersom ikke hvert ord, jeg har sagt, er den rene sandhed, så –"

Her tav han, men erstattede det manglende i meningen ved at fare med hånden over halsen, som formodentlig tilkendegav, at han satte denne del af sit legeme til pant derpå. "Det er det samme," tilføjede han, "skal vi rafle om pengene, kvit eller dobbelt?"

Han tog terningerne op af lommen og holdt dem hen for kontrolløren. Qvist blev vred. Årerne svulmede i hans pande, og hans øjne skød lyn mod den forbløffede Niels, som straks fik de ulykkelige terninger skjult igen.

"Gå til Helvede med Deres terninger, hjerteløse gnier!" råbte han, "tror De, at jeg vil rafle med Dem? Kom, som jeg siger, igen i morgen, og gå nu, jeg har ikke tid til at tale længere med Dem."

Tålmodigt tog Niels sin hat og udbrød:

"Godt, hr. Qvist! Godt! De behøver jo ikke at blive hidsig for så lidt, i morgen kommer jeg altså herved efter pengene, men det bliver tidligt, for jeg ville dog nødig have, at De skulle tro –"

"At De var så ussel en karl, som De virkelig er, folk kunne let få ufordelagtige tanker om herredsfogedens skriver."

"Ikke fordi man ser mig gå ind til Dem," svarede Niels, "men det er nu ikke værd at tale mere derom. Jeg går, spar blot ikke

Jørgen Kruse og Jan, når De træffer på dem, skyd Dem arme og ben i stykker, slå Dem ihjel, hvis De kan komme til det. De har fortjent det."

Med disse ord fo'r han ud ad døren og smækkede den til efter sig, og kontrolløren hørte ham endnu længe tale med sig selv, mens han gik tilbage over heden.

Samme nat, da klokken i kirketårnet slog tolv, travede to ryttere bort fra løjtnant Qvists hus hen over den frosne sti, som førte ind ad skoven til, begge var bevæbnet, og det sås nok, at de var grænseopsynsmænd, som drog ud på deres natlige poster.

De red længe tavse ved hinandens side uden at tale et ord og gjorde blot et lille ophold engang imellem, mens de svøbte sig tættere ind i deres kapper, til værn mod den skarpe vind, som blæste dem i møde fra havet.

Det var meget mørkt i vejret, og der skimtedes ingen stjerner på himlen; desuagtet brød rytterne sig kun lidt om vejen, men overlod den til deres heste, og disse havde også gjort turen for ofte til at forfejle den.

Da de kom til udkanten af skoven, holdt de stille ved et gammelt stendige, som engang havde gjort skel mellem skov og hede, men nu lå nedbrudt og adspredt på forskellige steder, og som var bestemt til den fælles samlingsplads for grænserytterne.

"Det varer længe, inden de herrer finder for godt at komme," udbrød Qvist, den ene af rytterne. "Klokken er over tolv, og til den tid burde de have været her. Således går det altid," mumlede han for sig selv, "der hersker en skøn orden i det hele."

Han vendte sig flere gange tilbage på hesten, og hans øjne stirrede spejdende over til den kant, hvorfra han ventede sine

staldbrødre. Den anden rytter var imidlertid steget af for at stramme buggjorden på sin sadel, og der herskede en uhyggelig stilhed overalt omkring dem, som kun forstyrredes af stormen, der peb inde mellem de bladløse træer i skoven. Qvist blev utålmodig over den lange venten, han brummede og udstødte flere gange en kraftig ed.

Da lød en langtrukken fløjten som af en hjejle i nærheden. Noget forundret over denne usædvanlige lyd så sildig om natten, vendte han sig om på hesten; i samme nu hævede to mørke skikkelser sig i vejret på den anden side af stengærdet. Øjeblikkelig fo'r hans hånd ned til pistolhylstret, men en stor, svær mand sad med et pludseligt hop på ryggen af hesten og omklamrede ham med sine arme. Efter at mennesket på denne måde havde sikret sig sit bytte, lod han sig glide ned ad dyrets ryg, og næppe nåede de jorden, førend et tyndt reb var slynget

om kontrollørens liv og hænder. Modstand var umulig. Qvist fandt sig, rasende som han var, i alt, og ønskede blot, at de ventede betjente måtte komme ham til hjælp. Da han kastede et blik hen til sin ledsager, så han til nogen trøst for sig, at denne havde haft en lignende skæbne og lå bundet og snøret på jorden. Hidtil havde ingen af volds mændene talt et ord, det hele optrin var gået stille og lydløst af. Nu brød den ene af dem tavsheden, idet han vendte sig til sin kammerat med det spørgsmål:

"Hvad nu, Jørgen?"

"Nu til hest igen," var svaret, "Og så derhen, hvor jeg sagde."

De fangne måtte atter bestige deres heste, derpå sprang de ubekendte op bag på, og så gik det i fuldt løb af sted over mark og hede.

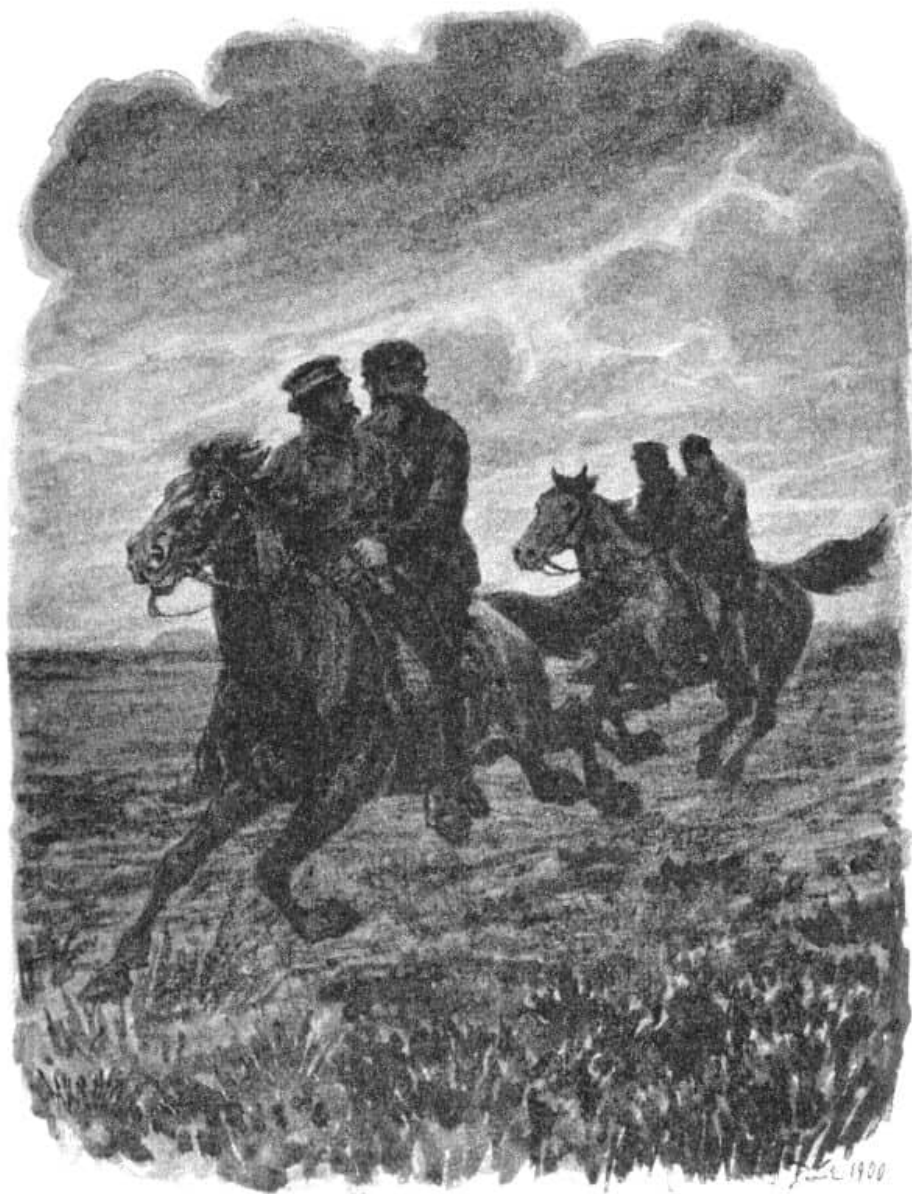
"Det er altså dig, Jørgen Kruse," udbrød Qvist undervejs, "der behandler mig således. Hvorledes mener du at slippe fra dette vovestykke? Jeg kender dig bedre end du tror," vedblev han, da den anden ikke svarede, "og jeg ved godt, at du er anføreren for alle smuglerne her på egnen; jeg har imidlertid hidtil aldrig tilføjet dig nogen fortræd og ladet dig gå, fordi jeg ikke traf dig i gerningen, men nu bliver det for galt."

Jørgen sukkede, men tav og drev blot hesten hurtigt fremad gennem lyngen.

"Hvorfor driver du det så vidt i denne tid, Jørgen?" spurgte Qvist, "du smugler jo næsten hver nat; forhen gik det langt sjældnere på end nu."

Jørgen mærkede nok, at han uagtet sin tavshed var kendt, og svarede derfor:

"Det er sandt, hvad De siger, løjtnant, De har ikke været så streng imod mig, som De vel kunne være, jeg ved nok, at jeg to

gange har været inden for Deres bøsselængde, og De holdt dog tilbage. Det er jo også blot af den grund, at jeg lægger hånd på

Dem i nat, der ville ellers blive spildt blod til unytte, der er folk ved hånden nede ved åen, som er vant til at måle alle, der kommer dem i vejen, med skarpe knive, og jeg ville nødig have, at det skulle gå så vidt med Dem."

"Men hvorfor smugler I i denne tid langt oftere end før?" gentog Qvist i en mildere tone.

"Fordi jeg har en gammel fader hjemme, som mangler klæder til vinteren, den stakkel! Og foruden ham fire børn, der hver dag råber på brød. Kontrollør! De er jo selv fader og har heller ikke sindelag til at glemme Deres eget kød og blod, hvis De så midler til at afværge nøden. Hvorved skal jeg tjene penge, når jeg ikke må smugle ind imellem? Og hvad synd er der vel i grunden deri? Der går dog langt flere tyve omkring i landet end dem, man hænger. De kunne nu føre mig en ulykke på halsen, om De ville, løjtnant! Men jeg ved nok, at hvis jeg var i Deres sted, så gjorde jeg det ikke, for så måtte jo gamle Tonne og ungerne derhjemme krepere af sult. Ikke sandt, det var dog synd at gøre?"

"Ja, ja, Jørgen!," ytrede Qvist, som følte sig bevæget ved det åbenhjertige og godlidende i hans ord; "men hvem er din medhjælper? Han ser mig for sværlemmet ud til at være din søn."

"Det er det heller ikke, løjtnant! Det er ikke min søn, det gør jeg en ed på, men jeg kan alligevel ikke sige Dem, hvem det er."

"Heller ikke, hvis jeg lovede dig at hendysse sagen, således at der ingen kom i ulempe derfor?"

"Nej!" svarede smugleren bestemt, "heller ikke da! Jeg er en ringe og uanselig mand, men jeg plejer at holde, hvad jeg lover, og jeg har givet mit ord på ikke at nævne min kammerats navn."

De standsede nu udenfor et lille hus. Jørgen og hans kammerat sprang ned og hjalp deres fanger af hestene, som de indstaldede i et skur i nærheden, hvorefter de førte grænsebetjentene ind i en mørk stue, det var Hundekroen, men den støj og larm, som for en time siden havde hersket der, var ophørt, nu var det stille og tyst rundt omkring dem. Ingen talte et ord, hverken fangerne eller deres bevogtere, og først et par timer senere steg Qvist og hans staldbroder igen til hest og forlod krostedet, ført af deres selvbudne ledsagere, som da de var redet en stund og kommet midt ud på heden, pludselig sprang af og forsvandt, uden at det var muligt at opdage den vej, de havde taget.

Fastelavns mandag

Fra gammel tid har den skik vedligeholdt sig i Jylland at tilbringe den første mandag efter fastelavns begyndelse med en eller anden lystighed og fest. I nogle egne rider bønderkarlene omkring gennem byerne i alle mulige komiske forklædninger, og affordre husmødrene bidrag i æg, smør og andre fødevarer, hvilke de siden leverer en af sognets bønder til erstatning for det gilde, denne samme aften foranstalter for dem. På andre steder rider de ring, stikker efter en udpyntet stråmand eller skyder til måls efter en opstillet fugl; og således er fastelavns mandag vedblevet at være en almindelig festdag for landalmuen, som forsamler de forskellige egnes beboere, hver på sit sted, uden at enten vejre eller forretninger formår at hindre gamle og unge fra at deltage i den.

På Jyllands vestkyst, hvor denne historie foregår, havde man den skik at skyde efter en fugl på en høj stang. Alle de, der deltog heri, måtte betale et vist bidrag for hvert skud, og det indkomne beløb blev så givet den, der nedskød fuglen.

Dette år begunstigede et meget godt vejr festen og hidlokkede allerede fra den tidlige morgen en mængde af omegnens beboere, der ville være med, enten som tilskuere eller som deltagere.

Nede for enden af skoven var fuglen og stangen opstillet mod en stor kæmpegran, dertil rettede bønderfolkene deres gang. Efter middag begyndte skydningen, og en mængde små bønderdreng, som stod i klynger rundt omkring, med røde

næser og røde øren, oplivede scenen ved at udbryde i et vældigt skrig for hvert uheldigt skud, som faldt.

Da raslede det ned ad herregårdsvejen, en let tospænderkane kom kørende, og alles øjne var for et øjeblik henvendt derpå. En ungdommelig og meget smuk dame, tæt indhyllet i en mørk silkekåbe, foret med pelsværk, sad ved siden af en aldrende mand. Det var Bramer, som havde overtalt Flora til at følge med til festen. Da de kom ned til pladsen, holdt de og steg ud, og nogle af bønderne var straks tilstede og tilbød at vogte hestene, for at herskabet noget nærmere kunne tage alt i øjesyn.

Der var omtrent forløbet en time, siden de begyndte, og endnu havde ingen gjort fuglen anden skade end hist og her at berøve den nogle fjer. Flora følte sig meget oprømt ved at betragte dette skuespil, hendes latter lød ret hjertelig for hvert fejlskud, de gjorde. Rundt om hende og Bramer havde en mængde tilskuere forsamlet sig, der skiftevis betragtede snart de fremmede, snart fuglen.

Noget længere borte stod en klynge omkring en mand, som læseren allerede har gjort bekendtskab med under navnet Ras. Hans store, hvidmelerede kofte og nye bramdugs benklæder gave ham i dag et festligt udseende. Desuden var Ras i sit es denne eftermiddag og havde derfor også en større mængde historier på rede hånd; samtalen måtte falde på hvilken genstand den ville, smugleren forstod altid at tilføje en blomst, et eller andet utroligt eventyr, som han havde oplevet. Han var desuden særdeles skikket til at være fortæller, for hans stemme var skarp og gennemtrængende, og for at glæde så mange som muligt, dæmpede han den aldrig, men talte med fuld kraft.

"Åh, småting! Ingenting!" udbrød han, efter en tid lang at have lyttet til en begivenhed, som en ung bondekarl fortalte, "det er alt sammen kun at regne som vand imod en skiveskydning, jeg har været til engang på mine rejser; men kanske I ikke har lyst til at høre denne fortælling, folk?" tilføjede han med en mine og et blik på de omkringstående, som tydeligt talte for, at han var overbevist om det modsatte.

"Jo, naturligvis," råbte mængden, "fortæl du, det er nok værd at høre på."

Flere kom til; Ras kastede et talende blik omkring sig og begyndte således:

"Det var da i en lille by i Vestindiens land, som ingen af jer nogensinde har hørt tale om, og derfor gør navnet intet til sagen; men der skulle skydes til en fugl, og hvis I kanske tror, at det var med sådanne lommepufferter som dem, de bruger her i dag, så tager I bandsat fejl; det var med ordentlige skibskanoner, vi fyrede."

"Skibskanoner?" ytrede tilhørerne med et forundringsudbrud.

"Skibskanoner," gentog smugleren med betoning, "og den tingest af en fugl var hverken større eller mindre end enden af min lillefinger. Vi fyrede da væk, og der var mellem skytterne en braksnudet karl af en hollænder, der hoverede noget så bandsat, fordi han langede til at nappe stjærten bort fra dyret. Så kom jeg; nu skal I høre! jeg fik en kanon lagt an, viskede og ladede den selv, rettede den, og der lå næbbet af fuglen på jorden. Næbbet var at se til som en almindelig knappenål, lidt mindre. Jeg lånte den herre hollænder et blik, der var bedre end en hel skok ord, ladede på ny, rettede kanonen, og fut! der skød jeg begge benene bort under tingesten. Benene var på tykkelse som

et almindeligt spindelvæv. Da hollænderen så det, luskede han af, og jeg tog gevinsten til mig."

Med disse ord stak taleren begge hænder i sine uhyre lommer og drejede sig omkring mellem tilhørerne med det ene ord:

"Hvad!"

Mængden tiljubede ham bifald og bortfjernede sig kort efter, da Ras ved sin tavshed gav tilkende, at han ikke havde mere at fortælle.

Bramer havde hørt historien, Flora kunne ikke tilbageholde sin latter og vendte sig til siden for at skjule den.

"I må nok være en god skytte," ytrede Bramer og vendte sig om til Ras, som nu stod nogle skridt fra ham.

"Det lader jeg andre sige mig på," svarede smugleren med en dyb kompliment. "Jeg plejer ikke at rose mig selv, men der er rigtignok dem, som håndterer krudt og bly slettere end jeg."

"Har I ikke lyst til at prøve et skud i dag? Jeg har nu stået her så længe og set dem skyde fejl, at det skulle glæde mig, om jeg blev vidne til et mesterskud af Eder."

"Nej!" svarede Ras, "jeg har andet at bruge mine penge til; desuden skyder jeg bedst med rør af større omfang end dem, de bruge her. Kanoner er de rette tingester for mig! Herren og den klejne madame der hørte måske den lille historie, som jeg nys fortalte?"

"Lidt af den," svarede Bramer; "men jeg gad dog gerne have set bevis på Eders kunst; hvis jeg nu betalte indskuddet, ville I så prøve et skud?"

"Det skulle da blot være for at gøre herren en fornøjelse," ytrede Ras med et buk. "Nå, lad gå! Det er vel længe siden, jeg sidst omgikkes bøssen, men jeg mener dog, at et sikkert øje og

et godt håndelag endnu skal gøre mig ære. Men angående gevinsten, i fald jeg skyder fuglen i mas, hvad så?"

"Den tilfalder naturligvis Eder," svarede Bramer, "det er blot for at have den fornøjelse at se Eder skyde, at jeg betaler et nummer."

"Godt!" Sagde Ras tilfreds, "så er vi enige, jeg vil føje herrens ønske." Bramer gik hen til sognefogeden efter et nummer til smugleren, mens denne begav sig ind mellem skytterne og skreg med høj og lydelig stemme:

"Af banen, karle! Her kommer jeg! Hvem vil låne mig en bøsse og krudt, så skal jeg gøre et skud."

Straks tilbød en ham sit gevær, og Ras trådte ind i kredsen. En forventningsfuld stilhed indtrådte, skønt kun få havde tiltro til hans færdighed. Skuddet knaldede, men fuglen sad urørt på sin pind som før. Fortrydelig trådte den uheldige skytte tilbage.

"De har tabt Deres penge, herre!" udbrød han, "men det var mindre min end den djævleblændte bøsses skyld, den stødte så umanerligt, som om løbet havde været boret i slangegang. Der har du din puffert igen," vedblev han og rakte ejermænd bøssten, "det er ikke tøj at levere mig."

Bramer så på Flora og smilede; da han lidt efter vendte sig om efter Ras, havde denne forladt stedet og var gået hjem.

"Han blev fortrydelig over sit uheld," ytrede sognefogeden, som stod hos ham, "men har han godt af sådan en streg engang imellem, han er bandsat stor i munden. Ser jeg ret, så kommer dernede to bøsster, som vil udrette mere end alle dem, der hidtil have forsøgt sig."

Bramer og Flora så tre mænd komme gående nede på vejen, hvorefter de to bar geværer. Da de nærmede sig, genkendte de

Jørgen Kruse og Jan.

"Nu vil det snart være forbi med skydningen for denne gang," bemærkede fogeden. "Når Jørgen eller hans søn har skudt, plejer der sjældent at komme nogen efter."

"Men hvem er den tredje af dem?" spurgte Bramer, forundret over det sælsomme i mandens klædedragt og person.

"Såmænd!" svarede bondemanden, "det er en af førerne for natmændene, som opholder sig her i vinter. Math Hjeil er ellers hans navn, han er fuglefænger af profession og en skikkelig fyr, som intet ondt gør."

Math Hjeil var en meget høj og bredskuldret mand. Han var i dag iført et par korte lærreds benklæder, som ikke nåede længere end til knæene, og under hvilke man så hans nøgne, senefulde ben stikke frem; på fødderne havde han et par sandaler, fastbundne med snore og remme, og omkring livet sluttede sig en tyk fåreskindskofter, befæstet med et bælte, i hvilket en lang kniv med et hjortehorns skaft var stukket. Da Jan kom nærmere, genkendte han Flora; han rødmede og gjorde en dyb hilsen for hende.

"Ej, ej!" udbrød Bramer og betragtede med velbehag den smukke sømand. "Vi træffer dog sammen igen. Har De også i sinde at prøve Deres lykke?"

"Nej desværre!" svarede Jan smilende, "der bliver denne gang næppe noget tilovers for mig; min fader og jeg trak undervejs lod om, hvem der skulle have det første skud; det tilfaldt ham, og han plejer sjældent at fejle sit mål, endog på et længere hold end dette."

Jørgen og Math var imidlertid gået ind mellem bønderne, hvor den første just ikke var velkommen ved denne lejlighed; for de kendte hans færdighed, og flere udlod sig endog med, at det ikke skulle tillades ham at skyde; men sognefogeden lod ham få sit nummer, og Jørgen trådte ind på pladsen. En almindelig tavshed herskede overalt blandt tilskuerne, mens han ladede geværet. Jan, Flora og Bramer trådte noget nærmere til, i det samme hævede Kruse sin bøsse, et mat skrald lød, og da røgen drev bort, lå fuglen gennemskudt på jorden. Drengene udbrød i et skingrende glædesskrig, mens de trængte ind på banen og sloges med hverandre om fuglen. Mændene samlede sig

omkring Jørgen og sognefogeden og betragtede med misundelige blikke de penge, han modtog som vinding.

"Hm, hm!" mumlede en af dem. "Det er ingen kunst for ham at træffe, han har øvet sig så ofte på dyrene inde i generalindens skov, at han nok må kunne gøre et sikkert skud."

Jørgen hørte denne ytring, men agtede ikke derpå, han lo blot stille, hilste på Bramer og bortfjernede sig kort efter, fulgt af tateren.

"Ser De," udbrød Jan og vendte sig mod Flora, "jeg anede nok, at min fader ville gøre det sidste skud i dag."

"Jeg ønskede, at han ikke havde været så heldig," svarede hun venligt, "jeg ville så gerne have set Dem skyde."

"Følg nu med op og bliv hos os i aften," bad Bramer. "De vil ret gøre mig en fornøjelse dermed."

"Det ville volde mig selv større glæde, end De tror," svarede Jan, "men jeg må alligevel undslå mig derfor. Jeg hører så lidt hjemme i den kreds, De indbyder mig til. Blandt mine jævnlige i landsbyen passer jeg, der ser man mig med glæde, de står i den tro at skylde mig nogen forbindtlighed, og kun af den grund ville mit selskab blive tålt hos generalinden."

"Og hvoraf ved De, at De blot vil blive *tålt* der?" spurgte Flora med sin blide og klangfulde stemme.

"Der ville vel næppe nogen sige mig det," svarede Jan med et vemodigt smil, "men jeg siger mig det selv."

"Og De tager fejl heri," sagde Bramer.

"Men du gør uret i at overtale hr. Kruse, kære fader!" sagde Flora. "Du må jo kunne indse, at han ingen lyst har til at føje vore ønsker og alene af den grund undslår sig derfor."

"Nej, frøken!" svarede han, "sig ikke det, De ved ikke, hvor glad jeg ville føle mig ved den tro, at det virkelig skulle være tilfældet, hvad Deres fader nylig sagde."

"Så følg med os og overbevis Dem derom," ytrede hun med et venligt blik. Jan så på sin klædning, smilede og fulgte med. Kanen kørte forud, han og Bramer tilbagelagde vejen til fods.

Generalinden overgik sig selv i forekommenhed mod Jan denne aften, for skønt hun ellers i sin omgang altid plejede at erindre sig, at hun nedstammede fra en gammel, adelig familie, var den unge Kruses væsen dog så åbent og beskedent, at hun glemte al standsforskel; hans indtagende ydre bidrog vel også sit dertil, han deltog med liv i samtalen, sagde, hvad han tænkte, og alt, hvad han sagde, vidnede om ånd. Der lå noget uimodståeligt i den djærve og ukunstlede måde, han udtrykte sig på, som uvilkårligt påtrængte sig tilhørerne, og hans fyrige, glædestrålende blik vidnede om, hvor lykkelig og tilfreds han følte sig i deres selskab. Flora underholdt sig gerne med ham; i deres ideer og tankegang herskede en vis barnlig overensstemmelse, som gav dem interesse for hinanden og vidnede om, at endnu ingen bitter, mørk virkelighed havde forjaget den tillidsfulde lettroenhed, der bringer alt i den ungdommelige sjæl til harmoni og udøver en velgørende indflydelse på vor tilstand. Hos Jan havde tilfældet og en lykkelig natur vedligeholdt denne tro; og Floras fader, som var fortrolig med verden, havde agtet på hende; hans ubegrænsede kærlighed havde ledet den uerfarnes skridt og udviklet de følelsers friskhed, som naturen lagde spiren til i hendes sjæl. Elleve års omgang med en elskværdig hustru havde ladet ham kaste et blik i kvindens hjerte, han anvendte nu denne kundskab på sin

datters opdragelse, han underviste hende; hans fine og rette smag ledede hendes, uden derved at berøve hendes ånd det trylleri eller de illusioner, med hvilke hun levede og følte sig tilfreds.

Det var først silde ud på aftenen, at Jan tog afsked med Bramer og generalinden, han måtte love den sidste at besøge dem oftere. "Det ville være hende kært at se ham," ytrede hun venligt, "hvad enten han kom som gæst eller som *forretningsmand*." Ved disse ord nikkede hun til ham med et betydningsfuldt blik, hvis udtryk han meget godt fattede; derpå forlod han herregården.

En lykkelig stemning hvilede over ham, mens han langsomt og tøvende vandrede hjem over den mørke hede og i erindringen tilbagekaldte sig det, han havde oplevet denne aften. Han var tilfreds med alt, uden rigtigt at kende bevæggrunden. Det var kærlighed, en dyb og inderlig kærlighed til Flora, der i dette øjeblik bevægede sig i hans indre, en stille, rolig følelse, som fra nu udgjorde et særskilt liv hos ham, der aldrig siden forstyrredes eller lod sig sammenblande med hverdagslivets tanker.

En smuglerscene

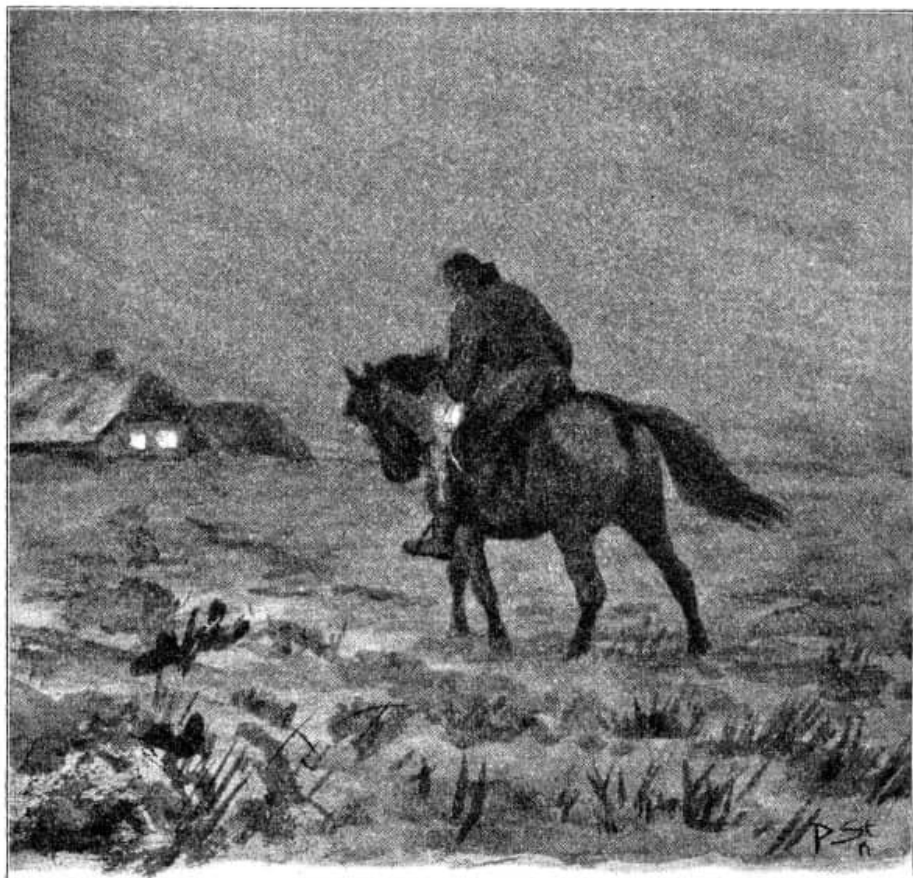
*Mørk foroven, mørk forneden,
Stormen tuded over heden,
Sneen skjulte nøgne ørk.
Lænkehunden
hylte hæs i midnatsstunden;
Natten var så kold, så mørk.*

En mørk nat gik over heden. Månen skjulte sig bag tykke skyer; nordvestvinden peb igennem skoven og bøjede lyngtoppene til jorden, idet den fo'r hen over dem.

Da travede en rytter ned ad markvejen, som førte til et af de små udflyttersteder fra den nærmeste landsby til Højhus. Han var indsvøbt i en tyk kalmuks rejsekappe og havde trukket sin lodne hue tæt ned omkring ørene. Foran ham, på sadelknappen, hang en lille håndlygte, som kastede et mat skin ned over lyngen, han red igennem. Flammen viftede ved hvert vindstød så heftigt, at den truede med at gå ud. Man kunne se, at rytteren havde gjort en temmelig lang rejse; for hesten dampede og pustede, og det var kun ved stadig brug af spore og pisk, at han formåede at drive den hurtigt fremad. Engang imellem, når flyvesandet eller sneen føg omkring ham og piskede ham ind i ansigtet, lød en sagte mumlen, der kunne udlægges som en ed over det slette vejr, han havde begivet sig ud i.

Oppe på herregården var alle lys slukkede, for det var sent, og tårnuret havde slået tolv. Længere nede mod søen derimod, i den retning hvor Jørgen Kruses hytte lå, sås endnu lys; efter dette ledede rytteren sin hest. Endelig holdt han udenfor huset,

sprang ned og dundrede med skaftet af sin ridepisk tre gange på døren.

Lidt efter blev der lukket op. Jan tog imod hesten, førte den ind i et skur, og Jørgen bad den fremmede træde indenfor.

Det var en lille, tyk mand, hvis trinde bug og kinder i gamle dage ville have bevirket, at han blev antaget for en munk, nu derimod var han købmand.

"De kommer meget silde denne gang," ytrede Jørgen, idet han satte sig hen for bordet; "vi havde næsten besluttet at gå i seng,

siden De blev så længe over den bestemte tid."

"Hvor hurtigt mener I vel, at man kan komme af sted i sådan et forbandet vejr som det, vi har i nat?" spurgte købmanden vrangent, mens han løste sin hue af og hang den tillige med kappen op på et søm ved kakkelovnen. "Det blæser jo med en storm ude på heden, således at en knap kan trække sit vejr; jeg havde halvvejs besluttet mig til at vende tilbage til kroen igen. Ja, I ler, Kruse! Men I skulle blot have været i mit sted de sidste to timer."

"Jeg har døjet hårdere vejr end det, vi har i nat," bemærkede Jørgen smilende, "og De kan nu selv gøre Dem et begreb om, hvad nød vi stakkels smuglere har ved at fortjene de par skillinger, vi får, og endda knapper de os af og mener, at vi fordrer for meget; men lad det nu være godt; det er bedst, vi begynder at opføre vore regninger fra sidst. Tag plads, hr. Lintz!"

Han skød en halmstol hen til bordet og tog en del papirer frem af bordskuffen, som købmanden straks med en ivrig nøjagtighed så igennem.

"Meget rigtigt, min kære Kruse!" udbrød han lidt efter, "alt er i sin orden, som jeg ser, og her har I pengene."

Han fremtog en pengepung, som han hidtil havde gemt i sin kjolelomme, og leverede Jørgen den.

"Vær så god! I behøver ikke at se dem efter, det volder kun tidsspil, jeg har selv talt dem af til Eder."

"Godt, hr. Lintz!" svarede Jørgen, "jeg kender Deres nøjagtighed."

Han gemte pungen inde i et skab i væggen.

"Jeg har igen et stykke arbejde for jer," vedblev købmanden og betragtede Jørgen med et listigt blik, "endnu i nat vil der komme en transport varer fra den anden side åen, den må I skaffe mig i hus. Hen imod morgenstunden sender jeg to af mine vogne ned fra Skodborg kro, belæssede med tørv, for at hente godset."

"For Djævlén!" udbrød Jørgen i en ærgerlig tone, "hvorfor siger De mig det først nu? Det går ikke an at smugle i nat, det er for silde dertil, folkene nede ved åen er alle i seng, vi kunne let få kontrollørerne på halsen af os."

"Godset må absolut over, hvordan det så går," ytrede handelsmanden bestemt, "om nogle dage har vi marked i Varde, og jeg mangler varer til den tid. Nu ingen indvendinger, Jørgen! Jeg ved, at I er den mand, som kan gøre det, hvis I vil, og det skal ikke komme an på et lille tillæg, hvis I skaffer mig sagerne lykkeligt på vognene."

"Det er ikke af den grund, jeg nøler," var Kruses svar, "men jeg skylder kone og børn at være forsigtig, og hvis de skyder mig arme og ben i stykker dernede, nytter det kun lidt, om De gav mig det tredobbelte af, hvad jeg ellers får for at skaffe en ladning gods i land. Jeg kan jo sagtens forsøge det, men jeg frygter for, at det ikke går godt denne gang."

"Vist så!" sagde Lintz utålmodigt, "blot hånd på værket, det lykkes nok; jeg vil imidlertid vente her inde i stuen, til I kommer tilbage."

"I Guds navn da!" svarede Jørgen, "vi kan jo prøve på det; kom, Jan, lad os så drage af sted. De venter altså her, til vi vender hjem," vedblev han, henvendt til købmanden, "og vær lidt stille imens; kone og børn sover inde i stuen næst ved."

Lintz trak sin stol nærmere hen til kakkelovnen og lagde friske tørv på ilden. Jørgen tændte en lille blændlygte og åbnede en skjult lem i gulvet gennem hvilken han og Jan, fulgt af hunden, den bestandige ledsager på alle deres udflugter, steg ned og forsvandt.

Et stykke borte fra højhus lå landsbyens kirke. Fra hvælvingen under alteret i denne, fortalte folk i omegnen, gik der en underjordisk gang langt ud i heden, men hvor den endte og hvorhen den gik, det vidste kun få. Imidlertid gav dette dog stof til samtaler i kroen for mangan ledig vinteraften, og der knyttede sig flere underfulde historier til denne gang. Nogle af bønderne påstod at have hørt stemmer og skrig under jorden på visse steder af heden, når deres vej om natten hændelsesvis faldt over den. Andre havde på samme tid set lys at svæve omkring inde i kirken, og da de engang tog mod til sig og gik ind i den, forsvandt det pludseligt bag alteret, og en hul tuden, som intet menneskeligt havde ved sig, lød dem i møde fra alle sider. Men ingen havde oplevet noget så gyseligt som smugleren Ras. Han havde nemlig en sildig aftenstund ligeledes set lys brænde derinde, og da han, for at opdage grunden til dette særsyn, krøb over kirkemuren, og udenfor nærmede sig tårnsiden, så han igennem glughullerne af kælderens alle de balsamerede lig, som lå derinde, rejse sig overende i deres kister og med bistre miner og øjne, som sprudede ild ud af de hule hoveder, vende sig omkring og true ad ham, og da han endnu ikke gik, stod nogle af dem helt ud af kisten og ravede hen mod hullet, gennem hvilket han så ned. Først da tog han flugten.

Dette eventyr var smuglerens yndlingshistorie, og han forstod hver gang at iklæde den en form, således at det forekom

tilhørerne, som om det bestandig var noget nyt, han gav til bedste. Jørgen og hans søn måtte nok ikke agte synderligt på disse historier, skønt de ofte havde hørt dem fortælle og selv hjulpet til at udsprede dem. Da de var steget igennem lemmen i gulvet, befandt de sig begge i en stor, rummelig hule, som i sin tid havde tjent til en kæmpegrav, og hvorfra den omtalte underjordiske gang gik.

Det var en smal, af granitsten opmuret hvælving, på flere steder så forfalden, at kun folk, der var så godt bekendt med lejligheden, som de lod til at være, kunne trænge igennem den. En bedøvende luft strømmede dem i møde, lygten udbredte kun et døstigt skær, idet den kastede deres lange skygger tilbage på de fugtige vægge.

Smuglerne gik nu hurtigt fremad, og der, hvor det ikke var muligt at vinde igennem på anden måde, når enten jorden var sammenstyrtet eller stenene faldet ned, krøb de over på hænder og fødder.

"Jeg ville ønske, vi havde fået den Varde købmand til at følge med os ned i hvælvingen," ytrede Jørgen med et smil, da de kom til et sådant sted, "det skulle have moret mig at se ham krybe om mellem stenene her. Det er underligt nok, han har endnu aldrig været i sit eget vareoplag."

"Han vil vel også have møje med at komme dertil," svarede Jan, "vi kan være glade ved at have fundet en sådan plads, hvor aldrig kontrollørernes øjne ville nå os."

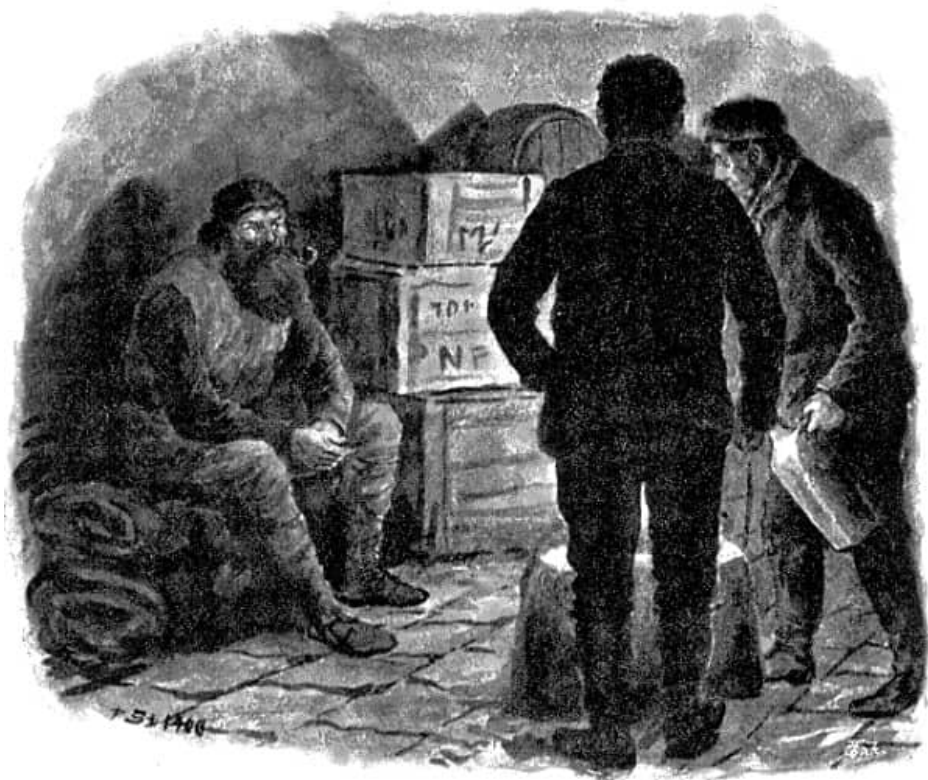
Efter at de var kommet endnu et stykke fremad, udvidede hvælvingen sig efterhånden, luften blev renere, og kort efter befandt de sig under den berygtede kirkes alter.

Det var en mørk kælder, i hvis midte der stod en del fløjlsbetrukne ligkister, men alt var roligt og stille, ingen død løftede låget og stirrede de ankomne i møde med vrede blikke. Rundt om lå baller af klæde og lærreder, og langs med de mugne vægge stod opstablet en mængde brændevinsankre, kaffesække, braslruller og store sukkerkister, så at kapellet snarere lignede en købmands varemagasin end en bolig for døde. Jørgen vidste god besked dernede; skønt man næsten ikke kunne se noget ved den lille blændlygte, han havde taget med, gik han dog hen i en krog, hentede en trandunk, fyldte med den en gammel metalskål, som hang i en rusten kæde ned fra loftet, stak nogle linnede klude deri og tændte dem.

Snart blussede et livligt skin op fra denne lampe, som belyste enhver genstand rundt om.

De var ikke de eneste, der denne nat besøgte hvælvingen. Henne i en krog, på en bunke oksehuder, der hidtil havde ligget i skyggen, sad en stor, bredskuldret kæmpeskikkelse, rygende på en pibe tobak. Man kunne have antaget ham for et overnaturligt væsen, så stille og rolig sad han der, uden at sige et ord til de kommende, dersom ikke det livfulde, spillende blik, han kastede omkring sig, havde modsagt denne tro. Han var fra hoved til fødder indhyllet i en fåreskindsdragt, og om livet var snoet en mængde bånd og snore, fra hvilke en lang, bredbladet kniv blinkede frem, hver gang han vendte sig mod lyset. Da han rejste sig, genkendte man Math Hjeil. Jørgen blev ikke overrasket ved at se ham; han udbrød blot i en stille, dæmpet tone:

"Guds fred, Math! Nå, du ventede dog, skønt det gik langt over tiden, jeg sagde; den forfrosne Varde købmand kom først

for et øjeblik siden, og endnu i nat vil han have os til at skaffe en bådfuld over åen."

"Så må vi bruge os," ytrede Math. "Det er allerede to timer forbi midnat, men jeg så lys nede hos folkene, da jeg for lidt siden gik ovenfor, de venter endnu på dig, lad os se at komme ud i det fri."

De steg alle tre op ad en gammel, brøstfældig trappe, der førte til alteret i kirken, lidt efter stod de på den øde kirkegård, og gik hurtigt ned ad vejen imod Kongeåen.

"Hun blæser skrappt herude," udbrød Math, efter at han og Jørgen havde gået en stund tavse ved hinandens side. "Det gør

hun, Math!" sagde Jørgen, "blot betjentene ikke er draget hen ad denne kant i nat; jeg har ikke haft stunder til at indhente nogen oplysning om dem denne gang, og det synes mig næsten ligesom der skulle hænde os en ulykke. Jeg ved selv ikke, hvoraf det kommer, men ind imellem har jeg den tro, at det engang vil gå mig fejl som smugler, ikke fordi jeg just kerer mig stort om mig selv; men hvordan vil det så se ud for kone og børn hjemme?"

"Tænk ikke på dem, Jørgen!" sagde skøjereren venligt, "dersom Vorherre skulle lægge dig en ulykke på, skal der alligevel nok blive sørget for din familie, de skal ikke komme til at savne noget, så længe jeg bor her på egnen, det kan du lide på."

"Jeg ved det," gentog Jørgen, "du er en ærlig karl, Math! Der har du min hånd, jeg har altid godt kunnet lide dig."

"Jeg holder af dig, Jørgen!" sagde den godmodige tater og fattede hans hånd imellem sine, "mellem os to betyder det mere end mellem andre. Jeg kan ikke rigtig forklare, hvad jeg mener, men dersom det nogensinde bliver galt, skal jeg vise dig det."

Jørgen svarede ikke, også Math tav, og de vandrede stille ved siden af hinanden. Noget efter blev et hus synligt i mørket, og man så et svagt lysskær glimte ud mellem sprækkerne af en gammelt skodde, som beboerne havde sat for vinduet.

"De er da vågne endnu," bemærkede Jørgen tilfreds. "Det er flinke folk derinde. Math! Lad os engang høre hjejlen."

Math stod stille og holdt sin ene hånd for munden, mens han udstødte en kort, gennemtrængende lyd, som hjej lens fløjten. Næppe havde han gjort det, før beboerne stak hovederne ud af døren. Lidt efter rullede tre mænd en stor, tohjulet vogn ud gennem en baglåge, lukkede denne i og ledsagede så tateren og

Kruse til det sted, hvorfra de ventede båden. Endnu engang lod Math sit skrig høre, og det begyndte at blive levende ved åbredden. Flere mørke skikkelser viste sig og lyttede med opmærksomhed efter åreslagene fra søen.

"Jeg synes, jeg mærker noget," hviskede tateren efter en tids tavshed og lagde øret nærmere til jorden. "Rigtigt, de kommer! Jeg kan dog fornemme, at jeg endnu ikke har mistet min skarpe sans med årene," mumlede han tilfreds og satte sig ned på en tot marehalm.

Han tog heller ikke fejl; lidt efter lød åreslag nede i åen, dæmpede råb hørtes ind mod bredden, og båden skød op mellem rørene. Straks var smuglerne rede, varerne blev hurtigt bragt i land og læsset på vognen. Alt tegnede til et lykkeligt udfald. Bådføreren fik sin fart betalt og beredte sig til at tage tilbage igen, da der pludselig lød hestetrav i nærheden. Smuglerne var omringet af seks grænsebetjente. Qvist førte dem.

"Holdt!" råbte han og red hen foran karlene, som ville køre bort med vognen, "denne gang slipper I ikke fra os, og modstand er unyttig."

"Kan du se, Math!" hviskede Jørgen, idet han ubemærket drog to pistoler frem, som han havde skjult under sin vams, og spændte hanen, "jeg vidste nok, det ville gå galt denne gang. Hav et øje med Jan nu."

"Godset tilhører ikke os!" råbte han højt og trådte hen imod Qvist, "vi må svare til det og kan kun udlevere det til den rette ejermand, det er ingen af jer?"

"Lige meget," genmælede kontrolløren, "vi lægger nu beslag på det, har ejermanden lyst, kan han hente det hos os."

"Kør bort, folkens!" råbte Jan, idet han sprang frem og greb Qvists hest i tøjlen, "blot hurtigt, af sted!"

"Af vejen, dreng!" udbrød kontrolløren med et harmfuldt blik og jog sporerne ind i hestens side. Den stejlede; Jan slap, rytteren rev en pistol op af hylsteret og fyrede den af, mens han sprængte hen mod den bortilende vogn, men skuddet traf ikke. På samme tid knaldede også de øvrige betjentes skud, idet de omringede og standsede smuglerne. Jørgen havde afskudt begge sine pistoler, men uden at såre nogen; det dybe mørke, som indhyllede denne scene, hindrede ham i at tage sikkert mål; han sprang hen mod den nærmeste rytter, greb ham i benet og slyngede ham med et kraftigt tag ud over hesten, svang sig så op på den, fo'r hen til vognen og forsøgte endnu engang at skaffe sine staldbrødre en vej til at komme bort, men det var forgæves. Da glimtede to lysskær, to skud knaldede, det ene traf Jørgens hest, den faldt og rev ham med sig, og ved hans side væltede en smugler sig, dødelig såret, i sit blod. Broderen til den sårede sprang frem mod den nærmeste betjent; men Qvist så det, og idet mennesket hævede sin kniv for at støde den i rytterens bryst, huggede han ham i hånden med sablen. Skrig og forvirring herskede overalt. På vognen tænkte ingen længere; smuglerne flygtede til båden og stødte fra land. To af grænsebetjentene satte efter dem, men de undslap. Jørgen var fanget, og mens de bandt ham, sloges Math med tre, som søgte at bemægtige sig Jan, der lå mellem taterens ben, blødende af et sår i skulderen. Hunden holdt den ene af betjentene fast, et slag af natmandens næve bragte den anden til at slippe sit bytte; den tredje skreg om hjælp, for kæmpen havde omslynget ham med sine arme og trykkede ham baglæns ned mod jorden. Derpå

greb han Jan, hævede ham på skulderen og styrtede af sted ind i lyngen, mens han flere gange udstødte et underligt pibende skrig, en lyd, som man før ofte hørte på heden, og som var et bevis på, at der opholdt sig skøjere i nærheden.

En rytter havde set Math undfly, han satte efter ham og var ham allerede nær på få skridt, før han mærkede det. Tateren lagde Jan ned i lyngen og dukkede sig med et pludseligt sidespring, idet rytteren fo'r ham forbi. Hesten sprang i vejret, udstødte et frygteligt hvin, den styrtede og væltede sig vrinskende omkring på jorden. Math havde såret den i bugen.

Atter hævede han Jan op på sine skuldre, tog kniven i munden og fo'r af sted med den fugls hurtighed, hvis navn han bar, dybere ind i heden. Han hørte kontrollørens stemme bag sig; da han vendte sig om, så han Qvist komme ridende i fuld karriere. Math var udmattet af det lange løb, han så faren og kunne ved at lade Jan blive liggende let have reddet sig selv; men det ville han ikke. Kniven blinkede igen i hans sikre hånd, han lagde sig ned på knæerne, og da Qvist var ham nær på et par skridt, svingede han med en lynsnar bevægelse armen over hovedet og kastede sit våben med en sådan kraft mod hesten, at stålet borede sig lige til skaftet i bugen. I næste minut stod han med Jan ved kirkegårdsmuren, krøb over den og var frelst.

"Det gik dog," hviskede han og stod nogle øjeblikke stille indenfor muren. "Nu du skyde en hvid pind efter os, du lange djævel derude! Denne gang får du os ikke."

Han skyndte sig tilbage til hvælvingen. Jan var faldet i afmagt af det store blodtab og smerten af såret, mens Math bar ham. Tateren beredte ham nu et blødt leje på en del bastmætter og fåreskind og gav sig til at undersøge såret.

"Han har fået et slemt sår," mumlede han, "siden han ligger så stille hen uden at give noget livstegn fra sig, men det er lige

meget, der er råd at finde hernede."

Med disse ord gik han hen til et eddikeanker, slog spunsen ud af det, hældte noget i en skål, og ved hjælp heraf kom Jan snart til sig selv. Math satte sig ved hans side og forbandt såret.

"Du skal blot være rolig," sagde han godmodigt, "den smule rift i skulderen vil ikke sige stort, jeg skal nok kurere dig, du! Med Jørgen ser det heller ikke så galt ud, som du tror; læg dig nu her på huderne, til jeg kommer tilbage, jeg har svøbt en tælleklud om såret, i morgen skal jeg bringe dig nogle urter, som jeg har forvaret nede i vor kule. Det er vel det bedste, du bliver her for det første; dersom de skulle få i sinde at søge efter dig ovenpå, bliver de taget ved næsen igen. Jeg går op til den Varde købmand, han venter vist efter besked. Vor Herre slå hans liv med ulykker! Det er i grunden ham, som vi kan takke for det hele."

Mens Math talte således, havde han tildækket glughullerne, som vendte ud mod kirkegården, for at lampens skin ikke skulle blive bemærket; han tændte nu lygten og forsvandt gennem gangen, der førte op til kæmpegraven under Jørgens hytte.

Tiden var imidlertid blevet Lintz for lang, han havde flyttet sin stol tæt ind i krogen ved kakkellovnen og var just faldet i en rolig slummer, da natmanden åbnede lemmen i gulvet og steg op gennem den; købmanden vågnede ved larmen og udstødte et angstskrig, da han kastede sine øjne på Math.

Denne så også i dette øjeblik således ud, at han nok kunne indjage en mere behjertet mand skræk. Hans spraglede, uldne fåreskindsklædning var revet i stykker og hang i pjalter omkring ham, på flere steder besudlet med blod, som han formodentlig havde fået ved at bære Jan, og det vilde i taterens træk blev ved

det skær, håndlygten kastede på dem, mere påfaldende end sædvanligt.

"Tys, vær rolig!" udbrød han med en dæmpet stemme. "De sover derinde. Jeg kommer blot for at sige, at I godt kan rejse hjem igen. I har ikke nødig at vente længere."

"Og godset?" spurgte købmanden. "Er det bragt ned i kælderen?"

"Det har kontrollørerne taget," ytrede Math i en ligegyldig tone, "og de bad mig meddele jer, at dersom I ville, så kunne det afhentes nede i toldbodpakhuset ved Skodborg."

"I toldbodpakhuset?" råbte købmanden forbitret. "Fordømt snak! Tror I, galgenfugl! at jeg kan være tjent dermed? I må skaffe mig det igen. Jeg er en ruineret mand!" vedblev han med klagende stemme og vendte sig bort fra Math, i hvis træk han ikke sporede den mindste deltagelse. "Der stikker betydelige kapitaler i godset, og nu til Varde marked –"

"Vær rolig!" sagde Math, "dersom I således bliver ved at tage på veje og gøre spektakel, vækker I jo Jørgens familie. – For en ulykke! Er det noget at gøre et sådant væsen af? Det mindste er de usle varer, men de har skudt på sønnen og fanget Jørgen, det er langt værre."

"Hvorledes?" udbrød Lintz forskrækket. "Er Kruse fanget? Det er dobbelt fatalt, dersom han angiver mig, er jeg fortabt."

"Det kan I være sikker på, han ikke gør," svarede tateren og tilkastede den anden et foragteligt blik. "Jørgen er en brav karl, han har ære i livet."

Købmanden fandt sig efterhånden i omstændighederne, han gav tateren nogle penge til Jans pleje og forlangte at komme ned i kælderen, men Math forestillede ham, at det ikke lod sig gøre,

og gik ud til skuret for at trække hesten frem, mens købmanden indpakkede sig i sin kalmuks kappe, sin hue og lodne støvler.

Lidt efter red han sukkende bort fra huset.

Den næste morgen var en sorgens dag for Jørgens familie. Moderen var utrøstelig, børnene græd og klagede for den stakkels Jan, og det var alene den gamle Tonne, som nogenlunde holdt modet ved lige; han trøstede og beroligede dem. Oldingens ord forfejlede ikke heller denne gang deres vante magt.

Mod morgenstunden var Math gået ud for at se, hvorhen betjentene havde bragt Jørgen. Den ærlige tater var bedrøvet over sin vens fare og grundede over en måde til at få ham fri igen. Det var allerede længe efter middag, før han vendte tilbage og bragte det lidet trøstelige budskab, at Jørgen var ført op på herregården og sad i arresten der.

"Kontrollørerne er så bistre," ytrede han. "En af dem har fået et skud i armen, og to af deres bæster er kreperet. Det sidste har jeg gjort," tilføjede han fornøjet. "Men giv jer kun tilfreds, Karen Mari'. Det betyder alt sammen ingenting, jeg skal nok udspekulere et råd, og de skal ikke komme til at krumme et hår på jeres mands hoved, om de så var ti gange så bidske, det lover jeg jer for."

Et besøg

Smuk er den venlige aften, når tågen damper over heden, når solen som en kærlig moder kysser jorden og hyller sig i lette, glimrende skyer, før den undselig og rødmende favnes af havguden.

Smuk er den stille aften, når duggen bæver i lyngen, og lærkerne samles til aftensang under himlen, mens hjejlen synger sin klage på den sunkne kæmpegrav, og naturen sover, og stjernerne bevogter dens søvn.

Smuk er den tavse aften, når våren fletter løv om hyldens tinding, når Vesterhavets trommehvirvler tier, og bølgen hvilende drømmer i sit element, mens rokken og hajen springer på dets flade og leger ude mellem revene, når det store omkring os taler til vort hjerte, udvider det og forkynnder det ubekendte væsens lov, som kalder alt til liv af intet.

En sådan aften vandrede Flora og generalinde Rosendal ned igennem haven og derfra ind i skoven, som stødte op til den. Generalinden sværmede ikke synderligt for det skønne og tiltrækkende i den vågnende natur; årenes vægt havde sløvet hendes sans, og hun underholdt Flora med en vidtløftig forklaring over alle de forbedringer og omplantninger, der var foregået med denne skovstrækning, siden hun og hendes salig mand kom til herregården.

Flora hørte kun lidt efter; hun var for meget beskæftiget selv; hun følte sig tiltalt af det friske liv, der bevægede sig omkring hende; ubevidste længsler vakttes i hendes hjerte og satte hende i

den vemodige og glade stemning, som fremtryller og udbreder en lykkelig tilfredshed med alt omkring os, og hvis ophav vi forgæves eftersporer.

Dybt inde i tykningen af skoven sad en mand på roden af en omstyrtet træstamme. Han støttede hovedet mellem sine hænder og lod til at grunde på noget. Han mærkede heller ikke de kommende, før de næsten var ved siden af ham. Hurtigt fo'r han op, da han så generalinden, tog sin røde, uldne hue af og udbrød i et venligt:

"Guds fred, Deres Nåde!"

"God aften, Mathias!" svarede den gamle dame i en bekendt tone og standsede. "Nå, hvorledes går det? Han synes mig så tankefuld i aften, og jeg har heller ikke set ham længe oppe på gården med fugle; er der gået ham noget imod?"

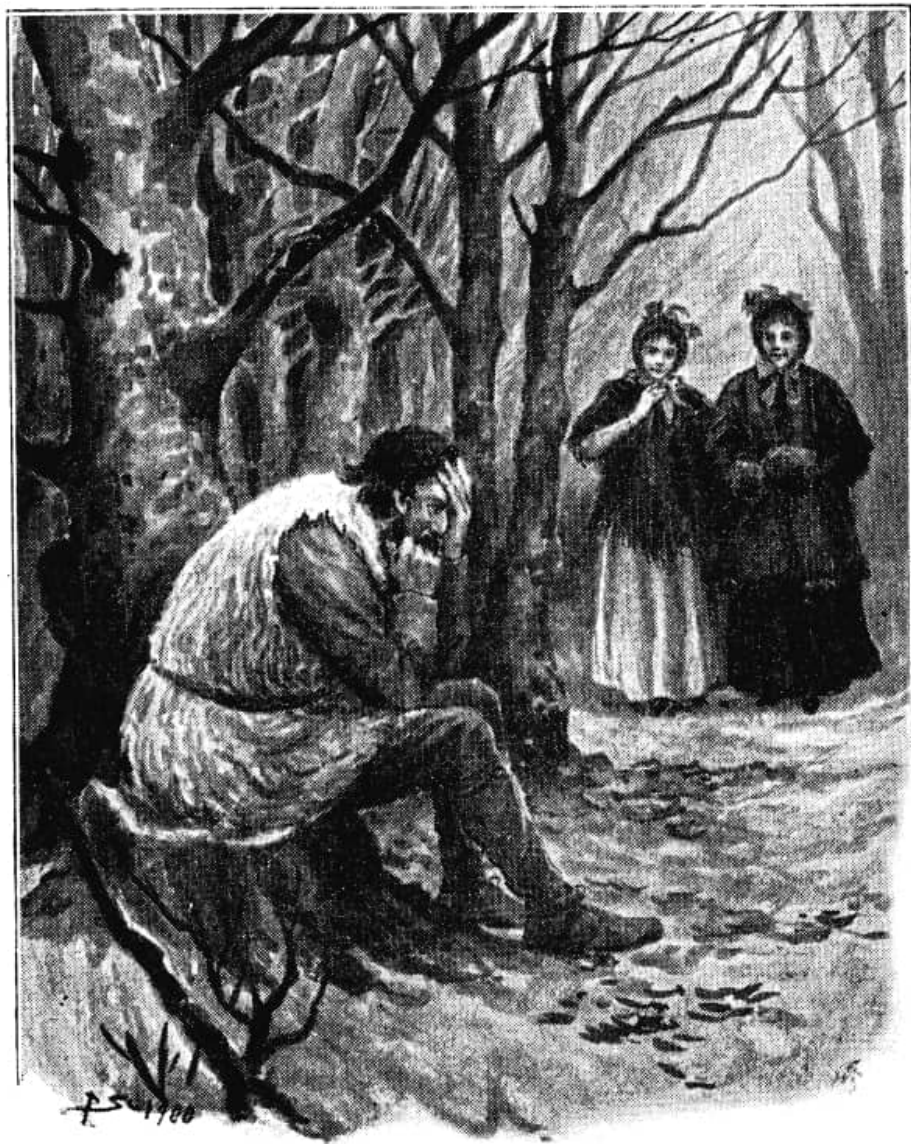
"Just ikke mig," sagde tateren, "men det er dog fejl alligevel; Deres Nåde har vel hørt historien med Kruses?"

"Med Kruses," udbrød begge damerne, "hvad fattes de, jeg har ikke hørt et ord derom."

"Åh! de fejler ikke andet, end at de hunde af toldbetjente, med tilladelse at sige, har arresteret Jørgen forgangen nat, da vi var ude sammen, Deres Nåde forstår mig nok, og sønnen Jan har de skudt skulderen i stykker på; det er nu den del, jeg grunder over, hvordan jeg bedst skal få Jørgen fri igen, for ud må han, det forstår sig selv."

"Og Jan?" spurgte Flora. "Hvor er han? Er hans sår farligt?"

"Det vil jeg just ikke sige," svarede Math. "Han ligger hjemme i huset; men tingen er, at konen og børnene siden den nat savner fire dygtige hænder til at bjerge brød og penge; der står nu deres bøsser inde i kroen, uden at de har hjulpet til at skaffe så meget

som et dyr ind i de sidste fjorten dage. Jeg burde vel egentlig ikke omtale sligt for Deres Nåde, da dyrene i grunden tilhører Dem," tilføjede han med et smil og strøg sig om munden med

hånden, "men jeg ved nok, at De altid har haft hjertelag for fattigfolk. Nu! Gud i vold, Deres Nåde! jeg må af sted igen, der kommer ingenting ud af den lange tænken; og dersom De skulle være til sinds at sende Jørgen lidt mad, mens han sidder deroppe i hullet, så kan De finde ham i den underste kælder til venstre; der har de sat ham, fordi jernstængerne for vinduerne der er de tykkeste, og fordi de måske tænkte, at Math Hjeil kunne få i sinde at slippe ham løs. Det sker så alligevel," bemærkede han med en stille latter, idet han lettede på huen og forsvandt mellem træerne.

"De stakkels Kruses," udbrød generalinden, da tateren var gået, "det gør mig meget ondt for dem, jeg har altid godt kunnet lide den familie. Nu må vi ned og høre, hvorledes det står sig med Jan, og du skal da tillige få dit længe ytrede ønske opfyldt, at se hans lærer, den gamle Tonne."

Flora svarede intet, men fulgte med generalinden. Solen var endnu ikke gået ned, da de nåede Kruses hus. Tonne sad på en sten udenfor døren, dagens sidste lys faldt hen over den gamle mands ærværdige træk og udbredte ligesom en forklaret glans over dem. Han var midt i en leg med Jørgens små børn, hvis jublende latter lød rundt omkring. Den gamle fandt sig i alt, hvad de vilde drenge gjorde ved ham. Det var et smukt billede, denne gruppe dannede, hvori livets tvende modsætninger, ungdom og alderdom, forenedes i leg.

En havde bemestret sig hans stok og brugte den som hest, en anden spadserede stolt omkring med bedstefaderens hue trukket ned over ørene; den mindste, en lille, smuk, lyshåret dreng, kravlede med stor umage op på stenen til ham, derfra videre på oldingens skuldre og udbrød i et højt frydeskrig, da

han lykkelig sad der; Tonne smilede og lod drengen blive siddende, og således fandt generalinden og Flora dem, da de trådte hen til hytten, efter at de nogen tid på afstand havde været vidne til det hele optrin.

"Deres Nåde ser," udbrød den gamle smilende, idet han pegede op til drengen, "at jeg ikke kan rejse mig for den vildbasse her."

"Bliv De kun siddende, gamle Kruse!" svarede generalinden venligt. "Vi kommer herved, fordi Mathias Hjeil fortalte os det sørgelige tilfælde, som har truffet Deres søn, og for at se til Jan; hvorledes står det sig med ham?"

"Åh!" svarede Tonne og løftede den lille rytter ned på jorden, "Jans sår er endda ikke så farligt, som det lader til, eller som Math tænker; jeg har forbundet ham og forstår mig lidt på sligt fra fordums dage. Skuddet har blot strejft skulderen en smule, hvis jeg kunne få ham til at holde sig rolig, skulle han snart komme sig, men han vil nu absolut stå op, og det er gal mands værk for et menneske i hans tilstand. Jeg tror, han sover i dette øjeblik, men hvis Deres Nåde behager, så træd kun indenfor, Deres opmærksomhed vil vist glæde ham, han skal dog vækkes alligevel."

Med disse ord åbnede oldingen døren for damerne.

Flora gik først hen til Jans seng, men generalinden kom ikke så langt; for henne på bordet lå et stykke hjemmegjort lærred, som børnene nylig havde hentet ind fra blegen, det måtte hun først tage i øjesyn.

Jan vågnede. Overrasket betragtede han Flora, som om han ikke troede sine egne øjne, og udbrød, idet han strøg det mørke hår bort fra panden:

"Er det muligt? – De her! – De er da hos mig, både når jeg drømmer og når jeg vågner," tilføjede han hviskende.

"Vi hørte, at De lå syg," svarede Flora rødmende, "tante besluttede da at gå herved for at se til Dem."

"Ja vist!" ytrede generalinden, som nu kom til, "hvorledes hænger det sammen med Dem, Jan? De lader Dem skyde i skulderen og ligger her i fjorten dage, uden at jeg ved et ord derom. De fortjente egentlig ikke, at man gjorde sig den ulejlighed at se til Dem."

"Det er ikke noget nyt," bemærkede Jan, "at Deres Nåde viser mig større godhed end jeg fortjener, jeg er meget taknemlig derover."

"Meget godt, min herre!" sagde fru Rosendal leende, "jeg er forsonet ved dette svar. Nu! jeg hører dog, at det ikke er så galt,

som Mathias nylig beskrev os, og det glæder mig."

"De er blevet meget bleg, siden jeg så Dem sidst," bemærkede flora og betragtede hans smukke træk med synlig interesse.

"Det er fordi de tvinger mig til at ligge herinde," svarede Jan. "Dersom jeg blot måtte råde mig selv, skulle jeg have være frisk og ude for over otte dage siden, men fader Tonne er en meget streng doktor mod mig."

"Ja, han har beklaget sig for os over Deres genstridighed," sagde generalinden, "men De skal lystre ham; De må ikke understå Dem i at forlade sengen, før han giver sit minde dertil, dersom de imidlertid mangler adspredelse, skal jeg sende dem bøger herved."

"Jeg er allerede forsynet, Deres Nåde!" svarede Jan og pegede hen på bordet, hvor en smukt indbunden bog lå opslået, i hvilken han havde læst, før han faldt i søvn. Generalinden tog bogen.

"Min Gud!" udbrød hun forundret, "hvorledes har Smollets skrifter, og tilmed i originalsproget, kunnet forvilde sig så langt ud på heden?"

"Den har ikke forvildet sig," ytrede Tonne, "den er her i følge med dens brødre og nogle andre, som jeg skatter endnu højere."

Med disse ord åbnede den gamle, ikke uden en hemmelig stolthed, et skab i væggen og lod generalinden se hen over en smukt indbunden samling af bøger.

"De er alle en gave fra min søn," bemærkede oldingen, "han ved, hvor stor pris jeg sætter på dem, og derfor glæder jeg mig som et barn til hvert års *anden december*, så bringer han mig altid en ny. De har forskaffet mig megen fornøjelse herude; ved hjælp af dem lever jeg atter midt i en glad fortids verden, de kalder

minder tilbage, som for længe siden er gået tabt, og det er også godt for en gammel mand som jeg, der kun har et håb og ingen glæder at vente af fremtiden."

Tonne lukkede igen skabet; lidt efter tog damerne afsked og gik.

"De må nu nøjagtig opfylde alt, hvad Deres bedstefader pålægger Dem," sagde Flora, som gik sidst ud ad døren og endnu engang vendte sig om mod Jan. "De må forholde dem rolig og blive liggende, hører De! det er for Deres eget vel, jeg beder Dem derom."

"Jeg skal opfylde alt," svarede Jan med et henrykt blik.

"De kan sende en af de små op til mig i morgen," sagde generalinden til Tonne, "så skal jeg lade Dem få en salve til patienten, som jeg selv har lavet, den har altid gjort en ypperlig virkning, hvor jeg anvendte den."

Tonne takkede, og de forlod huset.

"Denne olding!" udbrød fruén på hjemvejen, "man skulle ikke tro det om ham, efter den tarvelige stilling, han lever i, er dog i besiddelse af en sjælden skat af kundskaber og en dannelse, som kun er de højere stænder egen. Han har været Jans lærer og haft en afgørende indflydelse på hans hele væsen."

"Hvorledes var det ham da selv muligt at hæve sig så meget over sin stand?" spurgte Flora, der følte den hjerteligste deltagelse for den gamle, "jeg kan ikke nægte, at hans tale satte mig i forundring. Hans hele opførsel var så fri og utvungen, at man måtte forudsætte, han engang havde levet under lykkeligere forhold."

"Det har han også, han er født af meget dannede forældre, som ulykkelige omstændigheder bragte i armod. I sin ungdom

var han soldat og udmærkede sig under Napoleons tropper i flere slag. Min salig mand har dengang kendt ham særdeles godt, og det har ofte skaffet mig glæde, når jeg, mens han endnu var så rørig, at han kunne forlade sin bolig, fik ham at se oppe på gården og hørte ham fortælle om sine hændelser. Han talte altid med en rørende beskedenhed og fordringsløshed om sig selv, og det hører til sjældenhederne at finde disse egenskaber hos mænd, der har levet så længe som Tonne og gennemgået mere end de fleste andre."

Tateranføreren

Ved udkanten af herregårdsskoven lå en stor jordhøj, omgivet med træer og buske. Den havde i sin tid været en kæmpebegravelse, og på flere steder, hvor jorden var skredet ned, sås de store, tilhugne granitsten, som højen var dannet af. Nogen egentlig indgang var ikke synlig, skønt der dog fandtes en sådan, men den blev så vel skjult af stene og brombærranker, at kun de, der var nøje bekendt med stedet, kunne finde den. Højen lå ensom og forladt. Der var intet hus at se i nærheden, undtagen herregården, hvis mørkerøde tegl på enkelte steder viste sig mellem træstammerne. Bønderne i omegnen havde en vis frygt for at komme stedet nær, og selve skytten gjorde hellere en lang omvej, når han om aftenen gik igennem skoven, for også her havde overtroen vist sig virksom og opspundet fortællinger og åndehistorier, som, hvor urimelige de end var, dog havde udbredt sig og nød en almindelig tiltro. Hvad der endnu mere bidrog til at give stedet noget afskrækkende, var at taterfolkene, hver gang de kom i denne egn, opholdt sig der; og at disse stod i pagt med den onde, var en sag, som det ikke kunne falde nogen ind at betvivle.

En tidlig aftenstund herskede en munter larm og støjen i det indre af denne kule. Henved en snes mørke skikkelser havde forsamlet sig der. Børneskrig, sange og råb lød på en blanding af dansk og et fremmed sprog fra alle sider. På en bunke lyng, i det ene hjørne, lå flere brune, halvnøgne mænd, henslængt i en hvilende stilling, hver med en stumpet, sort pibe i munden.

Deres mørke og markerede træk fik en sælsom belysning af et stort bål, som var anbragt på en flad sten midt i kulen, ved hvilket flere pjaltede fruentimmer lavede mad af de fødevarer, de denne dag havde sammentigget eller stjålet omkring i landsbyerne. Det var en sælsom forsamling. Mænd med lemmer så kraftfulde og udviklede, at de kunne tjene til model for en romersk gladiator. Deres nøgne, hårbevoksede bryst viste en bygning af ualmindelig skønhed og kraft, og deres sorte øjne strålede under deres tykke, sammengroede bryn så ildfulde og fyrige som en løves. Alle disse ørkenens vilde børn var nylig vendt tilbage fra dagens forskellige sysler og underholdt nu hverandre indbyrdes med fortælling om de udførte bedrifter. En af dem var allerede igen begyndt sit arbejde, og mellem denne støj og larm, som påtrængte sig øret fra alle sider, lød hans kraftige og hurtige hammerslag på en gammel kedel, han reparerede, mens han dog med opmærksomhed lyttede efter det, hans kammerater fortalte.

"Qvant, qvant!" udbrød han leende og lagde hammeren fra sig, da de tav, "jeg har dog båret mig bedre ad; jeg havde hverken lyst til at tigge, stjæle eller spå, men gik ned i byen, hvor jeg vidste, at gårdmand Jones savnede sit ur. Jeg aftalte med ham at vise det igen for 24 lybske skilling. Hvad sker! Henved middagstid begynder jeg mine krumspring, mumlede ord og hylede således, at både manden og konen rystede af angst, og endelig fortalte jeg ham, at hans ur lå i klynstabelen uden for huset. Der blev en rumsteren og søgen på alle kanter, kort fortalt: Uret kom frem, og jeg fik mine penge."

"Løgn er det da?" ytrede en gammel, gulbrun tater på det fremmede sprog, de talte sammen, "hvorledes skulle du kunne

vide det?"

"Luttrum! Sa'e du luttrum, Jol?" gentog fortælleren, med et vildt, lynende blik, "minnoses blårer hiber, dinnoses pullik! Forstå mig vel, sibeknasper! jeg havde selv stjålet uret nogle dage i forvejen, og det var fordi jeg ikke kunne komme til at sælge det, at jeg lod manden få sin ejendom tilbage, ved lejlighed kan jeg altid tage det igen. Der er næppe et hus i hele sognet, uden at jeg forstår mig på at brække ind i det, så fint, at ikke en kat skal mærke mig; jeg er nem på fingrene, må du vide."

Her blev han afbrudt ved nogle af kvinderne, som kom hen til dem med den mad, de havde kogt, og taterne begyndte med ivrighed at tage for sig af det.

Viste mændene sig smukke og velvoksne, så kunne man just ikke tillægge fruentimmerne de samme egenskaber; de var små, blege og huløjede skabninger, alle med kulsort, stridt hår, som enten hang ned over ansigtet i lange taver eller også var fæstet op under et smudsigt, tavlet klæde. Deres brogede dragter gav dem et vildt og fremmed udseende, og det eventyrlige liv, de førte, havde præget uudslettelige spor i deres rynkede ansigter, så at de allerede i en alder af tyve år så ud til at være dobbelt så gamle. Kun i deres mørke øjne flammede en glødende, sydlandsk ild, der vidnede om en letvakt lidenskabelighed, som også hvert øjeblik kom til udbrud i ord og mine. I en krog af hulen sad en mand i en lodden fåreskindsklædning, beskæftiget med at binde et fuglenet. På den stilhed, som herskede i nærheden af ham, såvel som på den almindelige agtelse, de andre viste ham, kunne man se, at han var anfører for banden. Han syntes også at være skabt til en sådan post; for når han rejste sig i vejret, var han et hoved højere end den største i

forsamlingen. Hans mægtige lemmer vidnede om en ualmindelig kraft, hans træk udtalte en bestemtthed og fasthed, som intet formåede at røkke, og hans øjne spillede, når noget ikke behagede ham, med en vildhed, der bragte selv de frygtløse mennesker, blandt hvilke han levede, til tavshed. Det var Math Hjeil.

Efterhånden som det led ud på aftenen, begyndte det at blive stille i kulen. Børnene gik til sengs, og disse små, hårdføre skabninger hvilede snart rolige og trygge på deres leje. Enkelte af mændene bredte også deres lyngknipper ud på jorden, og de dybe og lange åndedrag, som lidt efter lidt lød fra stedet, tilkendegav, at de sov.

Math havde endt sit arbejde på nettet, han var nu i færd med at fodre en del urfugle og snepper, som sad indelukket i et stort pindebur ved hans side. Med et rørte der sig noget henne ved indgangen, lidt fra det sted, hvor han sad. Tateren lyttede og udstødte et dæmpet forundringsråb, som vakte de sovende. I det samme blev stenen, som var væltet for åbningen, løftet til side, og en dunkel skikkelse krøb ned i kulen. Også Math havde rejst sig, forbavset over denne usædvanlige hændelse, da han vidste, at alle skøjerne var samlede, og at den, som nu kom, måtte være en fremmed. Men da han så et ungt menneske komme til syne og trække stenen for hullet, opklaredes hans barske træk. Han gik hen imod den fremmede og rystede hans hånd med de ord:

"Godt, Jan! Det kan jeg lide, allerede oppe igen, velkommen!"

Jan lod til at være temmelig bekendt her, han værdigede kun taterne en flygtig opmærksomhed, og disse søgte igen deres leje, da de så, at det var ham. Math Hjeil trak sig tilbage i sin

krog, vinkede ad ham, og de satte sig ned på et lyngknippe, mens de talte sammen i en sagte, hviskende tone, for ikke at blive hørt af de tilstedeværende.

"Hvorledes går det?" udbrød den unge Kruse. "Har du ikke udtænkt en måde, på hvilken vi kan få min fader fri? Vi har ham hårdt behov hjemme, og Tonne mener, at dersom han ikke snart slipper løs, så fører de ham til arresten i Ribe."

"Åh nej!" svarede Math med et smil, "det har ingen fare, lille Jan! De må først have beviser imod ham, og dem mangler de endnu. Den eneste af kontrollørerne, som kunne vidne, ligger syg; så længe det står på, lader de Jørgen vel blive, hvor han er."

"Men hvad hjælper det os?" ytrede Jan heftigt, "vi trænger til ham hjemme. Tonne ligger syg, og vi mangler føden."

"Hvorfor kan du ikke bjerge noget sammen?" spurgte Math forundret, "nu da du er kommet på benene igen? Du skulle gribe til bøssen, der går dyr nok i skoven der inde, og hunden har vel ikke glemt at spore dem fra sidst?"

"Dyr er der nok af," svarede Jan i en vemodig tone, "ikke heller mangler jeg en god bøsse til at nå dem med, men herregårdsskytten er blevet så årvågen, så snart jeg nærmer mig til gærdet, er han altid på færde, og det bader kun lidt at rage i klammeri med ham. Ved smugleriet er der heller intet at fortjene; siden det sidste uheldige tog har købmændene fået en skræk i blodet, som de ikke forvinder så snart; jeg har to gange skrevet til Varde, men ikke fået svar, derfor må fader skaffes ud, og dersom du ville som jeg, skulle han snart være fri, men jeg behøver din hjælp dertil."

"Hvorledes det?" udbrød tateren nysgerrigt og rykkede nærmere hen til ham. "Lad mig da høre din plan."

"Den er ganske simpel," vedblev smuglerens søn, "vi bryder arresten op og frelser ham med magt."

"Det ville kun gøre det onde værre," svarede tateren hovedrystende. "På en måde gik det vel an," tilføjede han efter nogle øjeblikkes betænkning, "jeg har selv tænkt derpå; men så måtte vi have alle folkene med os, vi kunne da stikke ild på hæssene og gøre ham fri i tumulten, men siden efter forkastede jeg denne ide, fordi jeg nødig gør nogen ulempe, når det kan undgås; imidlertid må du ikke tro, at jeg har været ledig, mens du lå syg: hver nat, når det er lidt mørkt i vejret, går jeg derop og arbejder på et hul i muren; det er gjort så snildt, at de ikke skal mærke dertil, før fuglen er fløjet. Lad mig blot råde, min dreng! Om otte dage er din fader fri, det indestår jeg for."

"Om otte dage," mumlede Jan, "inden den tid kan gamle Tonne dø af sult, nej, nej, Math! Han må ud før."

"Han kunne komme ud," sagde den anden i en bestemt tone, "jeg ved et middel dertil, og jeg vil også benytte det, siden du siger så. Jeg har før været tvivlrådig med mig selv, hvad jeg skulle gøre, nu er jeg det ikke længere, jeres stilling hjemme retfærdiggør min handling."

"Hvad mener du?" udbrød Jan forundret, "forklar dig tydeligere, Math! Jeg forstår dig ikke."

"Det behøves ikke heller, jeg kan ikke åbenbare noget til andre end fogeden, selv om det angår dig med. Lad det være nok, når din fader bliver fri. Det kan måske endnu ske i denne nat."

"Gud give, det var så vel!" ytrede Jan, som uden at kunne indse, hvad Math havde i sinde, dog følte sig trøstet af den sikre tone, i hvilken han talte.

"I det mindste vil jeg prøve derpå; jeg ved nok, hvad jeg vover, herredsfogeden er os på nakken, og det er til ham jeg går, men jeg holder af din fader, Jan! og for hans skyld vil jeg gøre, hvad jeg kan. Gå du nu tilbage og fortæl dem hjemme, at når vi ses igen, skal alt nok være godt."

Med disse ord gik Math hen i en krog af hulen, hvor han ombyttede sin pjaltede dragt og tog et skjult redskab ud af et hul i stenmuren, som han forsigtig skjulte i en lomme af klædningen. Han vinkede nu stiltiende til Jan, og de forlod begge taterhulen. Da de var kommet oven på, skiltes de, Math tog vejen gennem skoven, og Jan vendte med glad fortrøstning tilbage til sin bolig.

Det var endnu ikke meget silde på aftenen. Herregårdsfolkene vendte muntre og spøgende hjem fra deres markarbejde, lærken sang over heden, og urhønen kaldte sine kyllinger sammen mellem lyngbuskene, da Math lod sig se på gården.

Han steg med lange, hurtige trin op ad den brede stentrappe, som førte til herredsfogedens værelser, bankede rask på kontordøren og stod snart ansigt til ansigt med embedsmanden. Denne var på sin side ikke lidet forundret over dette uformodede besøg; for endskønt han meget godt kendte tateren og vidste, at hans hele bande havde opholdt sig i egnen den foregående vinter, var han dog endnu aldrig truffet sammen med Math, han havde også set igennem fingre med ham, siden bønderne ikke besværede sig over nogen ulempe.

"Hvad godt?" udbrød han i en barsk tone, da Math havde lukket døren og nu stod tavs foran ham, "hvem er I?"

"Såmænd!" svarede tateren med sin dybe, rolige stemme, "det er vel sjældent, at folk af min slags kommer fogeden så nær, som jeg er nu, særlig frivilligt; de har vel sagtens engang imellem hørt tale om Mathias Abel, føreren for natmændsfolkene; det er mig. Somme har også føjet Hjeil til mit navn, fordi jeg kan tage på som denne fugl."

"Math Hjeil!" gentog Solberg med forstilt forundring, mens han på samme tid opirredes af den rolige og kolde tone, i hvilken den anden talte, "hvad vil I her? I ærkespitsbub! dersom jeg nu lod jer tage ved vingebeinet!"

"Vel kunne De det, foged!" sagde Math uforsagt, "men hvorfor skulle De gøre det? Det kunne jo ikke volde Dem nogen nytte, og skade mig. Jeg er kommet herop i et ærinde, og dersom De vil lade mig tale ud, så lover jeg for, at De tilsteder mig at gå som jeg kom, fri og uantastet."

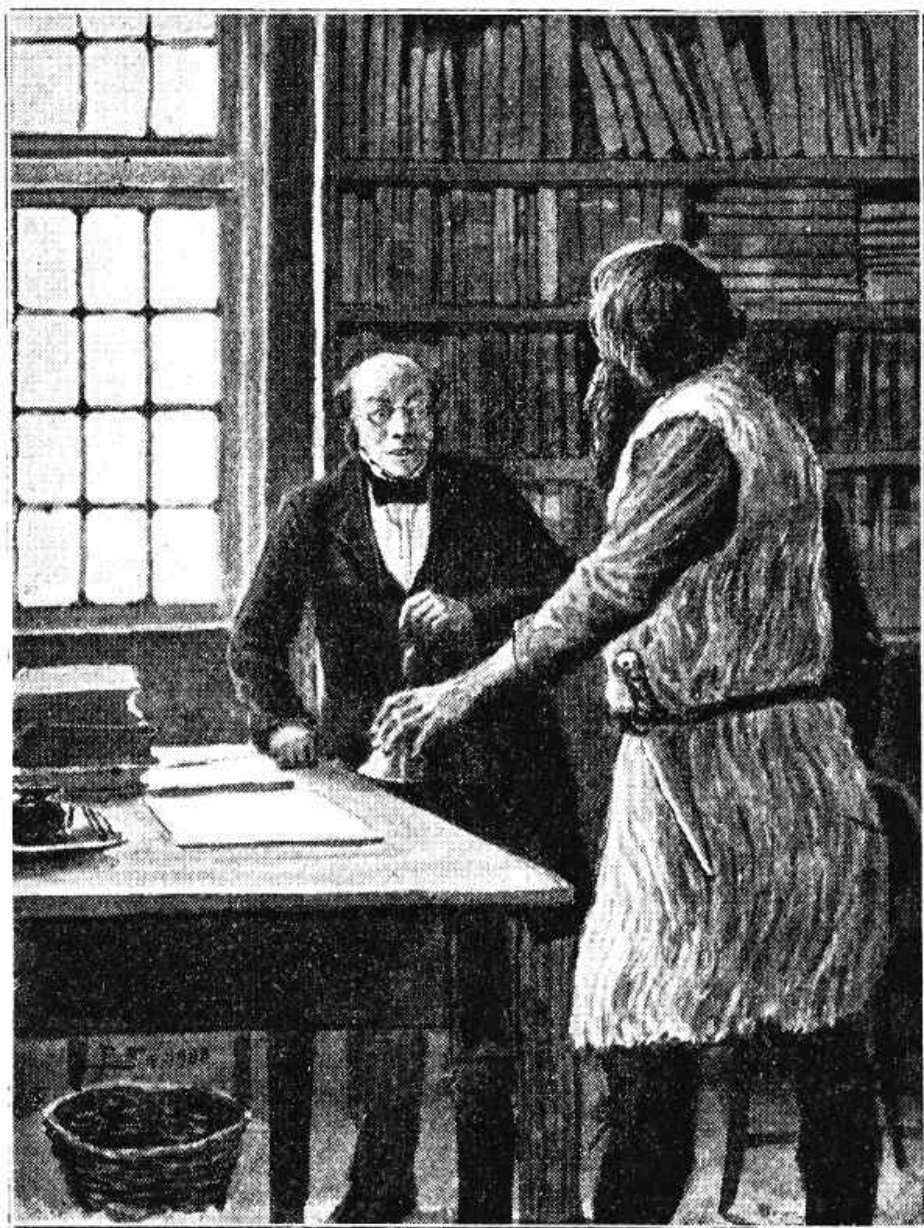
"Mener I det, uforskammede karl!" udbrød herredsfogeden, "jeg skal dog vise, at jeg ikke er bange for at handle som jeg siger."

Han rejste sig fra sin stol, gik hen til skrivebordet og greb en klokke; men med en utrolig hurtighed stod Math ved siden af ham og holdt ham tilbage.

"Tøv en kende, dommer!" sagde han og dæmpede sin stemme, "dersom De blot lader så meget som en lyd høres fra denne tingest, så har jeg en historie at fortælle Dem, som De glemmer at le ad."

Han tog klokken fra Solberg og satte den roligt hen på bordet.

"Hvad er det for en historie?" spurgte fogeden og stirrede tateren forbavset ind i ansigtet, "er det en af Eders folks almindelige udflugter, så vogt jer, Math! I slipper ikke derved."

"Jeg vil lade Dem dømme selv," svarede Math, bøgende sig tæt

mod Solberg, mens han næppe hørligt hviskede: "Det var om *Albert Kruse*, jeg ville tale."

"Albert Kruse," gentog herredsfogeden stammende og blev bleg som et lig, og hans øjne stirrede stift på tateren med et udtryk af den frygteligste angst; læberne på hans åbentstående mund dirrede, og han måtte holde sig ved bordet for ikke at falde omkuld.

"Se så!" sagde Math roligt, "nu må De ringe, hvis De har lyst, jeg holder Dem ikke tilbage; men jeg vidste forud, at De ikke gjorde det, når De fik stunder til at betænke Dem."

"Menneske!" hviskede fogeden og så sig med spejdende, ængsteligt blik om i værelset, "tal sagte, jeg skal ikke gøre dig noget, fortæl mig, hvad du ved om ham, hvis navn du nævnte."

"Jeg ved det hele," ytrede Math, "og det er mere end De kan sige, hr. dommer! For De forlod ham på heden, mens han endnu droges med døden, men jeg tog klæderne af ham og gemte ham på et sted, hvor kun ormene ville søge ham."

"Du så altså det hele optrin?" vedblev Solberg, med en stemme så svag, at den næppe nåede Maths øren.

"Ja!" svarede han, "jeg så et pistolløb sende to lod bly i en mands hjerte, jeg så en falde og en anden tage flugten, og den sidste var Dem, hr. foged! Våbnet lod De blive tilbage, her er det." Han tog en kort, rusten pistol op af lommen og lagde den på bordet. "Ikke sandt," tilføjede han, "De kendes ved den."

"Jeg er fortabt!" stønnede Solberg, idet han tog pistolen. Han sank ned på stolen, og det hurtige åndedræt og krampagtige muskelspil i hans ansigt vidnede om det oprør, der bevægede hans indre.

"De er ikke fortabt," svarede Math efter nogle øjeblikkes tavshed, idet han, rørt over den andens fortvivelse, lagde nogen venlighed i disse ord. "Jeg tav i tolv år med det, jeg så, jeg kan tie tolv år endnu, og har aldrig omtalt det til noget menneske."

"Af hvilken grund tør jeg gøre regning på din tavshed?" spurgte Solberg heftigt; "hvormed kan jeg forsikre mig den? Trænger du til penge? Mangler du noget og kommer herop af denne årsag, så sig frem, jeg vil hjælpe dig med, hvad jeg kan."

"Såmænd!" sagde natmanden med et smil, "om jeg gav Dem mit ord på at bevare Deres hemmelighed i fremtiden, så ville De vel ikke tykkes stort derom, og bød De mig også en slump penge for at tie, så kunne jeg dog derfor gerne røbe alt; det er heller ikke af den grund, jeg står for Dem i aften."

"Hvorfor da? Er der slet intet, som kan binde dig til mig? Hvad ønsker du? Jeg vil gøre alt, hvad jeg kan, for dig."

"Vel!" udbrød Math i en glad tone og gik noget nærmere hen til Solberg, "det er godt, hr. dommer! Så er De min mand. De kan gøre noget for mig, som altid vil binde min mund, jeg skal sige Dem på hvilken måde: De kender Jørgen Kruse, som for et par uger siden blev fanget af kontrollørerne og ført herop i arresten. Det er en mand, jeg kan lide, han har gjort godt imod mig, og derfor ønsker jeg, at han bliver fri igen. De kan lade ham slippe løs uden at begå nogen synd, han har en kvinde hjemme, som græder over ham; han har en fader, der ligger for døden, og fire børn, der sulter, mens han er borte. Lad ham være fri, og jeg har hverken hørt eller set Dem myrde –"

"Stille! stille!" hviskede fogeden, og frygt for, at natmandens ord kunne være blevet hørt, prægede sig i hans forvirrede miner. "Ja, ja! Jeg vil gerne lade ham slippe, men på hvilken måde skal

jeg bære mig ad dermed? Der er allerede sket indberetning til amtet angående ham, han har tilredt en af toldbetjentene således, at man tvivler om mandens liv, og kontrolløren er meget opbragt."

"Det er løgn, med tilladelse at sige!" svarede Math opfarende; "Jørgen har ikke dræbt nogen, dersom De blot ville måle bredden af denne kniv og bredden af betjentens sår, skulle De se, at De netop passer sammen, og kniven tilhører mig, den var i min hånd, ikke i Jørgens. De behøver jo heller ikke at lukke op for ham," vedblev han efter at have betænkt sig lidt, "disse to!" her strakte han sine nøgne, senestærke arme i vejret, "har en gang før brudt hul, de kunne gøre det igen. De skal blot ikke mærke til noget og skaffe fangevogteren af vejen imens."

"Det lod sig vel gøre," ytrede Solberg, "hvis ikke min skriver, Niels, var os til hinder, han bærer nag til Kruse og vil gøre alt for at hindre hans flugt."

"Niels Lalle!" udråbte Math i en foragtelig tone, "for en ufærd, hr. foged! kan De frygte ham? Lad mig blot sørge derfor, ad den kant har det ingen fare. Oprigtigt talt! De burde ikke gøre så mange omstændigheder ved at opfylde min bøn, De skylder Jørgen det, det var dog for Deres skyld, at hans broder måtte strække hals på heden, skønt han ikke ved stort om, hvorledes sagen hænger sammen."

"Ja, ja, Math! lad os ikke tale mere derom," sagde Solberg, på ny bragt tilbage til sin forrige skræk, "jeg vil gøre, hvad du forlanger, Jørgen skal blive fri; men hvorledes vil det så gå ham siden efter? Det er min pligt som embedsmand at lade ham efterlyse, det kan jeg ikke undgå, han vil da atter blive fanget og bragt tilbage hertil."

"Ja, hvad det angår," svarede Math, "så vil vi lade Jørgen selv sørge derfor, det bliver hans sag at vogte sig, og jeg mener, at når han først kommer ud og får plads at røre sig i, gad jeg nok se, hvem der får ham tilbage i hullet. Vi er altså enige, hr. foged! De skaffer fangevogteren bort på et par timer, imens sørger jeg for resten, og på min tavshed kan De stole som på Deres egen; Gud i vold!"

Med disse ord ville tateren, fornøjet og glad over sin sags gode udfald, forlade værelset, da Solberg kaldte ham tilbage.

"Hør, Math!" sagde han, "endnu et ord! Det angår dig selv. Du må være forsigtig med dine folk her på egnen, det bliver en slem sag, hvis bønderne klager over Eder, forstår du mig?"

"Tak for Deres råd, foged! Jeg skal tænke på det," sagde Math trohjertet, "jeg har i grunden selv besluttet at bryde op herfra og drage et andet sted hen i sommer."

Han gik; fogeden fulgte ham til døren og trak sig derpå tavs og tankefuld tilbage til sit værelse.

Lidt efter åbnedes en dør, som førte fra kontoret til et sideværelse, og Lalle Niels stak sit ansigt ind ad det.

"Ha, ha!" udbrød han med en dæmpet latter, da han så, han var alene, og gik ind. "Nu har jeg vundet mit spil. Det mål, jeg i flere år forgæves spejdede efter, har et eneste lykkeligt øjeblik afsløret mig. Solbergs skæbne hviler fra nu af i mine hænder. Han har myrdet en mand, afsluttet falske retsakter, berøvet en uskyldig livet, det ved jeg, og disse kundskaber er en kapital, som bringer deres ejermand uvurderlige renter."

Han gned fornøjet hænderne imod hinanden og gik med store skridt op og ned ad gulvet.

"Ja!" udbrød han efter at have grundet nogle minutter på sin

afskyelige plan, "Jørgen Kruse skal uhindret slippe bort i nat, det vil forøge min magt over fogeden, han skal lære at bøje sig under den; kunne den rå, uvidende tater gøre ham så aldeles forsagt, vil svøben i min hånd blive i langt smerteligere. Elise! Oh Elise! Du bliver min, også over dig skal jeg sejre."

Samme aften lød der en svag puslen nede ved kælderhvælvingen, hvor Jørgen Kruse sad arresteret. En dunkel skikkelse krøb op igennem et hul mellem stenene, og lidt efter stod han tilligemed den, han skyldte takken for sin frelse, udenfor herregården. Jørgen var fri, den ærlige tater havde holdt sit ord, og de skiltes fornøjet fra hinanden. Kruse vandrede hjem til sin hytte, Math tog vejen ind i skoven og forsvandt nede i kæmpegraven.

Samme nat

En mørk og sørgmodig stemning hvilede over beboerne i Jørgens hytte. Den gamle Tonne lå på sit yderste; liv og død kæmpede med hinanden, og den sidste begyndte endelig at gøre sit herredømme gældende. Ved oldingens leje brændte en lampe på et lille træbord og kastede en mat, usikker flamme hen over hans indfaldne ansigt. Men Tonne så ikke lyset længere; en glasagtig hinde havde draget sig over hans øjne og for stedse berøvet dem det venlige, godmodige udtryk, som de plejede at give hans ansigtstræk; kun disse træks skønhed formåede selv ikke døden at forstyrre. På hans høje pande havde fromhed præget sit stempel, og med en tillidsfuld, hengiven rolighed så oldingen sin gæsts ankomst, han frygtede den ikke, og endnu i dette øjeblik formåede hans trøstende ord at udøve deres virkning på Jørgens kone, som sad ved hans side på sengekanten og græd højt. I en krog af stuen, hvor lysskæret kun halvt formåede at gennemtrænge mørket, sad tre små børn på gulvet ved siden af hverandre og betragtede med store, livfulde øjne den sorg, hvis ophav de kun utydeligt formåede at fatte.

Da tudede hunden udenfor; hurtige, faste skridt nærmede sig huset; døren gik op, Jørgen trådte ind. Med et forundringsskrig styrtede kone og børn ham i møde og gjorde ham i få ord bekendt med deres sørgelige stilling. Jørgen trådte hen til Tonnes seng.

"Det var godt, du kom i aften, min dreng!" udbrød den gamle med en svag stemme og strakte sin klamme hånd imod ham.

"Det lakker nu ad enden med mig, jeg mærker nok, det skal være alvor denne gang."

"Vist ikke, fader!" svarede Jørgen i en tone, som dog vidnede om hans frygt for sandheden af disse ord, "bliv blot lidt, så løber jeg ind til byen efter den kloge Ryle, hun skal nok gøre dig frisk igen."

"Lad det være, Jørgen!" sagde oldingen med et smil, "hun vil forgæves prøve sin kunst på mig, jeg føler døden fare igennem alle mine lemmer, den lader sig ikke standse i sin gang."

"Blot vi havde lidt mad at give ham," hviskede Karen, "så kom han sig nok; men vi ejer intet, og har sultet den hele dag alle sammen. Du trænger vel også til noget, lille Jørgen! Du er kommet hjem i en sørgelig tid," tilføjede hun med en stemme, som kvaltes af gråd, og slyngede sine arme om hans hals.

Jørgen var rørt, i hans ansigt spillede musklerne med forunderlige bevægelser, han trykkede konen op til sit bryst, idet han sagde:

"Giv dig kun tilfreds, Karen Marie! Det nytter ikke at græde for det. Vor fattigdom er vel hård, men vi to holder dog sammen alligevel og har levet værre dage før, husk blot den gang de jog os ud af huset oppe i landet, og vi måtte ligge en novembernat over på heden. Det bliver vel godt igen med os; og du, Jan! hvorfor hænger du med hovedet? Gamle Tonne bliver nok frisk, det har ingen nød, bed en Herrens bøn, det hjælper bedre end at tude."

"Jeg græder ikke, fader!" svarede Jan, som om han undså sig over sin svaghed, "jeg har siddet og grundet på et middel, ved hvilket vi kunne blive hjulpet, og jeg har fundet det. Jeg kan – jeg vil skaffe penge i huset."

"Hvorledes mener du?" spurgte moderen og tørrede tårerne bort med sit forklæde, mens et glad håb oplivede hende.

"Du kender ham deroppe, Bramer, han har før ofte ønsket at kunne gøre noget for mig, men jeg har ikke villet modtage hans tilbud, fordi jeg undså mig for at lade ham mærke vor fattigdom, nu går jeg op til ham, og når jeg kommer tilbage, skal jeg bringe penge med, hvad synes du herom, fader?"

"Ja, min søn!" sagde Jørgen og så hen til ham med et kærligt blik, "kan du komme over det, så gå derop, det falder dig vel tungt, således som du tænker, men vi trænger hårdt. Var det blot en time dag endnu, skulle jeg nok lange en kugle i et dyr, men det lader sig ikke gøre på denne tid."

Tonne havde lyttet til samtalen mellem fader og søn; da de tav, kaldte han Jan hen til sengen og udbrød i en sagte, hviskende tone:

"Lad det være, min kære Jan! Du skal ikke gå op til Bramer, jeg ved bedre end andre, hvad dette skridt ville koste dig, og du når dog ikke din hensigt; der gives ikke længere nogen menneskelig hjælp for mig. Olien er udbrændt, lyset må slukkes."

I dette øjeblik åbnedes døren, og Jørgens lille søn styrtede jublende ind i stuen. Forundret og glad fo'r drengen hen imod faderen og rakte Karen et sammenbundet klæde, idet han udbrød i en barnlig, munter tone:

"Se her, moder! vær ikke bedrøvet længere, nu skal Tonne nok blive frisk igen, her er mad til os alle!"

De små i krogen fo'r op fra deres sæde og trængte sig med et højt frydeskrig omkring Karen, mens hun løste klædet op.

"Hvor har du fået det fra, lille Søren?" spurgte hun forundret og lagde madvarerne op på bordet.

"Det er det samme, lille moder!" svarede drengen nølende, "spis nu blot og giv bedstefader det stykke flæsk, som ligger imellem brødet, det skal nok kurere ham."

"Af hvem har du fået det brød?" spurgte Jørgen og betragtede ham med et blik, som ingen udflugter tålte, "sig mig det, Søren!"

"Jeg har tigget det, fader!" sagde drengen blussende rød i ansigtet. "Jeg så moder græde i aften, fordi du ikke var hjemme, og fordi vi ingen mad havde til Tonne, og de andre små børn græd også; så tænkte jeg ved mig selv, at jeg nok skulle skaffe brød, løb ned til Willes kone og bad hende om at låne os noget, men hun var vred, fordi du havde skudt efter hendes mand, og ville ikke, og jeg løb da ned i smuglerkroen og sagde til dem, at de skulle få alting betalt igen, så snart du kom ud af arresten. Er du vel vred på mig, lille fader? Nu bliver jo Tonne frisk igen."

Jørgen kunne ikke beherske sig længere, han løftede drengen op til sig og kyssede ham.

"Du er et godt barn," hviskede han; "jeg er ikke vred på dig, gå hen og spis med de andre."

Han satte sig ved siden af Tonne, mens moderen uddelte brød og kød til de hungrige børn. Søren ville intet have, han gav sin part tilbage og sagde, at han allerede havde spist nede hos krofolkene, men de stjålne, længselsfulde blikke, han af og til kastede på maden, modsagde disse ord. Han satte sig lidt efter tavs og stille ned på gulvet ved bedstefaderens seng og betragtede ham og Jørgen.

Der gik en lang tid hen således. Da de små var mætte, trak de sig atter tilbage til deres krog og kort efter sank de, lænet op til hinanden, i en dyb og rolig søvn.

Jørgen sad mørk og stille ved siden af Tonne og lyttede til hans åndedræt, som stedse blev tungere og mere besværligt. Jan stod med et blegt ansigt støttet op til væggen overfor ham. Tonne vendte sit hoved om mod Jørgen, han vinkede ad ham.

"Søn!" udbrød han, da denne bøjede sig ned over sengen, "nu skal jeg dø, jeg kan ikke skuffe dig med noget håb mere. Jeg har også levet længe nok, længere end de fleste mennesker, og jeg vil forsvinde fra jorden så ubemærket som tågen fra heden, når solen kommer, uden at efterlade andet minde end det, der lever i Eders erindring. Ingen vil savne mig eller spørge, hvor blev Tonne af. Vorherres vilje ske; jeg dør alligevel fornøjet; kun et ønske fik jeg ikke opfyldt, ved du, hvad det var?"

"Ja!" svarede Jørgen rystet, "du ville se *ham* derovre."

"Rigtigt, min søn!" hviskede oldingen med et blidt smil, "*kongen* gad jeg set, det har i mange år været mit ønske. Nå, lad det da fare, vi ses måske engang. Kald nu på Jan, lille Jørgen!"

Jan stod allerede på den anden side af den gamles seng og bøjede sig grædende ned over ham.

"Dig, min dreng!" vedblev Tonne, og hans svage stemme blev efterhånden utydelig, "har jeg altid holdt af; jeg har opdraget dig og lært dig mere, end andre i din stand ved, du er et godt og føjeligt barn, jeg velsigner dig nu sidste gang, bliv ved som du har begyndt, så skal det gå dig godt, – det føler jeg forud, – Gud velsigne dig! – farvel, I små! – og du, lille Søren! husk at give urhønen vand i morgen, den har intet haft i dag. – Gud velsigne jer alle sammen."

Tonne talte ikke mere, hans matte hoved sank tilbage på halmpuden, et langt, vedholdende suk hævede hans bryst. Han var død.

Ved hans fødder stod børnene, der uden at kunne begribe, hvad der var foregået, græd, fordi fader og moder græd. Jørgen, Karen og Jan stod omkring oldingens hovedgærde, og tranlampen på bordet belyste svagt og mat den sørgelige scene.

Den mislykkede plan

"Har De hørt det, hr. Solberg? Jørgen Kruse er brudt ud af arresten i nat."

Således talte Lalle Niels, da han den næste morgen sad på kontoret i herredsstuen, og hans listige blik hvilede gennemtrængende på Solberg, mens han talte.

"Jeg ved det, Niels!" svarede denne kort og vedblev sit arbejde.

"Og det besynderligste er, at hullet, han er sluppet ud af, er gjort udvendig fra gennem muren, så det er at formode, at han har haft medhjælpere. Det må sikkert være sket i aftes, da De sendte arrestforvareren ned til byen, ellers kan jeg ikke begribe, hvorledes sligt kan gå for sig."

"Vel muligt," sagde Solberg forlegent.

"Det vil dog ikke nytte ham stort," vedblev Niels, idet han med skjult triumf bemærkede det indtryk, hans tale gjorde, "jeg har sendt betjenten til byen efter et par mænd for at kunne få fat på ham igen, han er sikkert ikke gået længere bort end til sin hytte. Jeg kender hans forvovenhed."

"Denne umage kunne du have sparet dig," udbrød herredsfogeden, "eller i det mindste burde du først have talt til mig derom, før det skete; jeg ser ikke gerne, at du således handler på egen hånd."

"Jeg mente, at det måtte være Dem magtpåliggende at få fat på ham igen," bemærkede Niels koldt. "Willes truer med at skrive til generaltoldkammeret."

"Ved du hvad, Niels? Jeg har efter nøjere overlæg besluttet ikke at tage sagen så strengt. Der er meget, som taler til fordel for Kruse, og kontrolløren kan vi nok også få bibragt denne mening, således at den hele sag lader sig jævne i mindelighed; det er i hvert tilfælde tvivlsomt, hvorvidt Jørgen virkelig har såret Willes. De blev anholdt om natten, og efter betjentenes eget udsagn var flere af smuglerne bevæbnede."

"Som De vil," ytrede skriveren med et lurende blik, "det beror jo kun på Dem, men for et par dage siden var De af en ganske anden mening, hr. Solberg."

Han tav og begyndte igen sit arbejde med at journalisere de indkomne dokumenter, også Solberg tav, og der gik på den måde en tid hen.

"Her er en klage fra sognefogeden," udbrød Niels lidt efter, "hvor han besværer sig over natmændsfolkene, som har huseret slemt nede i byen. Hvad skal vi gøre ved den? Han navngiver deres anfører, Math Hjeil, som en for kommunen farlig person; behøver vi at indhente amtets ordre til at lade ham pågribe som vagabond, eller kan vi selv udstede efterlysninger uden denne?"

Solberg blev bleg, mens Niels talte, han formåede ikke at skjule sin bevægelse for de skelende blikke, der betragtede ham.

"Læg det brev til side," sagde han efter nogle øjeblikkes tvivlrådighed, "jeg vil selv ekspedere det."

"Det er et farligt folk, disse tatere, og den fortræd, de stifter, hvor de søger tilhold, er i almindelighed større end man tror, især når en sådan anfører står i spidsen for dem, som Math Hjeil. Det er en snu, forslagen karl, jeg har flere gange set ham nede i kroen, og det forekommer mig, som om jeg endog i aftes så ham gå ud her fra gården."

Den kolde og sikre tone, hvormed han sagde disse sidste ord, og den særdeles betoning, han gav dem, gjorde et frygteligt indtryk på Solberg, han vovede ikke at se op fra papirerne, og hans hånd rystede, for han var nu overbevist om, at Niels havde hørt samtalen mellem ham og Math den foregående aften.

"Har du ikke set noget til Elise i dag?" udbrød han, efter at have fattet sig lidt, for at bringe et andet emne på bane.

"Nej!" svarede Niels langtrukkent, idet han straks fattede fogedens hensigt. "Der er længe imellem, at jeg ser frøken Elise, og det er Deres skyld; hr. Solberg."

"Min?"

"Ja, De giver hende lov til at opholde sig hele dagen ovre hos generalinden og fjerner hende derved fra hjemmet, – fra mig. Jeg troede altid før, at De mente mig det godt, jeg tør endog sige, at De engang udtrykkelig gav mig løfte om Deres datter, mens De nu søger at fjerne hende fra mig."

"Sandt nok, Niels!" svarede Solberg, "du kan på en måde have ret i det, du siger, men jeg tror at have mærket på Elise, at hun ikke godt kan lide dig, og tvinge hende til en forbindelse, indser du selv –"

"Naturligvis!" ytrede Niels i en hånlig tone og lagde pennen fra sig, "jeg er vel ikke så smuk som mange andre, kan heller ikke hamle op med dem i højtravende og udstuderede talemåder, men jeg er et ærligt og pålideligt menneske. De har kendt mig i elleve år, Elise var kun et barn dengang, jeg har arbejdet så tro og ivrigt for Dem, som noget menneske kunne gøre, og ingen skal sige mig på, at jeg nogensinde satte Deres fordel til side for at fremme min. Jeg kunne vel også tale om *hemmeligheder*, som kun få kender til, men dem vil jeg forbigå,

jeg er tavs som graven, og min glæde har altid været at virke til Deres lykke."

"Hemmeligheder!" gentog Solberg med en sagte stemme, "jeg forstår ikke din mening, Niels!" Men han blev dog bleg, og hans legeme skælvede.

"Ja, hr. Solberg!" vedblev Niels, "jeg kunne fortælle ting, som kunne skade Dem, men jeg vil ikke gerne tale mere derom, allermindst nu, da jeg ser Dem så bevæget ved den blotte tanke, at jeg er medvider i det, De søger at dølge. *Den døde* sladrer ikke, jeg kan også holde tand for tunge, hvor det gælder."

"Niels!" udbrød herredsfogeden og sank dødbleg tilbage på stolen. "Niels!" gentog han med en stemme, som næppe nåede den andens øre, "pin mig ikke længere! Du ved ikke, hvad jeg lider i dette øjeblik. Jeg vil tale med Elise, jeg vil gøre, hvad jeg kan, for at bevæge hende til dette skridt, du ønsker, jeg vil tigge hende derom på mine knæ, mere kan jeg ikke; men hvis hun nægter at opfylde min bøn, i den tro, at hun ikke kan blive lykkelig med dig, hvad skal jeg så gøre? Vil du have, at jeg skal tvinge hende? Det ville blive hendes død; Elise er et svagt barn."

"Nej, Gud bevare mig for at være den, som er årsag til et eneste ulykkeligt øjeblik for Deres datter, dertil er min følelse for opofrende; men De lover mig altså at tale til hende, gør det, hr. Solberg! Forestil hende tingen, som den er, Deres ord formår meget, og jeg forlanger intet andet for elleve års tro tjeneste og en ligeså længe ubrudt tavshed. Og nu! Lad os være oprigtige mod hinanden i denne time. Vi må se at få fat på Jørgen Kruse, det er nødvendigt for Deres egen sikkerhed, han kunne blive Dem farlig. De erindrer nok bissekræmmeren, som for lang tid siden blev dømt for to mord og henrettet i Deres forrige

jurisdiktion. Det var *Jørgens broder*. Han har siden den tid båret et skjult nag til Dem. *Jan er den henrettedes søn* og opdraget i plejefaderens grundsætninger. Jeg har hørt dem true Dem nede i smuglerkroen. Kruse har ytret, at han kunne gøre Dem ulykkelig, hvis han ville, og De ved nok selv, hvorvidt det er tilfældet; hans broder havde ikke begået noget mord på den *fremmede*. Nu har vi en god lejlighed til at blive af med ham, han er en lovløs mand, har brugt våben mod grænsekontrolløren, og efter forordningen 16de februar 1820 kan han dømmes i slaveri derfor. Når det er sket, ville vi, at sige, hvis De synes det, se at blive af med natmændsfolkene, de er til stor byrde for egnen, og der driver en hel bande omkring nede i byen i denne tid. Vi kunne jo tilkalde hjælp fra staden; for jeg frygter for, at de finder medhold hos flere af bønderne. Er de først borte og Math Hjeil med dem, har vi intet at frygte, vi har vundet."

"Ja! ja!" svarede Solberg med en hul og klangløs stemme, "du har ret, min kære Niels! Dit råd er godt, jeg vil følge det, gør kun som du synes, jeg ved, at du mener mig det vel i alt. Jeg vil nu gå ind til Elise, din løn skal være hendes hånd; det er det største, det eneste gode, jeg kan give dig."

Den ulykkelige mand rejste sig, nikkede venligt til Niels og forlod kontoret.

"Fortræffeligt!" udbrød skriveren, da han var alene, og hans latter gav genlyd i værelset. "Fortræffeligt!" gentog han, idet han gik op og ned ad gulvet og rev sig i overgiven glæde i det stride, røde hår. "Han er fanget og kan ikke slippe løs, jeg får hævn over dem alle, og Elise bliver min, alle Solbergs penge tilfalder mig, jeg har handlet klogt og endelig nået mit mål. Der er gået år hen, lange, bitre år, i hvilke jeg forgæves spejdede efter en udvej,

men jeg vedligeholdte dog håbet, tabte ikke tålmodigheden, nu kommer lønnen derfor."

Hans øjne strålede i en uhyggelig glans, dybe, utæmmelige lidenskaber gennemrystede hans indre, mens han i erindringen tilbagekaldte de fornærmelser, menneskene efter hans mening havde tilføjet ham.

"De har pint mig," hviskede han atter efter nogen tids tavshed, "spottet mig, gjort min ungdom til en mørk, glædesløs vinter, deres foragt har hentørret og forbrændt mit hjerte, dræbt enhver god følelse i mit bryst og gjort det til en bolig for hadets og hævnens ånder. Oh, moder! du, som fødte mig, som opdrog og plejede mig i min barndom, hvorfor kvalte du mig ikke straks, men lod mig leve til spot og hån for alle? Dog stille – stille! Øjeblikket til gengæld nærmer sig, min time slår, og alle de drifter og følelser, som endnu tumler omkring i mig skal blive tilfredsstillede."

Han satte sig ned ved pulten og skrev en fuldmagt til at gribe Jørgen.

Lidt efter trådte en af stokkemændene ind på kontoret og meldte, at de folk, han havde bestilt herop, var kommet.

"Godt!" udbrød Niels, "jeg skal straks komme ned til dem. Der! Der!" Han greb i lommen og gav betjenten nogle penge. "Bed arrestforvareren at give dem levemåde for denne mark, og sig til dem, at det er fra mig."

Stokkemanden tog imod pengene og gik. En time senere skred Niels i spidsen for to djærve bønder ned ad vejen til Højhus.

Den ene af de mænd, som fulgte med ham og som han i særdeleshed stolede på, var smugleren Ras. Denne gjorde sig

liden eller ingen betænkning ved at påtage sig dette ærinde. For det første havde skriveren allerede bundet ham til sig ved løfte om en god belønning, og man må holde den armod og fattigdom, i hvilken Ras levede, til gode, at han ikke vægrede sig ved at fortjene den, endskønt han på en måde stod i Jørgens tjeneste; dernæst kendte han også Kruse for godt til at tro, at

han lod sig gribe eller godvillig føre tilbage til fængslet, og magt var hverken han eller hans kammerat til sinds bruge.

En lang tid gik altså de tre mænd sammen uden at tale et ord, endelig begyndte smugleren, hvem intet i verden var mere pinligt end tavshed, at tale til Niels.

"Du har forresten et forskrækkeligt hastværk med at få fat i den stakkels Jørgen igen," udbrød han spydigt, "hvoraf kommer det, Niels Lalle? Det er nok fordi han sagde dig sandheden så luk i øjnene i vinter nede i Hundekroen, ikke sandt?"

Niels følte sig krænket over den ligefremme tone, hvori Ras tiltalte ham, og det fortjener at bemærkes, at han havde iført sig sine stadsklæder for at give ekspeditionen større glans og skred nu stille og besindigt af sted, forsynet med en stor, sølvbeslået stok i den ene hånd og arrestbefalingen i den anden.

"Jeg må frabede mig alt kammeratskab med ham, Ras!" svarede han, "jeg har heller ikke drukket dus med ham, og da jeg går her i fogedens navn, så er han så god at vise mig den skyldige respekt, forstår han?"

Med et par øjne, som stod stive af forundring, og vidtåben mund betragtede smugleren Niels et øjeblik, uden at tale, derpå brød han ud i en skraldende latter:

"Har jeg nu nogensinde hørt mage til sludder! Gud straffe mig! tror jeg ikke du er gået fra samlingen, Niels Lalle; har jeg ikke i halvsvende år sagt du til dig, din elendige hundesjæl? Nu mener du at være for god dertil. Hvorfor har du aldrig talt om de dele før, når vi spillede sammen nede hos Jesper i Hundekroen, hvad du?"

"Det er en anden sag," ytrede Niels forbitret, "dernede holder jeg ikke så strengt på det, men når jeg går i justitiens ærinde,

skal man vise mig respekt, og gør du ikke det, Ras! kommer du igen med sådan tale, så kan du gå straks og se til, hvem der giver dig den dusør, jeg lovede."

"Ja så," svarede Ras, i en mindre grov tone, fordi han dog nødig ville give slip på pengene, "når justitien byder det, kan jeg jo gerne sige I til dig, det kommer sku ud på et; altså tror I," vedblev han og lagde en særdeles vægtig betoning på de sidste ord, "at Jørgen Kruse lader sig føre godvilligt tilbage til hundehullet? Hvad om han nu fik i sinde at sige nej dertil og oven i købet jog os ud af sit hus."

"Ha ha!" udbrød Niels hoverende, "det la'er han vel nok være; vil han ikke med det gode, så bruger vi naturligvis magt, det er jo derfor, at du og Hans følger med mig."

"Ja, godt nok, Niels Lalle!" bemærkede Ras med en vis betænkelighed, "jeg skal dog just ikke sige, at jeg har stor lyst til at binde an med Jørgen, hvis han ikke giver efter med det gode; hvad siger du, Hans?"

"Jeg krone død ikke heller!" svarede bonden hurtigt, "Jørgen knækker halsen på os alle tre i en håndevending, når han bliver vred; jeg kender ham!"

"Hvad for noget," sagde Niels harmfuldt, "er I sådanne kujoner? Det skulle jeg have vidst lidt før, så kunne I have sparet Eder vejen. Men Jørgen vil vist ikke sætte sig til modværgen mod os, han har begået en forbrydelse ved at skyde på kontrolløren."

"Det ved jeg jo ligeså godt som I," svarede Ras med et fiffigt smil, "og måske bedre endnu; men af hvad grund tror I da, hr. Niels, at Jørgen nu, da han en gang er fri, skulle gå tilbage i arresten? Han måtte efter min forstand være gal, hvis han

gjorde det. Hvad vil I sige til ham? For jeg skal nok inte føre talen derinde!"

"Jeg vil sige, at vi kommer i lovens navn, og mere fordres ikke for at han skal have agtelse for os."

"Ha, ha, loven!" smålo Ras, "hvad er det for noget? Det må være en rar tingest, den lov, for alt går efter den her til lands, og hos lærde folk hører man tiere loven end Vorherre nævne. Justement lige i dette øjeblik falder der mig en lille fortælling ind om loven, vil I kanske høre den, hr. Niels?"

Skriver Niels gav sit bifald til kende, og smugleren begyndte på en historie af samme sort, som han plejede at opvarte med, og i hvilken han spillede hovedrollen.

Med sådanne samtaler svandt vejen, og de stod kort efter udenfor Jørgens husdør. Niels måtte banke flere gange på, før nogen viste sig, og Ras var i sit stille sind glad ved den tro, at Kruse allerede havde været så klog at unddrage sig retfærdighedens arm ved at forlade hytten.

"Luk op," skreg Niels, "i fogedens navn!"

"Loven er her," tilføjede smugleren i sin sædvanlige, spottende tone.

Jørgens kone viste sig nu ved vinduet. Lidt efter skød hun slåen fra døren, og de tre mænd trådte ind, studsende over det uventede syn, som viste sig for dem.

Midt i stuen lå Tonne, med lukkede øjne og indfaldne kinder, i en smal trækiste, som Jørgen for lidt siden havde slået sammen til ham af nogle gamle bådsplanker. Den gamle var iført en ny, rød, ulden skjorte og havde en busk hedeblomster i de sammenlagte hænder, omkring hans hals hang hans orden i et blegt, falmet bånd. To af Jørgens børn sad på en stor egekiste

ved vinduet, de havde foldet deres små hænder og betragtede med en barnlig nysgerrighed de indtrådte.

Karen bar et sort tørklæde om hovedet, og han selv, genstanden for skriverens had, sad på enden af ligkisten ved fødderne af den døde, støttende hovedet til den hule hånd. Da han rejste sig, kunne man se, at han nylig havde grædt. Jan var for kort siden vendt hjem fra et strejftog inde i generalindens dyrehave, det sås på en kronhjort, som lå ved ovnen, og hvorover han havde kastet et dækken, da Niels og hans kammerater trådte ind.

Der gik nogle minutter, i hvilke ingen af politiets udsendte talte et ord, også Jørgen tav og betragtede dem med et roligt, ligegyldigt blik.

"Jørgen Kruse!" sagde skriveren endelig og lagde al den værdighed i sine ord, han formåede. "I er i nat brudt ud af arresten, i hvilken man havde fængslet jer på grund af begåede injurier, vi er kommet for at føre jer tilbage, og I må følge med os. Her ser I min fuldmagt, udstedt af fogeden i gyldig form."

"Gå din vej, Niels!" svarede Jørgen roligt. "Du kan nok begribe, at jeg ikke følger med dig og forlader hus og hjem, således som sagerne her står. Det kan du svare dem, som har sendt dig herved."

"Det nytter ikke, Jørgen! Med den grund lader Solberg sig ikke nøje," vedblev Niels, "du må følge med, enten godvilligt, eller også tvinges jeg til at bruge magt."

"Magt!" gentog Jørgen, idet han hævede sig til sin fulde højde, og skriveren blegnede og trådte forskrækket et skridt tilbage for det flammende blik, som gnistrede i smuglerens øjne. "Vil du bruge magt imod mig? Hvem tør træde ind i mit hus og tvinge

mig til at forlade det mod min vilje? Mener I to at kunne det, så gør et forsøg. Og du!" vedblev han, som om han nu først fik øje på Ras, "du er med i dette lag? For en ulykke! Jeg holdt dig hidtil for en ærlig karl!"

"Jørgen!" sagde Ras, idet han gjorde sig umage for at give sine komiske ansigtstræk et så alvorligt udtryk som muligt, "jeg har nu tiet stille, fordi jeg mærker, at du har sorg i dag, det er også synd, at vi er kommet til dig i slig anledning. Skriveren der sendte bud til mig i formiddags, og så mente jeg, at det nok var værd at tage den dusør, han lovede, det er længe siden jeg sidst tjente noget. Desuden er der nu den ting, han kalder loven."

"Åh, jeg gi'er ham fanden, med samt hans lov! Lad mig være i ro, det er alt, hvad jeg forlanger af jer. Gå nu!"

"Gå, Niels Lalle!" sagde Jan, der hidtil havde stået roligt lænet op til vinduet. "Du hører jo, det ikke nytter at tale mere om den sag, fader følger ikke med tilbage i arresten."

Niels blev rasende, da han så sin plan strande, hans ansigt blussede, og de små øjne vendte sig mod Jan med blikke, som funkede af et glødende had. En stund stod han tavs og grundede over, hvad han skulle gøre, derpå vendte han sig til sine staldbrødre for endnu at gøre et forsøg.

"I er begge to vidner til, at jeg har sagt arrestanten med det gode, at vi var udsendt fra herredsfoged Solberg for at bringe ham tilbage til arresten. Han har vægret sig derved, og vi nødes derfor til at bruge magt. Vil I ikke miste den lovede belønning, så grib ham, jeg indestår for følgerne."

Tvivlrådige betragtede mændene hinanden, Ras rystede stille på hovedet og gjorde intet tegn til at nærme sig Jørgen; Jan sprang hen til væggen og tog en ladt bøsse ned. Børnene veg

frygtsomme tilbage, konen udstødte et skrig; men Jørgen stod aldeles rolig midt på gulvet med korslagte arme; hans blik hvilede med usigelig foragt på skriveren, der så ned mod jorden.

"Bliv borte med bøssen, min dreng!" udbrød han, "du skal ikke lange dig nogen ulykke til for min skyld; og I folkens! gå Eders vej, I har begge to set mig blive vred, og I ved, at jeg ofte før har stået ene mod tre, lad det derfor ikke komme til ufred mellem os for denne usle karls skyld, gå, som jeg siger, med det gode, ellers vil jeg bruge magt imod jer."

"I ser vel, at her inte er noget at gøre for os," hviskede Ras til Niels, "lad os derfor se vi sjasker af, jeg mærker, det trækker op til uvejrhos Jørgen, og det er slemt at stå mod en byge fra den kant."

Rystende af harme forlod Niels stuen; Kruse så roligt efter ham.

Samme aften forsamlede sig en lille skare bønder uden for Højhus, en kiste blev båret ud og kørt bort på en vogn. Det var Tonne, som de førte til lighuset ved kirken for næste dag at lade ham begrave på sognets regning.

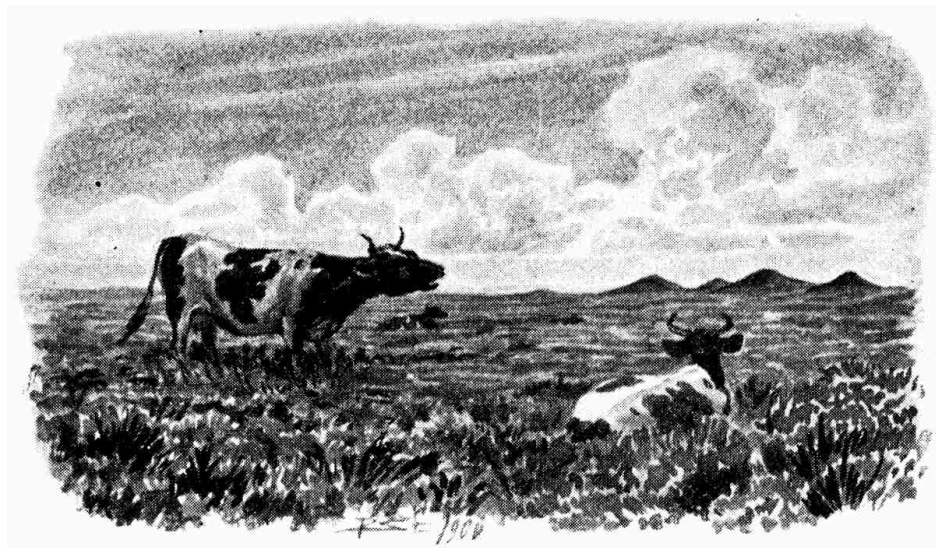
Natten efter var der almindelig larm på herregården; nogle af folkene havde vækket generalinde Rosendal med det budskab, at der var ildløs nede i Højhus. Man så hende løbe igennem værelserne og i fuldkommen natdragt uddele befaling til gårdskarlene, at de skulle stige til hest for at skaffe underretning om ilden.

Det skete, og kort tid efter vendte de tilbage med den besked, at det var Jørgen Kruses hytte, som brændte af i bund og grund, så at alt håb om redning var umulig. Røgteren tilføjede, at han havde set to mørke skikkelser løbe omkring nede ved hytten

med brændende fyrrespåner i hænderne og tænde ild på alle sider af taget.

Næste morgen kom Lalle Niels atter til hytten for at gribe Jørgen. Denne gang var han ledsaget af seks bønder, men toget løb ligeså uheldigt af som forrige gang. De fandt kun en rygende ruin og en sortbrændt grusdyng på det sted, hvor hytten havde stået. Jørgen og hans familie var forsvundet.

Havblik

Det var en brændende hed eftermiddag i slutningen af september, græsset lå falmet og vissent hen ad jorden, en tyk, grålig tåge dampede op fra hedemoserne. Det var så stille og ensomt derude, en dyb, melankolsk tavshed lå udbredt over ørkenen. Fuglene sang ikke; så langt øjet kunne række, mødte det ingen anden levende skabning på alheden end hist og her nogle kreaturer, som hvilede halvskjulte nede mellem lyngbuskene, og hvis brølen i lange mellemrum lød med hæse, udholdende toner.

Inde i skoven sad to mænd på den blotte jord, i færd med at antænde en del svovlspåner, som de omviklede med mos og

blårtotter og derefter puttede ned i et nylig gravet hul. Det var Math Hjeil og Jan.

"Se så!" udbrød tateren efter i nogen tid at have fortsat dette arbejde, "lad det nu være nok hermed; jeg mener, at vi har lavet dem et bål derinde, som snart skal drive dem op til os."

Han rejste sig med en stille latter, tog en spade og gav sig til, noget borte, at udvide en smal åbning, der var synlig i jorden, under en trøsket egestamme, hvis rødder næsten skjulte den. Jan hjalp ham; da de var færdige, satte de sig i tavs forventning ved hinandens side på en gammel træstub, mens hunden lagde sig ned foran hullet, snøftede og udstødte en dæmpet knurren.

"Det skulle ærgre mig, om vi havde taget fejl," udbrød Jan sagte og bøjede sig hen mod tateren, "det lader ikke til, at de vil komme frem."

"Vær kun rolig," svarede Math, "disse grævlinge er nogle sejlivede dyr, de holder meget af varmen, men vi har gjort en ild derinde i hulen, som selv den onde ikke kan døje, skønt man påstår, at han er vant til hede. Jeg så dem begge to, i morges lidt før daggry, luske omkring inde på grønpladsen efter muldvarpe, og sporede hulen; ungerne har vel allerede opsøgt en ny, men på de to gamle er vi altid visse. Betragt blot Tro der, hvor han graver og snøfter, han alene kan overbevise dig om, at vort arbejde ikke har været forgæves."

Jan kaldte hunden til sig.

"Stille, Tro!" hviskede han, "læg sig!"

Lidt efter hørte de noget bevæge sig under stammen. Et gråligsort, spidst hoved stak frem under træroden og udstødte en bange grynten, efter flere gange at have snappet efter vejret. Jan blev siddende på sin plads uden at bevæge et lem, men

tateren lod sig synke ned bag stubben, så lydløst og forsigtigt, at ikke et blad bevægedes derved. Formodentlig måtte dog det skarpsynede dyr have bemærket ham, for det trak sig straks tilbage.

"Den kommer nok igen," hviskede Math. "De holder det ikke længere ud i lejet; se engang, hvorledes svovldampen trænger op af hullet. Der er den."

Han sank atter tilbage, i samme øjeblik kom brokkens lodne hoved frem på ny. Spejdende til alle sider med sine små, levende øjne, krøb den ud af hulen og rystede jorden af sig med en heftig bevægelse. Tateren havde grebet Tro i halsbåndet, og det var kun med anvendelse af al kraft, at han kunne holde den tilbage.

"Skal jeg?" spurgte Jan sagte og greb en kort trefork, som lå ved hans side.

"Vist ikke!" svarede Math, idet han drog sin kniv op af bæltet og hævede sig lidt i vejret på den ene arm. "Denne skal jeg nok besørge, pas du imidlertid på hullet, når jeg slipper hunden løs, der må være en til dernede."

Brokken vendte sig, den viste sine skarpe tænder og vendte tilbage mod hulen, men i samme nu fo'r kniven med et sikkert kast ud af taterens hånd og borede sig lige til skaftet i dens hals. Dyret udstødte et klagende hyl, det forsøgte at løbe, men kun et par skridt borte styrtede det og rullede sig omkring på jorden, mens en mørk blodstrøm vældede ud af munden. Math havde sluppet hunden, men den turde ikke nærme sig, brokkens farlige tænder holdt den tilbage.

"Bi lidt, Tro! Bi lidt!" råbte han fornøjet og greb spaden, med hvilken han bibragte dyret et slag i hovedet, som øjeblikkelig endte dets livskamp.

Nu styrtede den anden grævling op af hulen, og en frygtelig kamp begyndte mellem den og Tro; men Jans våben gjorde udslaget og fældede den.

"Det var en god fangst i dag!" ytrede Math fornøjet, mens han tørrede blodet af de døde kroppe med en håndfuld græs og bandt dem sammen; "nu bliver det vel det bedste, at jeg besørger huden og fedtet af dem, du kan så hente din andel hos mig i morgen i kulen, eller også skal jeg bringe den i din kule. Underligt nok!" tilføjede han med et smil, "vore huse ligner hinanden bandsat meget siden den nat, vi gjorde fyrværkeri på hytten."

"Tys! tys!" udbrød Jan, fordi han hørte stemmer i nærheden og frygtede, at den andens ord skulle være blevet hørt. "Tal ikke så højt om den ting, du ved, at vor nye bolig må være en hemmelighed for folk. Vil du, så kom ned til os i morgen aften, der ligger nogle hjorteskind hjemme, som jeg skal have afsat med det samme."

Tateren tog sin spade, kastede dyrene over skulderen og gik. Jan valgte den modsatte vej, opad mod herregården.

Han traf Bramer ved udkanten af skoven, idet han ville gå ind ad gangstien, der førte op til gården. Det nedslagne og mod sædvane bedrøvede udtryk, som den gamles ansigt røbede, spåede intet godt, og Jan blev stående stille i nogen afstand uden at tiltale ham.

Bramer havde også tilstrækkelig grunde til sin kummer. Han, der så at sige kun levede i og for sit eneste barn, undgik ikke at bemærke den forandring, som i den sidste tid var foregået med hende; hans forskende øje så roserne blegne på hendes kinder, og en pinlig uro gennemfør ham ved tanken om, at den frygtede fjende, som han håbede at have besejret, atter skulle vende tilbage.

I et sådant øjeblik var det, han mødte Jan, der, efter i nogen tid tavs at have betragtet ham, trådte nærmere. Overrasket fo'r Bramer op af sine drømmerier.

"De her?" udbrød han og rakte ham hånden.

"Jeg havde i sinde at gå til Dem for at høre, hvorledes det stod til deroppe."

"Tilsyneladende godt," svarede Bramer med et suk, og den bekæmpede smertes udtryk lå tydelig at se i hans mandige åsyn, "men en indre frygt siger mig, at hun lider mere end vi tror. Følg med op, jeg ved, det vil glæde hende at se Dem."

Det var en smuk, stille aften. I generalindens dagligstue brændte en lampe, der udbredte et svagt lys i det store værelse, månen skinnede ind gennem det åbne vindue, dens blide skær blandede sig på en forunderlig måde med lampens og gav stuen et vist melankolsk udseende.

Flora lå på sofaen, da Jan og Bramer trådte ind, hovedet hvilede på sofapuden, understøttet af den ene arm. En ufordulgt glæde strålede fra hendes blik, da hun så de kommende. En svag rødme farvede hendes kind ved synet af Jan, hun smilede og rakte ham hånden, og dette smil, denne tavse og udtryksfulde mine, tolkede en så ubeskrivelig ømhed og inderlig glæde, at han i dette øjeblik, måske for første gang i sit liv, ret fattede, at mennesket ejer langt rigere midler end ord til udtryk for tanken.

"De er syg," sagde han under samtalens løb til hende, og de tilstedeværende lagde mærke til, hvor bevæget han var, mens han talte, "meget syg, jeg ved det, hvorfor skjuler De Deres tilstand for os alle?"

"Nej!" svarede hun med en sagte, vellydende stemme, "det er ikke tilfældet. Fader har vist fortalt Dem det, men han ængster sig uden grund, jeg er blot et svagt, kraftløst væsen, men tilfreds og lykkelig, så ubeskrivelig lykkelig nu. De kan være overbevist derom."

Siden den aften kom han meget ofte op på herregården. Brammer så ham gerne, og det undgik ikke hans opmærksomhed, at også Flora syntes at føle sig mere oprømt, når han var til stede.

Jan læste for hende, eller, hvad der var hende endnu kærere, han underholdt hende med skildringer af de tildragelser, som vestlandskysten er så rig på. Idet hans tidligere undseelse aftog, blandede der sig mere dristighed og frihed i hans tone; hans levende iagttagelsesevne lod ham let finde grænselinjen for det passende i sin opførsel, og om han end lod noget tilbage at ønske, så erstattedes dog enhver mangel ved hans naturlighed og den beskedenhed, med hvilken han bestandig gjorde sig gældende.

Og Jans væsen var i alle henseender forandret, siden han lærte Flora at kende, hans kærlighed havde forædlet ham, hans karakter blev mere bøjelig, den forenede den milde blidhed i sit væsen; som kvinden skaber og nærer. Denne rolige, stille følelse gav hans ånd større omfang, dybde og en rigere fylde af poesi, og så lidet var hans tilbøjelighed blandet med egenkærlighed, at han hidtil aldrig var faldet på den tanke, hvorvidt hun gengældte den; for fremtiden havde han ingen planer, intet håb at vente opfyldt; hans fordringer gik ikke højere end at se hende og leve i hendes nærhed. Nu, efter at han næsten dagligt kom på herregården, var ethvert ønske tilfredsstillt.

Lodsen

Det er til alle tider på året et særegent og højst interessant skue at betragte Vesterhavet; ikke blot når det i sin vilde og rædsomme storhed vælter op mod klitterne med den umådelige kraft, der hvert øjeblik sender hele skyer af skum ind på kysten i en tæt støvregn, eller når de dybe, hule toner trænger sig fra dets hemmelighedsfulde bryst, der varsler om storm og lyder milevidt ind over alheden; men især skænker den idelige afveksling af ebbe og flod den fremmede et nydelsesrigt og sjældent syn. Der, hvor endog temmelig store sejlere om formiddagen stævne ind, ses om aftenen ganske tørt land, således at skibene ligger på siden, og man kan på sine steder gå næsten en halv fjerdingvej ud til dem, når ebben er indtrådt, uden at blive våd.

På denne tid vrimler kysten af fiskere og bønder, som med begærlige, spejdende blikke i alle retninger gennemkrydser sandkvagjerne efter rav eller hvad andet af værdi, den bortgående sø har ladet blive tilbage.

På en sildig eftermiddag var i denne hensigt en mængde søfolk og bønder forsamlede nede på kysten. Ebben var forbi, og flodtiden meldte sin ankomst ved en hul og dyb brummen. Dagen begyndte at hælde, og der var noget truende i luftens udseende, som tydede på en storm. Desuagtet skiltes forsamlingen dog ikke, der lå en vis nysgerrighed synlig i de gamle sømænds ansigter, mens deres øjne var rettet mod et fjernt, hvidt punkt ude i søen. Når solen engang imellem

blinkede frem igennem skymasserne, så man, næsten skjult af tågen, de høje master af et stort skib glide hen over dybet. Nogle henkastede bemærkninger lod formode, at det var i fare, skønt den rolige ligegyldighed hos de fleste ikke syntes at vidne derom; de havde for ofte set skibe styrte ind i de ødelæggende rev og søndersplittes mellem disse, til at det skulle opvække nogen synderlig deltagelse. Vanen sløver alt, og det er en sørgelig sandhed, at selv det skønneste, det mest ophøjede slappes under dens indflydelse.

Der lå en art storhed i den sikre, rolige tone, med hvilken den ældste i fiskergruppen, en rynket olding, på en gang udbrød:

"Den kan ikke mere."

"Gud evig give, det var så vel!" ytrede med største alvorlighed Ras, som stod ved hans side. "Fattigfolk tjener altid lidt ved en sådan lejlighed, og det kan man have hårdt behov, siden det nu begynder at holde op med smugleriet."

Den gamle fisker delte ikke hans mening, dog tav han, rystede blot på hovedet og tilkastede Ras et misbilligende blik.

Den overtrukne himmel og de mørke linjer, som spillede over søen, havde ikke varslet forgæves. Bølgerne begyndte efterhånden at rejse deres skumrygge i vejret. Bramer var spadseret ud med Flora denne eftermiddag, og folkestimlen lokkede ham ned til stranden. På hans spørgsmål, hvad man betragtede, trådte Ras frem og fortalte i den ham egne tone, at det var et stort, kongeligt skib, som just var i lav med at drive ind på kysten og forlise.

"Det er i grunden synd at se en så køn skude gå under, Deres Højærværdighed!" tilføjede han, "men det går nu en gang ikke anderledes til i denne verden, den enes død er en andens brød."

"Er det da afgjort, at ethvert skib, som nærmer sig denne kyst, er redningsløst?" spurgte Flora med en bange tone.

"Justement inte for det, lille madam!" svarede smugleren og gjorde en usigelig yndig bøjning med hovedet, "var der dygtige folk ombord, som forstod deres kram, så kunne de godt klare revene, men disse orlogsmænd er ikke praktikere nok dertil, en koffardifarer gør et andet bestik, jeg kan tale med om slige dele. Det var en gang – lad mig se, det er nu hen ved ti år siden, at jeg fo'r med en spansk kuf på Rio; vi havde passeret kanalen og gik for en –"

"Jeg tror, at De allerede har fortalt mig denne historie," afbrød Bramer ham, fordi han ikke kunne lide den frække tone, i hvilken smugleren talte.

"Kan nok være muligt!" svarede denne stødt, idet han stak begge hænderne ned i lommen og så ud mod skibet. "Nu skal De baresten se!" vedblev han efter nogen tavshed. "Han mærker snart, at han sidder forkert i det; dersom han blot ville give sejlene op og lade et anker falde, kunne han måske endnu bjærge sig, men han gør det ikke, jeg vil, med permission at sige, lade mig grønsalte på, at han tørner mod revene. Det første kan han til nød gå over, nu da flodtiden er for hånden, men så kommer nummer to, den har værre ben i snuden; han mærker ingenting, før han sidder lige i det, og i morgen have vi Guds velsignelse af vrag på kysten."

"Kunne der da ingen underrette de stakkels mennesker om den fare, de svæver i, og redde dem?" spurgte Flora, bevæget ved erindringen om, at hun engang selv havde befundet sig i en lignende nød.

"Nej!" svarede Ras med en langtrukken, ligegyldig stemme, "vi tør ikke vove os ud nu, det ville kun give knuste både; søen går for stærkt dertil."

"Og om jeg lovede en rigelig belønning til dem, der ville vove et forsøg derpå," udbrød Bramer, "kunne det ikke hjælpe? Spørg dine kammerater, min ven! om de har lyst til på den måde at tjene mere end det dobbelte af, hvad de kunne vinde ved strandingen."

"Det nytter inte, Deres Højærværdighed!" ytrede Ras bestemt, "jeg ved forud, at de afslår det; der er kun to mænd på hele kysten, som turde påtage sig dette halsbrækkende arbejde."

"Hvem er det, hvem? Sig frem! vi må forsøge alt!"

"Det er Jørgen Kruse og hans søn," var svaret, "men de gør det alligevel ikke, fordi de har mere profit ved at lade den strande."

"Tror du det, Ras?" spurgte en dyb stemme bag ham, idet en mand lagde sin hånd på matrosens skulder. Denne vendte hovedet om og så Jørgen, som efter at have hilst Bramer, vedblev således: "Det kunne dog nok hænde sig, at du tog fejl denne gang."

"Godt, Kruse!" sagde Bramer fornøjet og betragtede smuglerens udtryksfulde dristige træk. "Gør et forsøg, De skal blive rigelig belønnet derfor."

"Det er hverken belønning, der driver mig," bemærkede Jørgen roligt, "ikke heller frygt for fare, hvis jeg lod det være, men ser De, herre! jeg har en kone, hende som står deroppe på stenen, hun ville savne mig, hvis jeg blev borte, og om De bød hele vor konges skatkammer til erstatning for mit liv, så tror jeg knap, hun fandt sig tilfreds ved byttet. Imidlertid vil jeg vove alt; jeg takker Gud for en rask søn, med ham tør jeg nok gå ud; men endnu har det ikke så stor fare, som enten De eller Ras tænker, der er dygtige folk om bord, de ved, hvad der venter dem blandt revene, hvis de ikke har øjnene på vagt. Se! Se blot!" råbte han glad, "jeg sagde det forud, nu går han over stag, og det var det bedste, han kunne gøre."

Bramer så ud mod skibet, som, mens Jørgen talte, gav sine største sejl op og pludselig vendte forstavnen ud fra landet. I det samme fo'r et hurtigt lysglimt ud af skroget, en blålig røg hvirvlede hen over bølgerne, og et mat, hult knald drønedede ind mod kysten.

"Nu er det på tide at tage ud til ham," sagde Jørgen, "han mærker brændingen og forlanger hjælp. Skulle det gå mig galt, og jeg ikke kom tilbage, så, herre! kan De give min kone den belønning, De nylig tilbød mig, hun vil da trænge dertil. Jan!" råbte han med en høj, gennemtrængende stemme og holdt den hule hånd for munden, "kom nu."

Med disse ord gik han hen til stedet, hvor hans båd var halet op, og da Jan kom til, skød de den ned i søen.

Alle tilstedeværende samlede sig omkring Jørgen, da de mærkede hans hensigt. De fleste rådede ham fra at vove sig ud, og de enkelte, som bedre kendte hans mod og bestemthed, bad en bøn for et lykkeligt udfald. Da trængte hans kone sig frem. Hun omfavnede smugleren, og idet hun lagde sin arm omkring hans hals, udbrød hun grædende: "Åh Herregud, Jørgen! Skal du nu ud igen? Kan du ikke lade være denne gang? Han har jo vendt og kan nok bjærge sig selv. Mand! bliv hjemme hos mig."

"Jeg må ud, Karen!" svarede Kruse, "han kan ikke klare kysten, det ser jeg bedre, bed blot til Vorherre, at det må gå os godt, og skulle det endda slå fejl, så vil den fremmede herre derhenne tage sig af dig og af vore små. Farvel du!"

Jørgen kyssede sin kone og gik med lange, faste skridt ned til båden.

Jan stod i nogen afstand fra Flora. Hans øjne hvilede ufravendt på hende. Mens Jørgen talte med Bramer, trådte han hende nærmere.

"Når vi går ud på en sådan rejse, pleje vi at lægge vore hænder sammen og bede en bøn for et godt udfald," udbrød han dæmpet. "Hvis De vil, så bed De også for os. Jeg tænker, at Deres ord hjælper mere end vore."

Der var noget ubeskriveligt rørende i den tillidsfulde og fromme tone, hvori disse ord blev sagt. Floras øjne strålede, hun var ikke i stand til at svare. Jan kastede endnu et blik på hende. Derefter gik han ned til søen og steg i båden.

"Vi mangler endnu en mand, hvem vil følge med?" råbte Jørgen, idet han vendte sig op mod mængden. Men alle tav, og det bedste bevis på hans foretagendes farlighed var, at blandt disse djærve og modige kystbeboere, som tilsammen var så fortrolige med farer og ulykker, ikke en eneste tilbød sig at følge.

"Lad det være, Jørgen! Bliv hos mig," råbte Karen grædende, "går du og Jan under, hvad skal der så blive af mig og af vore børn?"

Også søfolkene bad ham derom, men smugleren rystede på hovedet.

"Det er synd at tænke således," sagde han, "vi må ud, og I er nogle kujoner alle sammen, at ikke en tør følge med."

"Jeg følger med," råbte pludselig en stemme, og Ras sprang i båden. "Jeg har nok været ude på en værre tur end denne," vedblev han, idet han tog plads. "Jeg husker det så tydeligt, det kan være hen ved ti år siden, da jeg fo'r med en svensk kuf til Rio, vi havde effen passeret kanalen –"

"Ja, jeg tror, at du har fortalt det, Ras," sagde Jørgen.

"Har jeg fortalt det," gentog Ras, "det er ikke muligt. Det er en splinterny historie."

"Lad os vente med den til en anden gang, nu må vi have vore øjne og tanker henvendte på ham hist ude."

Endnu engang tilvinkede han Karen et farvel og satte sig i bagstavnen, mens Jan og Ras med kraftige og bestemte åretag drev det lette fartøj ind i brændingen. Men på landet istemte

hele forsamlingen, som skik og brug er ved sådanne lejligheder, en salme, og undertiden, i de enkelte mellemrum stormen tav, hørte de ordene gentages af Jan og Jørgen ude i båden, som dreves frem med en heftig fart og flere gange syntes at blive skjult af de skummende, bjerghøje søer. Den lethed og sikkerhed, hvormed den atter hævede sig, var et bevis på, at den førtes af duelige hænder.

Under den forventningsfulde stilhed, som nu opstod på strandbredden, så man båden skiftevis forsvinde og atter komme til syne, mens hyppigt på hinanden følgende skud antydede den forøgede fare, hvori det fremmede skib befandt sig.

Stormen hylede, skummet sprøjtede op på klitterne, hvor tilskuerne havde forsamlet sig. Indad mod land rejste flyvesandet sig i høje og uigennemsigtige skyer og hvirvlede hen over sanddalene, som de opfyldte. Pludselig afløstes denne stilhed af et almindeligt, gennemtrængende glædesskrig. Jørgen havde nået skibet, hans båd løb i dets kølvand, og alle tre var lykkeligt kommet ombord.

"Ser I, Karen!" råbte en gammel fisker, idet han gik hen til Jørgens hustru, der imidlertid fra en høj klit havde iagttaget alle bådens bevægelser med et bange blik, "det kan man kalde en mand, hun har; Jørgen Kruse er den bedste gut, som nogensinde har ladet sig gynte på salt vand, det vil jeg sige god for."

"Ja, nu er faren forbi," ytrede lidt efter en anden, som stod hos Bramer, "både for Jørgen og skibet, han kan lade sig binde for øjnene og endda finde hjem. Se blot! hvor herligt han forstår at manøvrere med den svære skude, se! hvor muntert han haler ud efter igen, skønt storm og søgang bærer ind på land, som den slemme syge. Nu halser han op, se så! gå hun nu hjem, Karen Mari! og få en pot øl over ilden, om en lille stund kan de være her tilbage igen, så er den stads forbi. Nu behøver hun da ikke at være ræd længere."

Og den bange, trykkende tavshed, der hidtil havde hvilet over alle, opløste sig lidt efter i en vild og stormende munterhed,

som tiltog da man så fregatten styre ud efter, mens Jørgens lille båd blev løst fra den, og han tilligemed Jan og Ras i ilsom fart drev tilbage mod landet.

Under en almindelig jubel steg Jørgen i land og omringedes fra alle sider af lykønskende. Han omfavnede sin søn og fløj derpå hen til Karen, som endnu stod på klitten og grædende af glæde sank til hans bryst, mens hendes blikke med en hemmelig stolthed dvælede på ham.

"Det gik jo, Karen!" udbrød Jørgen tilfreds og klappede hendes brune, solbrændte kind, "og se her! Hvad siger du til dem?" Med disse ord tog han en vægtig pengेरulle op af lommen og lagde den smilende i hendes forklæde. – "Her er halvtredsindstyve rigsdaler, som chefen på fregatten gav mig for min umage."

"Jørgen! Åh, Jørgen!" råbte Karen med glædestårer i øjnene og styrtede i hans favn, "Vorherre ske tak! Men jeg er dog gladere ved at have dig tilbage end over alle de mange penge."

Bramer talte med Jan, men det strålende blik, som mødte ham fra Floras øjne, tolkede på samme tid et rigere sprog.

"Det var godt gjort af os, Jørgen!" udbrød Ras, som de syntes at have glemt. "Dersom jeg ikke fra i dag af skal rose dig for enhver og altid tage dit parti, enten du så har ret eller uret, må du male mit skrog sort, med røde striber i vandgangen."

Jørgen lo og trykkede smuglerens hånd. "Kom nu, Karen!" sagde han, "vi vil have os en glad aften oven på den tur; sejl du kun derude, denne gang slap du for Jyllands rev."

Han gik nu, fulgt af hende og Jan, ned mod det sted, hvor Højhus havde ligget. Fiskerne skiltes, og Flora skred let og fornøjet ved sin faders arm tilbage til herregården.

En hævn

Niels Skriver var i denne tid i et særdeles fortrædeligt humør. Flere af hans planer, til hvis gode udfald han havde næret ubetinget tillid, slog fejl. Uagtet hans forestillinger havde Quist, bevæget af generalindens bønner, taget sin klage over Jørgen Kruse tilbage. Niels blev nødt til at finde sig heri og drev i sin harme sagen med Elise så meget ivrigere, uden at han dog hidtil havde opnået noget resultat. Han udtalte bestandig sine trusler mere uforbeholdent og erklærede til sidst, at han anså det for sin pligt at røbe den hemmelighed, tilfældet havde indviet ham i.

Således var forholdet mellem ham og herredsfogeden, da den sidste en aften, omtrent en måned efter de sidst fortalte optrin, sad inde i sit værelse, sørgmodig og grublende over sin sørgelige stilling.

Elise stod ved vinduet og stirrede ud mod skoven. Hændelsesvis kastede hun sit blik over til faderen og blev grebet af skræk ved at lægge mærke til Solbergs stive og stirrende blik og den dybe sørgmodighed, hans åsyn viste.

"Men hvad fattes dig dog, kære fader!" udbrød hun og gik hen til ham. "Du ser i den sidste tid så bleg og lidende ud. Er du syg?"

"Nej, mit barn!" svarede Solberg, idet han greb hendes hånd, "det er ikke sygdom, men frygt, du læser i mit ansigt, og siden du selv har begyndt denne samtale, vil vi fortsætte den. Jeg trænger til at udtale mig for dig og betro dig en hemmelighed, hvorefter min hele fremtid og også din, mit kære, fromme barn, er

afhængig. Du vil da i det mindste kunne finde en undskyldning i det, som andre må fordømmer, og jeg behøver din tilgivelse for den ulykke, jeg måske bringer over dit skyldfri hoved."

Bleg og forfærdet sank Elise ned på en stol, mens Solberg vedblev:

"Du ved, at min slægt hører til en af de mest agtede og ansete i hovedstaden, skønt jeg kun sjældent indlod mig i samtale om den, fordi min egen, ulykkelige hemmelighed så aldeles er knyttet til den. Af samme grund har jeg også fortiet, at jeg havde en søster, nogle år yngre end jeg, hun hed Therese og var i familien lige så bekendt for sin skønhed som for det tungsind og tavse, indesluttede væsen, der udgjorde en egenhed hos hende. Blandt flere unge mennesker af mine venner, som kom til os, var der en ved navn Albert Kruse, hvem en hændelse gjorde mig bekendt med. Han var student fra samme år som jeg, fattig, men stolt og højtstræbende, og jeg måtte, efterhånden som jeg lærte ham nærmere at kende, beundre den fasthed, den trolige, uforsagte udholdenhed og kraft, med hvilken han kæmpede mod sine mørke og ublide kår. Albert var ikke, hvad man kalder smuk, men den livlige veltalenhed, han besad, havde stor magt over alle. Der lå noget uimodståeligt i den inderlighed, hvormed han udviklede sine anskuelser, og den ubetydeligste genstand fik fra hans læber en ukendt interesse og værd. Uforklarligt var det, at han allerede fra den første dag, han kom til os, udøvede en næsten magisk virkning på Therese og siden indtog hende aldeles for sig. Hun, som hidtil med rolig kulde havde optaget enhver opmærksomhed, der vistes hende, syntes nu aldeles forandret. I Alberts nærværelse blev hun munter, endogså spøgefuld; hendes hele liv lå udtrykt i de blikke, der,

forglemmende alle andre, dvælede på ham, og hun skænkede ham en hengivenhed, en tillid og opmærksomhed, som vi tilforn ikke troede hende i stand til at nære for nogen. Mine forældre mærkede det vel, men tav; vi kunne alle godt lide Albert, og hans karakter var retscaffen nok til, at vi uden frygt turde forene Thereses skæbne med hans. Således gik nogle år; om de imidlertid blev forlovede, ved jeg ikke med vished, skønt jeg undertiden måtte formode det, ved at iagttage det fortrolige forhold, der fandt sted imellem dem. På en gang blev Albert borte fra os, vi kunne ikke begribe årsagen, og jeg gik flere gange hen til ham uden at få ham i tale; der blev altid sagt, at han var ude, også når jeg vidste, at det ikke var tilfældet. Therese var utrøstelig; hun hensank i en stum fortvivlelse og havde kun tårer og suk til svar på vore spørgsmål. Hun var en blød pige, som manglede enhver anden kraft og styrke end den, med hvilken hun elskede. Hun var et fyrigt gemyt, heftig og utæmmelig i sine lidenskaber. En måned efter forsvandt Therese på en ubegribelig måde. Alle efterforskninger var frugtesløse, hun var og blev borte. Du kan indse den opsigst, en sådan historie vakte. Jeg svor Albert hævn, og ved at holde dette løfte har jeg bragt forbandelse ikke alene over mig selv, men også over dig, mit stakkels barn!"

Solberg tav nogle øjeblikke, han bøjede sig ned over bordet, holdt hænderne for ansigtet og brast i lydelig gråd.

"Der var gået mange år hen efter denne tildragelse," begyndte han lidt efter; "mine forældre var døde, og jeg havde allerede længe været ansat som birkedommer oppe i Viborg egnen, da jeg en aften traf en ubekendt nede i Vium kro, hvor jeg var taget ind. Hans ansigtstræk forekom mig bekendte, jeg betragte ham

nøjere, det var Albert Kruse. I øjeblikket gennemtrængtes jeg af forbitrelse; hans opførsel mod min søster stod levende for min erindring, og jeg bad ham om en samtale. Da vi kom udenfor, overøste jeg ham med bebrejdelser; han svarede mig koldt og undvigende, og en time efter, Elise! – var din fader en morder! Albert lå blødende for mine fødder. Hans sidste blik dvælede på mig, det udtryk, som lå deri, bragte mit legeme til at skælve. Han rakte mig sin hånd og udbrød med en mat, forsonende stemme: Du havde uret, min ven! din søster lever. Så sank han sammen, døden greb ham, og jeg flygtede tilbage til mit hjem. Ingen havde set min dåd. Samme dag blev en bissekræmmer anholdt som hans morder og mistede siden livet, vel ikke derfor, men fordi det under justitsaktionen blev oplyst, at han tidligere havde myrdet en toldbetjent ved Foldingbro. Jeg fik senere at vide, at han var en broder til Albert og blev grebet just i det øjeblik, han, uden at kende denne var i færd med at plyndre ham. Fra den dag af har min frygt aldrig ladet mig have en rolig time, en rastløs uro fulgte mig uafladeligt, jeg skyede enhvers omgang, levede indesluttet og afsondret fra alle, og mit liv var mig til en stadig byrde. Du kender nu min brøde, jeg er blevet skrækkeligt straffet for den, forband mig derfor ikke, mit barn! Jeg har for kort tid siden fået at vide, at en tater, Mathias Abel, eller Math Hjeil, som de kalder ham, lå skjult i nærheden og havde været vidne til min og Alberts kamp. Niels belurede en samtale mellem tateren og mig, derved blev han vidende om alt, og fra dette øjeblik er jeg ikke noget minut sikker for, at han røber min hemmelighed."

Her tav Solberg og så med et betydningsfuldt blik over til Elise.

"Hvis ikke jeg giver ham mit ja," tilføjede hun med skælvende læber, og tårerne strømmede ned over hendes blege kinder; "jeg ved det nok, fader! Kun under denne betingelse har han lovet at tie, men kan jeg gøre det? Kan jeg andet end afsky et menneske,

som er lav og egennyttig nok til at handle således? Jeg vil tale med ham, sige ham, hvor umuligt det er mig at opfylde hans ønske, han vil da indse, hvor værdiløs min hånd er, når ikke hjertet ledsager den."

"Gør det, kære Elise!" svarede herredsfogeden, og en stråle af håb fløj over hans fortvivlede træk, "tal med ham, forestil ham alt, du kan gøre det mere overbevisende end jeg, jeg vil lade ham komme herind; men hvis han desuagtet gentager sin påstand," vedblev han tvivlrådigt, "når alle vore bønner og forestillinger er forgæves, hvad så? Det er en rædsom tanke, at mit navn skal blive til spot og forbandelse for dig."

"Så vil jeg være offeret, fader!" svarede Elise og sank til hans bryst, "du skal ikke blive det, jeg er jo dit barn, din egen datter."

"Mit gode, kære barn, Gud velsigne dig!" hviskede faderen, kyssede hende og forlod værelset.

Lidt efter trådte Niels ind. I hans lumske ansigt lå spor af hemmelig glæde, og hans blik tindrede af fryd, mens det dvælede på Elise, som med en iøjnefaldende forlegenhed tiltalte ham således:

"De har anholdt hos min fader om min hånd, Niels! Det var af den grund, jeg bad ham kalde Dem herop, jeg ville selv give svar."

Niels bukkede tavs.

"Lad os være ganske åbenhjertige mod hinanden," vedblev hun, "De vil da indse, hvor lidt vi passer sammen; formodentlig ved De ikke, at jeg allerede længe har været forlovet med en anden."

"Jeg har nok hørt tale derom," svarede Niels med rynket pande og sammenbidte læber.

"Jeg vil ingensinde kunne elske nogen anden," vedblev Elise bestemt og rolig, "og De kan efter denne tilståelse sikkert ikke ønske en forbindelse, hvor ikke kærlighed knytter båndet. Jeg har erfaret," tilføjede hun mindre sikkert, "at De er i besiddelse af hemmeligheder, hvis opdagelse måske kunne skade min fader, men jeg tror at kende Dem for godt, til at De af hævn skulle røbe dem, fordi jeg ikke blev Deres. Ikke sandt, Niels! tager jeg vel fejl? Det kunne De ikke gøre?"

"Elise!" udrød Niels med en lav og undertrykt stemme, og måske han i dette øjeblik følte sig noget bevæget ved den inderlige tone, i hvilken hun talte, "jeg elsker Dem! det ved De, men De ved ikke, hvor meget jeg har søgt at bekæmpe denne ulykkelige lidenskab, fordi jeg anså mig selv for ringe og ubetydelig til at tro på muligheden af nogen gengældelse fra Deres side; min kamp var forgæves, min følelse for stærk, den lod sig ikke overvinde; bliv derfor min, også om De elsker en anden; tro mig! hans og min kærlighed tåler ingen sammenligning; hvor han ville være kold og ligegyldig, vil jeg tilbede Dem, jeg vil gøre alt, hvad der er et menneske muligt, for at lade Dem glemme det offer, de bringer mig og – Deres fader."

"Jeg kan ikke!" svarede hun og sank grædende ned på en stol, "det er umuligt."

"De kan ikke!" gentog han lidenskabeligt og betragtede hende med et glødende blik, "De vil ikke, og ved De, hvad følgerne bliver? Ved De, at Deres fader ender sit liv på retterstedet, når jeg hæver min stemme? Ved De, at skændsel, spot og foragt vil dække Deres fremtid, hvis De ikke indvilliger? Græd ikke, Elise! Det rører mig ikke; også jeg græd engang, og det var hedere tårer end Deres, folk lo og spottede mig, derfor blev jeg kold,

iskold. De må blive min, sig ja! Betænk, om De vil kunne se Deres fader slæbes til skafottet af bøddelen, ledsaget af spot og hånlatte? Vil ikke hans suk, hans klage tynde på Deres sjæl hele livet igennem? Vil De kunne være lykkelig med den bevidsthed, at han døde for Deres skyld? – De tier! De vil ikke opfylde min bøn? – Godt, godt!" skreg han med en heftig og vild stemme, "De skal alligevel blive min. Helvede må sluge mig, hvis jeg ikke forvandler disse tårer til blod, hvis De vægrer Dem længere. Overvej alt! jeg giver Dem betænkning til i morgen, hører De? Ikke længere; spar Dem for en sildig anger."

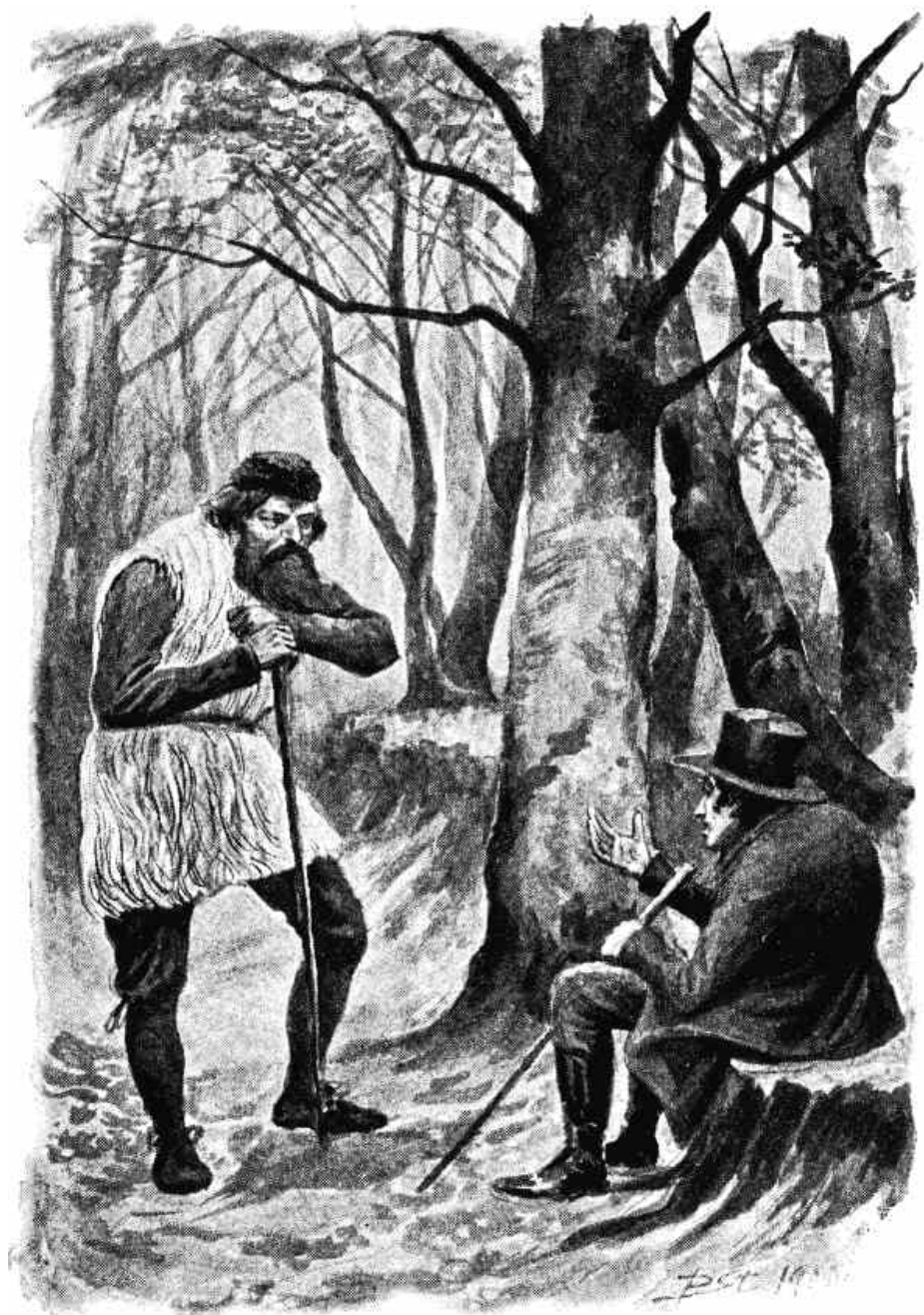
Han bukkede og forlod værelset.

Elise tilbragte en søvnløs nat. Kærlighed og pligt kæmpede en hård kamp i hendes hjerte. Hun ville frelse sin fader, hun græd, hun bad til Gud, og morgensolen fandt hende bleg og lidende, uden endnu at have fattet nogen beslutning.

Nogle aftener senere sad en lille person inde i skoven på en gammel trærod. Det lod til, at han ventede nogen, for hans blik fløj med utålmodighed hen imod gangstien, og han gik flere gange ind på den for at se, om ingen lod sig komme til syne. Endelig hørte han fodtrin, lidt efter skred en høj, bredskuldret skikkelse frem af mørkningen mellem træerne. Den eventyrlige, fremmede dragt lod ingen tvivl om hans herkomst, det var Math Hjeil.

"Guds fred!" udbrød han og trådte hen imod Niels Skriver, for det var den anden, "I har sat mig stævne her; hvad kunne vi to vel have at afgøre sammen, som må ske i sådan hemmelighed?"

"Meget og lidet, ligesom I tager det," svarede skriveren med en dæmpet, forsigtig stemme. "Jeg er kommet for at advare jer, Math. Herredsfogeden har i sinde at indgive klage til amtet over

den skade, bønderne lider ved Eders lange ophold her på egnen, og I vil blive eftersatte og grebet alle sammen, hvis hans hensigt opnås. Det står alligevel endnu til mig at forhindre det, og jeg vil hjælpe jer, hvis I vil."

"Og hvad forlanger I derfor, Niels Skriver?" spurgte Math smilende, "jeg kan vel tænke, at det ikke er af godhed for os, I gør det."

"Den ene villighed er den anden værd," ytrede Niels med et uhyggeligt smil. "I kan gøre mig en tjeneste til gengæld, det vil jeg ikke nægte, men lad os gå dybere ind i skoven, vi kunne let blive hørt her af forbigående på vejen."

Tateren fulgte ham, og Niels vedblev:

"Jeg ved, at I er indviet i hemmeligheden om det mord, Solberg har begået på Albert Kruse, mens han endnu var birkedommer oppe i Lysgård herred; der er for nylig blevet rørt op i denne historie, og det kunne nok hænde sig, at denne længe skjulte udåd nu endelig kom for dagens lys; hvad siger I dertil?"

"Ikke synderligt," svarede Math, idet han søgte at skjule sin forundring over disse ord under en ligegyldig mine. "Den ting angår jo ikke mig, og I tager fejl i den tro, at jeg kender noget til en sådan begivenhed, jeg er kun en fredelig, enfoldig mand, som aldrig giver mig af med andre folks sager, men lader enhver skøtte sig selv."

"Det nytter ikke, I forstiller jer, Math!" vedblev Niels, "jeg var uformodet til stede den aften, I talte med Solberg oppe på gården, og hørte den hele samtale; vær derfor oprigtig. Fogeden har besluttet jeres undergang, betal ham med samme mønt ved at træde op som vidne mod ham."

"Ha ha!" udbrød tateren med en dæmpet latter, "det var altså den tjeneste, I fordrede af mig; jeg vidste vel, at ræven kun lod anden gå, når en gås den så, og jeg begynder at fatte meningen så vidt, at det nok er Eder selv, der har i sinde at anklage ham. Tager jeg fejl, Skriver?"

"Tys, Math! Tal ikke så højt," ytrede Niels sagte. "Dersom jeg vidste, at jeg kunne stole på Eders tavshed, skulle I få alt at vide."

"Det lader dog til, at I gør det," var taterens svar, "siden I allerede har betroet mig så meget. Lad mig kun høre resten med."

"Herredsfogeden er allerede anklaget," hviskede den anden, "og I har gættet rigtigt, det er mig, som har gjort det. Grunden skal jeg fortælle ved en anden lejlighed. Jeg har navngivet Eder, som den, der var vidne til mordet, og I har derfor større skade end gavn af at være tavs; det ville kun have ubehagelige følger; tilstår I derimod åbenhjertigt alt, skal jeg nok holde klagen over Eders folk tilbage, og I vil desuden endnu kunne vente en god belønning for den tjeneste, I viser mig."

"Men om jeg nu imidlertid brød op med alle mine folk og pludselig forsvandt, før nogen fandt på at hindre det, hvad så? – Niels!" vedblev han og lagde sin hånd på hans skulder, "I har med al jeres klogskab båret jer dumt ad, og jeg kunne spille Eder en slem streg i regningen, siden jeg mærker, at det blot kommer an på mig."

"Det ville ikke nytte stort," svarede Niels, uden at lade sig mærke med, hvor dybt han følte det sande i Maths ord, "I ville blive efterlyst og fanget."

"Dertil er heden for stor og lyngen for høj," svarede Math med en tillidsfuld røst, "en mand, som jeg, der har levet over

halvparten af sit liv herude mellem høje og lyng, kender steder og skjul, hvor ingen ville opspore ham; jeg har før bevist det, engang sporede politiet os fire lange sommerdage igennem, og vi slap dog."

"Men hvorfor ville I vel flygte?" vedblev Niels og lagde en hyklet venlighed i sine ord. "Antag også, at I slap bort, herredsfogeden vandt jo intet derved, de dokumenter, han affattede mod bissekræmmeren, der blev henrettet, er tilstrækkelige til at fælde ham."

"Jeg mener nej!" var svaret, "Will Kruse led sin straf, fordi han undlivede en toldbetjent ved Foldingbro, jeg tror ikke, han blev dømt for andet, skønt folk i omegnen sagde det. Om den fremmedes drab kan jeg kun vidne, jeg var den eneste, som så det, men jeg har lovet fogeden at tie dermed."

"Han lovede også at skåne Eder og Eders folk," ytrede Niels hånligt, "men holdt han ord?"

"I siger jo rigtignok nej," svarede tateren, "og det kan gerne hænde sig, at I denne gang for en forandrings skyld taler sandt; folk gør ikke mange omstændigheder ved at bryde det løfte, de giver os natmandsfolk. Lad gå!" vedblev han efter nogle øjeblikkes betænkning, og den bestemthed, hvormed han udtalte disse ord, lod formode, at han havde fattet en eller anden beslutning, "jeg vil da vidne, jeg lover jer det!"

"Kan jeg stole derpå?" udbrød Niels fornøjet, "måske amtmanden allerede kommer hertil om et par dage, vil I så holde ord, Math?"

"Ja!" svarede tateren koldt og bestemt, "jeg gør en ed på, at jeg skal møde; I behøver kun at lægge en sten op på jættegraven bag

skoven som et tegn, når I ønsker, at jeg skal komme. Math Hjeil brød endnu aldrig sit løfte."

"Godt, godt, min kære ven!" jublede skriveren med en vild, ufordulgt glæde, "I skal blive rigelig belønnet derfor."

"Derom tales vi ved en anden gang," sagde Math med et smil, idet han bød Niels farvel og bortfjernede sig, men skriveren så spottende og triumferende efter ham. Derpå forlod også han skoven.

En hemmelighed

Amtmanden var kommet. Solbergs blege ansigt, hans forvildede blikke udviste tydeligt den fortvivelse, han følte. Han henvendte sig flere gange til Niels, men denne havde efter samtalen med Elise været tavs og tilbageholden mod ham og undgik enhver lejlighed til yderligere forklaring. Var stemningen af denne årsag mørk og stille oppe på herregården, så gik det om eftermiddagen så meget muntre til udenfor. Efter amtmandens befaling var nemlig hele sognet sammenkaldt nede i gården. Ingen kunne begribe, af hvilken grund det skete, men man gjorde sig heller ikke videre tanke derover, og en vild larm og støj herskede overalt mellem bønderne og fiskerne. Fra generalindens vinduer så hun, Flora og Bramer ned på den larmende forsamling. På en gang blev det stille. Amtmanden og herredsfogeden, begge i deres embedsdragt, trådte ud på trappen, og mængden betragtede dem med spændt forventning. Den første var en gammel, venlig mand, hvis navn i denne fortælling må blive en hemmelighed, skønt han nu har forladt egnen, og man ofte hører det nævne nede i Ribe stift, hvor han efterlod sig et minde, som lever i en venlig erindring hos alle.

"Jeg har ladet Eder kalde sammen i dag, børn!" således begyndte han, efter at have hilst til alle sider, "for at I skulle være vidne til et hverv, jeg er pålagt at opfylde. Er fiskeren Jørgen Kruse blandt Eder, så lad ham komme frem."

Jørgen hørte disse ord. Han stod tilligemed Jan foran i kredsen og tilkastede sønnen et forbavset blik; en forbigående skræk viste sig i hans ansigt, han troede, at det var et eller andet smuglereventyr, man var kommet på sporet efter; men da hans navn endnu en gang blev nævnt, og alles øjne rettedes på ham, forsvandt hans frygt; han trådte fri og dristig ud af kredsen og blottede sit hoved for øvrigheden.

"Hedder du Jørgen Kruse?" spurgte amtmanden og betragtede med synlig interesse den kolossale smuglers kraftfulde skikkelse.

"Ja," svarede Jørgen, "det er mit navn."

"Du er altså den mand, hvis smuglerhistorier det hele stift ved at fortælle om, og som i en række af år har været heldig nok til at undgå alle toldkontrollørernes efterstræbelser?"

"Ja, det er også mig," sagde Jørgen frimodigt. "Jeg blev til smugler for at fortjene brødet til min familie, jeg kunne ikke ernære dem på nogen anden måde."

"Godt, Kruse! Det var ikke derfor jeg lod dig kalde frem. Jeg har ikke alene hørt dit navn som lovovertæder, du er tillige bekendt for at være en modig, frygtløs mand, der ofte glemte, at du selv havde et liv at miste, for at frelse de ulykkelige, som led skibbrud her på kysten; hvor mange har du vel på denne måde reddet fra døden?"

"Excellence!" svarede Jørgen med sin dybe, rolige stemme, "der står mange mænd i kredsen her, der har gjort det samme som jeg. Det er vel sandt, jeg har oftere haft lejlighed til at hjælpe de strandede, fordi min hytte lå så nær ved stranden; alene har jeg dog kun sjældent faret over havet, når skibene gik på kysten i en storm; derhenne står min søn, han var altid med;

jeg tænker, at vi to tilsammen vel sådan i alt har hentet en snes stykker ind fra vragene, og vi kunne have bjerget flere endnu, hvis vi havde haft råd til at koste en større båd."

"For et par måneder siden har du nok frelst fregatten Phønix, som gik her forbi, fra at drive på revene og forlise, ikke sandt?"

"Det har jeg!" svarede Jørgen, forundret over at amtmanden kendte denne sag. "Gud ved! jeg fik min umage betalt, chefen ombord gav mig halvtredsindstyve rigsdaler for knap en times lodsning."

"Han har indberettet denne sag for admiralitetet. Dit mod er blevet erkendt og beundret, og man har overdraget mig at belønne dig. Træd nærmere, Jørgen!"

Amtmanden tog med disse ord en lille rød safians æske, som herredsfogeden rakte ham; den indeholdt et dannebrogstegn.

"I vor konges navn!" vedblev den gamle mand og blottede sit grå hoved, "påhæfter jeg dig dette udmærkelsestegn, du har gjort dig værdig til at bære det, han belønner dermed din dåd."

Et almindeligt udbrud af overraskelse genlød fra hele forsamlingen. Jørgens hue faldt af hans skælvende hånd, to store tårer trængte sig frem i hans øjne, hans stærke natur var rystet, og han søgte forgæves at skjule den bevægelse, han var i, mens hele forsamlingens blikke rettedes på ham. Han ville tale, men kunne ikke.

"Foruden dette," tilføjede amtmanden bevæget, "er du fra i dag udnævnt til lods på denne kyst, du kan i morgen hente din bestalling hos herredsfogeden oppe på kontoret og har i fremtiden ikke nødig at søge erhverv som smugler."

"Godt, godt!" mumlede Jørgen med skælvende læber og fo'r med hånden over ansigtet. "Excellence! Jeg takker Dem, – jeg

ville sige det på en bedre måde, hvis jeg kunne, men fra nu af skal kontrollørerne få ro for mig, disse arme skal i fremtiden kun trække på åren."

Han strakte, mens han talte således, armene i vejret, svingede sin katteskins hue og styrtede i Jans arme.

Et skingrende hurraråb tonede fra alles læber, amtmanden bukkede, idet han trak sig tilbage. Lidt efter forlod forsamlingen gården.

"Karen Marie!" råbte Jørgen åndeløs, da han styrtede ned i hulen til sin familie. "Vor nød er endt! Se blot her, jeg er blevet dannebrogsmænd og lods!"

Mere kunne han ikke sige, men han fløj hen til hende og trykkede hende til sit bryst; og disse to, mand og kvinde, som begge var hærdet af en mørk, hård og kummerfuld skæbne, som troligt havde kæmpet side ved side i armodens lange, bitre dage, græd nu af glæde ved hinandens bryst, mens Jørgen fortalte hende og de jublende børn, hvorledes alt var gået til.

I deres lykkelige kreds var Jan den eneste, som ikke syntes at dele den almindelige glæde. Der var i den sidste tid foregået en påfaldende forandring med ham, uden at nogen vidste grunden; mens den overraskende hændelse udøvede sit trylleri på konen og børnene, stod han, støttende sig med hånden til bordet og betragtede de andres lykke med et sørgmodigt udtryk.

Da Jørgen så Jans tungsindige stemning, gik han hen til ham.

"Hvorfor er du så stille, min dreng?" spurgte han. "Du har i den sidste tid været så underlig forknytt, sig mig, hvad der fattes dig?"

"Jeg ved det i grunden ikke selv," var Jans svar. "Jeg føler en uforklarlig ulyst for mine sædvanlige beskæftigelser, og det eneste middel, som jeg tror kan hjælpe, er adspredelse; lad mig derfor rejse, fader! Du behøver mig nu ikke længere hjemme, jeg

vil finde et skib, som tager mig med, og når vi ses igen, skal jeg nok være munter som før, så vil jo alt være forandret," tilføjede han næppe hørligt.

"Du vil rejse, Jan?" udbrød moderen forbavset, "hvorfor, søn? Bliv hos os nu og del vor lykke, som du delte vor fattigdom."

"Det vil være langt tjenligere for mig at komme bort," svarede han; "jeg føler bedst selv, hvor stor gavn jeg vil have deraf."

"Men *hende* deroppe," hviskede Kruse bevæget og kaldte ham hen i en krog, "hvad vil hun sige dertil? Betro dig til mig, min dreng!"

"Hvad *hende* angår," svarede Jan med et smerteligt suk, "så ville jeg have handlet klogt ved at følge det råd, du gav mig den aften, vi sidst talte om *hende*; vi passer ikke tilsammen, men den eneste årsag, fader! er fordi jeg var for ringe til blot at turde drømme om *hende*; jeg glemte at beherske mig, nu er det for silde, og derfor vil jeg rejse bort herfra, jo før jo heller!"

"Ja, jeg billiger din beslutning," sagde Jørgen bevæget; "nu råder jeg dig selv dertil, skønt jeg nødig mister dig, men det er den eneste måde, hvorpå du vil erholde din forrige kraft og munterhed tilbage, herhjemme må den gå til grunde, det indser jeg."

Han rakte ham sin hånd. Jan trykkede den med lidenskabelig heftighed, og der blev denne aften ikke talt videre derom.

Niels havde hele dagen været i en højst urolig stemning. Han vidste, at stiftamtmandens besøg for en del var en følge af hans indgivne klage over Solberg. Han havde været ude i skoven for at give Math det aftalte tegn, og traf heldigvis tateren selv, der gentog sit løfte, at indfinde sig oppe på herregården samme aften for at optræde som vidne.

Efter at den indstævnede bondeforsamling havde forladt gården, gik amtmanden tillige med Solberg ind på kontoret, hvis dør blev lukket efter dem. Hvad de talte om var umuligt at opdage, skønt den nysgerrige Niels med bankende hjerte lyttede derefter i sideværelset. Han hørte kun enkelte ord og fattede ikke meningen af dem.

Der gik lang tid bort; Niels ventede med ængstelse på udfaldet.

Elise trådte ind.

"Niels!" udbrød hun bange, "hvor er min fader?"

"Derinde!" svarede han i en triumferende tone, "han skrifter i dette øjeblik for stiftamtmanden; når han er færdig, mangler blot mit udsagn, og han falder da i den grav, De tilberedte ham. Det er Deres værk, Elise!"

"Taler De sandt?" hviskede hun blegnende og med en så sagte stemme, at ordene næppe nåede hans øren. Derefter vedblev hun, idet hun trådte han nærmere: "Vil De, kan De virkelig handle således imod Deres velgører, som fra barndommen stod Dem i faders sted?"

"Hvorfor ikke?" ytrede Niels koldt, "han står jo Dem endnu nærmere. De kunne frelse ham, men gjorde De det? Det er Dem, som kalder elendighed over hans hoved, Dem, som bliver årsag til, at han vanæret og foragtet må hvile i sin grav; jeg kan ikke andet; så sandt som solen lyser fra himmelen! Jeg holder min trussel."

"Niels!" afbrød Elise ham, med blege, bævende læber, "hold op, tal ikke længere, gå! kald Deres ord tilbage! Jeg vil – jeg vil gøre alt, hvad De ønsker, – frels ham blot."

"Vil De virkelig, Elise?" spurgte Niels med en dæmpet stemme, og hans øjne glødede med den ubeskriveligste ondskab, "har jeg endelig bragt Dem så vidt, at De vil blive *min hustru*, – opgive Qvist, som De elsker så højt; og for stedse

knytte Deres skæbne til en vanskabning? De vil tilhøre mig, – som De nylig anså for et uhyre, et hjerteløst menneske? Gentag, at De vil gøre alt dette for at frelse Deres fader."

"Ja, ja!" stønnede den ulykkelige pige i den dødeligste angst, idet hun veg tilbage for hans flammende blik og, skjulende sit ansigt med hænderne, sank ned på en stol.

"Godt!" vedblev han og trådte hen til hende, "så hør da nu, hvad jeg har at svare dertil: jeg afslår Deres tilbud med den samme kulde, som De nylig viste mig, Deres fader står ikke længere til at redde. Forstår De mig?"

Elise svarede ikke, hun var sunket bevidstløs tilbage på stolen; da han søgte at bringe hende til sig selv igen, åbnedes døren fra kontoret. Amtmanden og herredsfogeden trådte ud.

I den førstes træk lå i dette øjeblik noget blidt og bevæget, som dog forsvandt, da han så Niels. Med et blik fuldt af foragt, vendte han sig til ham med de ord:

"De har indgivet klage til mig over en meget værdig og retscaffen embedsmand, Deres foresatte og, hvad mere er, Deres velgører, herredsfoged Solberg her. Jeg vil forbigå de grunde, som jeg hører var årsag hertil, og blot ligefrem spørge Dem, om De kan bevise Deres udsagn?"

Den værdige tone, hvormed den gamle herre talte, hans faste og foragtelige blik skræmte Niels; han stammede og ledte efter ord til svar.

"Jeg spørger, om De kan bevise Deres klage?" gentog amtmanden heftig.

"Ja, ja!" stammede Niels, "jeg kan bevise, at fogeden i sin forrige jurisdiktion har dræbt en mand på heden og, for at vælte mistanken fra sig, udstedte falske akter, der dømte en

bissekræmmer til døden. Han vil selv ikke kunne nægte sandheden af mine ord."

"Men jeg tør nægte det!" udbrød på engang en dyb og rolig stemme i baggrunden af værelset. Forskrækket vendte Niels sig om, tateren Math Hjeil stod i døren og ved hans side en fremmed, indhyllet i en stor kappe. Forbavset betragtede amtmanden og herredsfogeden de kommende; Math syntes ikke at lægge mærke hertil; med en fri og dristig mine trådte han frem i værelset og vedblev således:

"Jeg lovede Niels Lalle at træde op som vidne i sagen mellem ham og Dem, hr. foged, og kommer nu for at holde ord. Kender De denne mand?"

Solberg skælvede, han blev bleg, udstødte et skrig, fo'r hen mod den fremmede og lå længe i dennes arme.

"Albert Kruse!" råbte han, og stemmen rystede af gråd. "Er det muligt, du lever?"

"Som du ser," svarede denne, "men fat dig, kom til dig selv igen, så skal jeg med få ord forklare dig alt."

Det ville være en vanskelig opgave at skildre de forskellige følelser, som i dette øjeblik vekslede i den næsten bevidstløse Solbergs træk, mens han hvilede ved Albert Kruses bryst; den rørende kærlighed, den usigelige glæde, som strålede i Elises fugtige øjne, eller det rasende, ondskabsfulde blik, med hvilket Niels betragtede genstanden for sin hævn ved denne uventede redning.

"Gud være lovet!" udbrød Kruse, efter at de første lidenskabelige udbrud var tilbagetrængt af forbavelse over hans uformodede komme, "jeg kom dog tidligt nok for at forhindre det optrin, der forestod, nu tør jeg håbe med få ord at kunne

tilintetgøre selv det sidste skin af brøde, som hviler på dig. Mit navn er Albert Kruse," vedblev han, henvendt mod amtmanden. "Jeg er Jørgens broder. Solberg og jeg stredes, fordi han troede sin familie fornærmet af mig; jeg behøver ikke at omtale hvorledes. Jeg blev såret, og denne ærlige mand frelste mit liv." Han pegede med disse ord på Math Hjeil, som henne ved døren, tavs og rolig, havde betragtet det hele optrin. "Han bar mig afmægtig hjem i sin hytte, ved hans omhu og pleje blev jeg helbredet. Omstændigheder, som jeg foretrækker at lade uomtalte, bevægede mig til at lade Solberg være uvidende om min redning, og jeg tog til Fredericia, hvor jeg, nu bor. Forleden aften kom Mathias åndeløs ned til mig og fortalte, at man havde anklaget Solberg som min morder; han bad mig ufortøvet at redde ham ved at fremstille mig som endnu levende. Da jeg hørte dette, glemte jeg ethvert andet hensyn og rejste hertil for at tilintetgøre og modbevise beskyldningen. Og du, min ven! der tror dig fornærmet og krænket af mig, lad mig med det samme sige dig, hvor meget du har taget fejl deri. Din søster Therese forsvandt fra København; men hun bor hos mig som min hustru. Skæbnen har været mig gunstig, vi lever lykkelige og tilfredse."

"Det glæder mig inderligt," ytrede amtmanden, "at denne sag tager en så heldig vending, det er længe siden jeg har tilbragt en lykkeligere dag end denne."

Solberg ville svare, men han var for bevæget dertil, han tav og fæstede et rørt blik på Albert Kruse. Elise græd, og kun Niels stod i denne kreds, skummel og mørk, med hæventindrende blikke, der tydede på de afskyelige tanker, som gennemstrømmede hans indre.

"Vi glemmer i vor glæde ham, som vi dog egentlig skylder takken for denne lykkelige time," sagde amtmanden lidt senere og vendte sig om efter Math Hjeil; men tateren var forsvundet.

Stille og lydløs som han kom, havde han under de almindelige udbrud bortfjernet sig, uden at nogen mærkede det.

Samme nat lød en forunderlig støj hen over heden, blandet med vilde, ubekendte sange i et fremmed sprog; det var skøjterne, som rykkede op og drog bort fra egnen. Math gik i deres spids. Han blev senere ofte genstand for Solbergs og Elises samtaler, men de så ham ikke mere. Jeg vil derfor lade ham forsvinde her, for ved en anden lejlighed at fortælle de tildragelser, denne mands eventyrlige liv var så rigt på [Note 1\)](#).

Efter endnu engang at have lykønsket familien tog amtmanden bort, og fogeden tilbragte en glad aften i Albert Kruses og Elises selskab. Den tunge byrde, der så længe og uafbrudt havde hvilet på ham, var væltet bort, hans glæde var som fuglens, der muntert og jublende bader sig i den skinnende vårsol og ryster mindet om en kold, mørk vinter af sig. Også Jørgen var til stede. Han blev vel glad, dobbelt glad ved just denne aften at se sin broder, men han viste sig ikke overrasket. Formodentlig må han have været vidende om, at Albert levede, og den ærlige tater havde måske røbet hemmeligheden for vennen, før han forlod egnen.

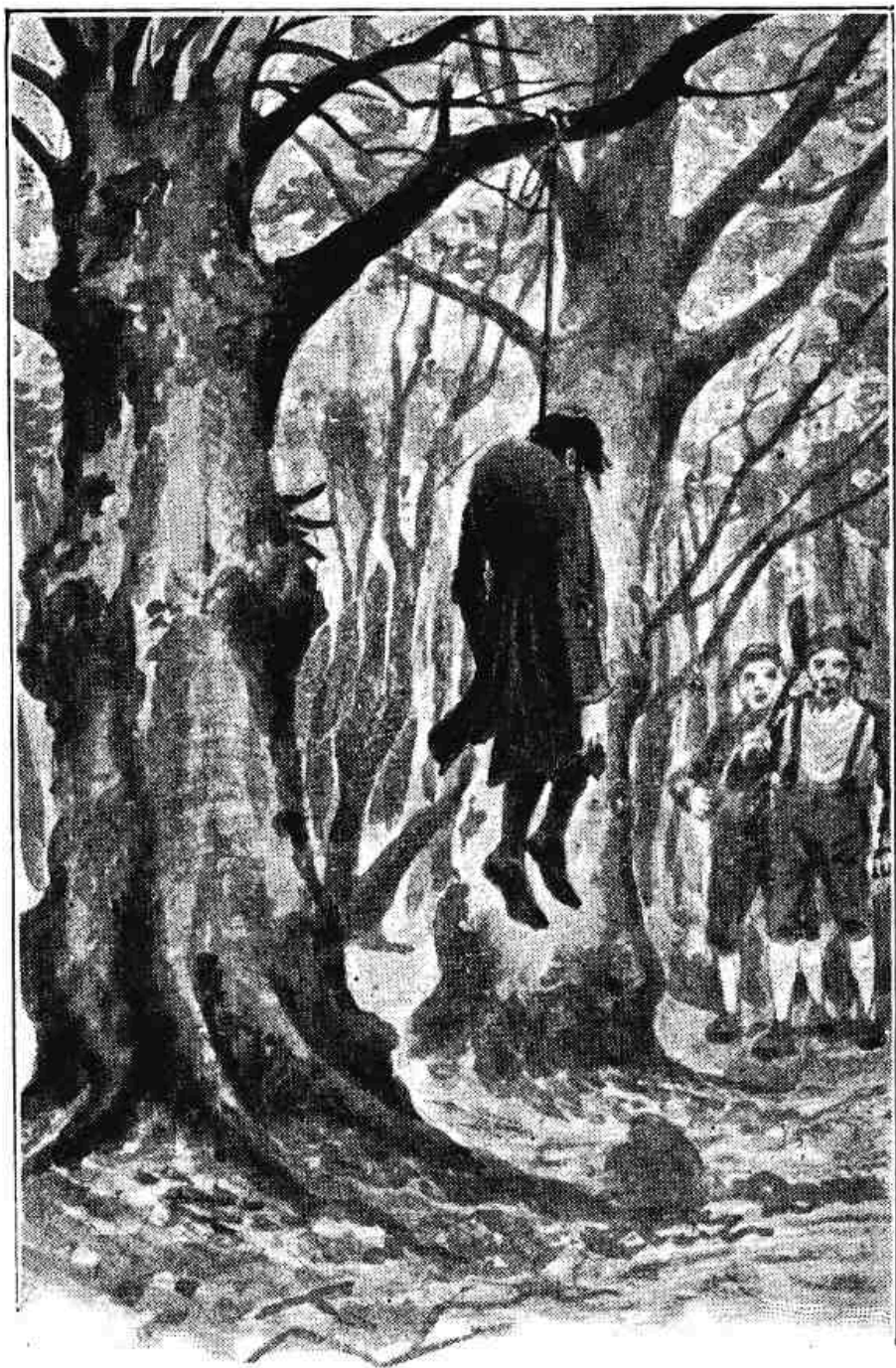
Næste morgen fandt nogle skovhuggere et menneske hængende på en gren inde mellem træerne i herregårdsskoven. Hurtigt skar de ham ned og genkendte i de fortrukne og opsvulmede ansigtstræk skriveren Niels Lalle. Det havde været ham umuligt at overleve de fejlslagne planer, hvis opfyldelse udgjorde det eneste, der gav hans tilværelse betydning for ham.

Det urolige hjerte, som nylig bevægedes af så heftige lidenskaber, slog ikke mere, de før så funklende øjne stirrede nu trætte ud af deres hulninger. Men ikke engang døden havde mildnet hans ansigt. Der lå endnu noget rædselsfuldt og forfærdende i det, som bragte de fattige daglejere til at skælve, og det fortjener at bemærkes, at man under samme træ, et par år efter, fandt en stor, fyldt pengepung nedgravet. Så vidt gik hans misundelse og had til menneskene, at han ikke engang kunne tåle, at de berigedes ved det, han efterlod, skønt hans moder, nogle mile borte, fristede et usselt og kummerligt liv i sognets fattighus.

Solen skinnede, lærkerne sang over gravhøjene, det var den sidste, livsfriske ånde, som trængte sig frem fra den døende natur. Ingen barsk efterårsstorm hylede over jorden, sagte og ubemærket rev vestenvinden det afblegede løv fra træernes grene. Lette, lysegrå skyer sejlede omkring på himlen, og dybt inde på heden varslede hjej lens vemodige klagetoner om den mørke tid, den nu gik i møde.

Flora var gået ud i haven. Hun ville nyde den skønne eftermiddag og spadserede længe omkring i de store alleer, fordybet i sine egne tanker, uden at lægge mærke til noget. Hun så ikke, at Jan kom ind ad den lille låge, som førte til skoven, ikke det sørgmodige, smertelige blik, som hvilede på hendes lette skikkelse, ikke udtrykket af den heftige kamp, der foregik i hans indre, mens han tavs stod foran hende, lænet op til et træ, og hun satte sig endelig, træt af gangen, ned på bænken i et lysthus.

"Jo!" hviskede han ved sig selv, "jeg vil tale med hende, blot denne ene gang, sige hende farvel, og så bort herfra. Søn

bringer glemsel og død."

Han var ikke længere tvivlrådig; med faste og hurtige skridt bøjede han ind i en sidegang og gik hen mod Flora. Overrasket fo'r hun op ved synet af ham, de nylig blege kinder farvedes med en svag rødme, idet hun hilste ham.

"Tilgiv mig!" sagde Jan, og hans stemme skælvede i dette øjeblik, "jeg forstyrrer måske, men jeg ønskede at tale med Dem, og da jeg så Dem alene, vovede jeg mig ind i haven."

"De forstyrrer ikke," svarede hun og bemærkede først nu det blege og forstemte i hans træk.

"Jeg kommer for at sige Dem farvel!" vedblev han, "jeg rejser bort og kunne ikke forlade dette sted uden først at have takket Dem for den velvilje, De skænkede mig."

"De rejser?" gentog Flora med en tone så svag, at den næsten døde i brystet. "Ved min fader eller tante noget herom?"

"Nej!" sagde han, "jeg ville først tage afsked med Dem."

"Hvorfor vil De da rejse?" spurgte hun med et ubeskriveligt talende blik, "De har jo aldrig forhen ytret noget derom."

"Jeg må rejse," gentog Jan med en skælvende og svag stemme, "mine forældre vil nu ikke savne mig, og det er vist tjenligst for mig at komme bort."

Flora formåede ikke at beherske sig længere, hendes hidtil vedligeholdte fatning var borte, hun bøjede sig ned mod bordet og græd.

"Og gives der da intet, slet intet bånd," hviskede hun, "som holder Dem tilbage her? Tal dog, Jan!"

"De ved det," sagde han klangløst, "der var vistnok øjeblikke, hvor jeg i Deres selskab har været for lidt herre over mig selv, til at De skulle være uvidende om, hvorledes det står til hos mig.

Jeg troede længe at have lov til at nære disse følelser, denne dejlige drøm, uden at ønske eller håbe på opfyldelse, jeg var så lykkelig, så ubeskrivelig lykkelig derved og indså først for sildigt, hvor meget jeg fejlede. Nej! De må ikke afbryde mig, lad mig tale ud. De erindrer den samtale, der blev ført mellem Deres fader og generalinde Rosendal, da jeg sidste aften var oppe på herregården. Bramer talte om det urigtige i at elske over sin stand. Jeg ved nok, at han ikke sigtede til mig, men hvad ville han sige, dersom jeg trådte frem og fortalte, at jeg var i et sådant tilfælde, at jeg, den ubetydelige, ringe, vovede at elske et væsen, som i rang, forhold, ydre og indre egenskaber stod så uendelig højt over mig? Derfor vil jeg rejse, det er det eneste, der kan hjælpe; lever der end følelser i mit bryst, som ingen tid, ingen magt formår at undertrykke, så endes dog en bitter, kvalfuld tilstand herhjemme."

"Bliv hos mig," hviskede Flora sagte, og aldrig trængte sig noget så uimodståeligt til hans sjæl som denne bløde og rørende stemme, aldrig udtrykte et åsyn en dybere og inderligere følelse end den, som viste sig i dette søde og undselige blik, dette fine og henrivende smil, som ledsagede hendes ord. Han glemte alt, frasigelse, offer, skilsmisse, han knælede for hende, kyssede hendes kjole, hendes fødder, hendes hænder, mens hans øjne strålede, og hans læber sagte og skælvende tilhviskede hende lykkelige og berusende ord.

Lidt senere lukkedes havelågen efter ham, og Flora gik langsomt og drømmende tilbage til sit værelse; men bag en høj busk ved lysthuset, som de nylig havde forladt, stod en mand med korslagte arme og så tankefuldt og grublende efter de bortgående.

"Jeg anede det," mumlede han for sig selv, idet han forlod sit skjul og gik dybere ind i haven.

Det var Bramer.

Det blev aften. Der var tændt lys oppe i dagligstuen hos generalinden. Solberg og Elise var budt over til hende; også Jan var til stede.

Flora sad ved vinduet på en stol, hun var stille og tavs, men den livlige rødme, som havde udbredt sig over hendes ansigt, de strålende blikke, som mødte Jans, røbede hendes glæde. Bramer gik frem og tilbage på gulvet og kastede af og til et hemmeligt blik på de to elskende.

Således gik en tid. Der indtrådte en pause i underholdningen mellem generalinden og Solberg. Bramer trådte hen til Jan.

"Kruse!" sagde han med rolig alvor, "jeg var i eftermiddag vidne til en samtale mellem Dem og min datter i haven. Jeg hørte Deres beslutning at rejse, og grunden, som atter bevægede dem til at opgive den. Flora havde ret, og jeg bekræfter hendes ord: *Det er nu for silde at rejse!*"

Han tav et øjeblik, og ingen i salen rørte sig, det var som uddøet derinde.

"De frygtede for mig," vedblev han; "skønt De har reddet mit liv, og skønt De måtte vide, hvor vigtig min datters lykke er mig. De frygtede også for verden, min ven! og der er dog intet så ubestandigt og betydningsløst som dens mening; den lovpriser i dag, hvad den fordømte i går. Vi skylder desuden kun verden regnskab for vore handlinger, ikke for vore følelser. Og siden nu denne unge dame engang har påtaget sig at give Dem råd og synes at befinde sig vel derved, så lad hende fortsætte denne

rolle. Jan, min ven, min søn! jeg skænker Dem hende. Vorherre velsigne Eder begge!"

Bramer førte ham hen til Flora, mens tårerne sitrede i hans øjne. Flora hvilede ved Jans bryst. De tilstedeværendes lykønskninger lød omkring dem.

Slutning

"Er du nu lykkelig, mit kære barn?" spurgte Bramer et par dage senere, idet han med den inderligste glæde bemærkede den tilfredshed, som siden hin aften hvilede over hende.

"Lykkelig!" gentog hun med en sagte stemme og slyngede sine arme om hans hals, "min kære, gode fader! Hvor kan du tvivle derom? Jeg måtte jo være utaknemlig mod dig og mod Gud, om jeg ikke erkendte min lykke."

Hun lænede sig op til ham og kyssede ham.

Det var et skønt, et oplivende syn at se Jan og Flora sammen. Englene i Himlen kunne ikke nære større ømhed end den, de viste hinanden. Det var så smukt at se dette svage væsen så aldeles hengive sig til sit glade, ungdommelige hjertes tilskyndelser, at se disse blide, undselige øjne så aldeles hensunket i beskuelser af ham, at lytte til denne bløde stemmes musik, når den i sagte toner talte den dybeste kærligheds sprog, der opfyldte hans sjæl med henrykkelse. Tvivl og frygt, enhver skranke, som forhindrede en rolig, stille fred, var nedbrudt, og hele livets friske, blomstrende poesi forenede sig i disse følelser.

En sådan kærlighed, hvor endnu ingen lidenskab med sin kvælende ånde dæmper den rene ild, som flammer i sjælen, er vort livs forårsmorgen, der udbreder en klar og skyfri himmel for vort øje. Som hele den vågnende natur bevæger sig i et friskt, ungdommeligt liv, således får også vor egen tilværelse mere værdi, vor sjæl større dybde; den samme fred, samme harmoniske rolighed, som gennemtrænger naturen, hviler i vort

bryst. Først når man standser bækkens fredelige løb, viser den sin styrke, trodser alle hindringer, gennembryde enhver skranke og bliver ødelæggende i sine virkninger. Således går det også kærligheden, når lidenskaberne optårner følelserne mod hverandre.

Men ligesom Flora med hver dag sluttede sig fastere til Jan og stedse forekom ham ny og mere elskværdig, eftersom hendes sjæl udfoldede sig, ligesom hendes karakter, siden hun var sig denne kærlighed bevidst, antog mere værdighed og alvor, således syntes også hendes sundhed at svinde bort. Hun blev blegere, efterhånden mere stille og modfalden, og den ildevarslende stikken i brystet indfandt sig oftere under åndedrættet. I Bramers hjerte vågnede atter den pinlige bekymring og frygt, som for et øjeblik havde slumret.

Flora selv anede intet, hun var for meget behersket af sin nuværende lykke, til at nogen ængstelse for døden skulle blande sig derimellem; men Jan undgik denne iøjnefaldende forandring ikke. Den grænseløse omhu, han bar for alt, hvad der angik hans unge brud, lod ikke den mindste omstændighed upåagtet, dog voldte Floras tilstand ham endnu kun en forbigående tanke af frygt, spor af en ængstelig forudfølelse om det, der forestod; det var den første, næppe synlige sky, som viste sig på hans lykkes horisont; og Floras ungdommelige åsyns sørgmodige udtryk, den synlige mathed i alle bevægelser, gav hende et nyt, et eget, til hjertet trængende trylleri.

Det var en ejendommelighed i hans karakter, at han selv nu, med de utvetydigste beviser på hendes kærlighed, hun alligevel vedligeholdte en næsten sky tilbageholdenhed, en art undseelse for at hengive sig til de fortrolige øjeblikke, som deres forhold tilstedede, hans følelse lignede undertiden mere en tilbedelse, en ærefrygtsfuld skuen, end kærlighed, og det var alene når hun ved ytringer af de varmeste, ømmeste kærtegn overbeviste ham om, at hun kun var den inderlig elskende kvinde, at hans fyrige, ildfulde natur vovede at ytre sig.

Således sad de en aften inde i generalindens dagligstue. Bramer havde taget plads i en krog, og skønt han tilsyneladende ikke lod til at have øje for de tvende elskende, undgik dog intet ord, ikke den ubetydeligste handling hans opmærksomhed. Det var i sådanne øjeblikke, at han, ved synet af det elskede barns lykke, selv overgav sig til en glæde, der for en stund tilbagetrængte den sorg, som arbejdede i hans hjerte. Flora havde denne dag befundet sig ilde og lå endnu meget mat og afkræftet på sofaen, lænende sit hoved op til Jans skulder.

Lang tid gik hen, de talte ikke, men hvor betydningsfuld var alligevel ikke denne tavshed? Hvor tindrede ikke hendes sjæfulde blik, mens det dvælede på Jan? Han legede med hendes hår, han bøjede sig over hende og kyssede hendes mørke, strålende øje.

"Du er så tavs i aften," udbrød hun endelig og trykkede hans hånd, "tal lidt, Jan! Fortæl mig, hvad du tænker." "Jeg har ofte beklaget hos mig selv, at jeg ikke kunne synge," sagde hun lidt efter, og den barnlige tone, i hvilken hun hidtil havde talt, tabte sig i et blidt alvor, "jeg føler i den senere tid så megen lyst dertil, mit indre er så fuldt, så bevæget, og når jeg da mangler ord, forekommer det mig, som om tonerne besad magt til at tolke de stemmer, som lyder i min sjæl."

Sommeren svandt; blomsterne blegnede; Flora blegnede også, hendes tilstand var ophørt med at være en hemmelighed for beboerne på herregården. En uhyre smerte gærede i den ulykkelige Jans bryst, en stum, mørk fortvivelse stod præget i alle hans træk, han græd, han bad, aldrig hævede en bøn sig mere brændende og inderlig til Guds trone, han bad for Floras

liv, for det højeste, det eneste gode, han ejede. Men Flora kunne ikke frelses.

I den kolde, trivielle hverdagsvirken taber mange højtidelige øjeblikke deres betydning, vanen sløver vor sans for dem, derfor er det godt, at sjælen engang imellem vækkes; men aldrig sker det på en så mægtig og gribende måde, som når vi står ved det væsens dødsleje, der udgør en del af vort eget jeg. Det er en frygtelig uvished, som gennemfarer os, mens hine tvende magter spiller med hinanden om herredømmet; det er da ikke alene hensynet til den blege død, ikke alene den lidendes matte, glansløse øjne, tunge åndedrag og musklernes sidste, krampagtige trækninger, men meget mere vort tab. Det nedbrudte håb, den bristende lykke, vore kuldkastede planer for fremtiden, som udbreder en fuldstændig tomhed og øde i vort hele væsen, det er egenkærligheden i dens skønneste skikkelse, og endelig uvisheden om det dunkle, ubekendte hinsides, der nedtrykker og kvæler os. – Endelig er det her i livet vor lod, først fuldkommen at fatte et gode, når vi står i begreb med at miste det.

Men Flora skulle ikke gå bort således, hendes sidste øjeblikke var ingen heftig kamp mellem det afskedtagende liv og dets mørke broder; det svandt stille og ubemærket som den nedgående aftensol, der udbreder sin milde glans, mens den dukkede ned i havets dyb. Døden trådte til lejet i dens venligste skikkelse, som ville den derved betale hende for den lykke, den kom at røve.

Hun havde i de sidste dage befundet sig usædvanlig vel, de blege kinder rødmede, blodet vendte tilbage i den glatte, marmorhvide pande, hendes trøstende ord gav atter næring for

det synkende håb i Jans bryst. Han sad ved hendes leje, hendes bløde, små hænder hvilede i hans, endnu havde dette barnlige og milde øje ikke mistet sin glans, endnu hviskede disse søde læber ord, som fyldte hans sjæl med fryd, men det var en smertelig, bitterblandet fryd, tanken om at miste hende, at skilles fra hende, stod jævnsides og bragte fortvivlelsens tårer i hans øjne. Hun talte til ham om fremtiden, skildrede de kommende dage, de skulle tilbringe i hinandens selskab, hun vidste jo ikke, at der ingen fremtid gaves for hende.

"Hvor vi skulle få det godt," hviskede hun henrykt, "jeg skal da bestandig være hos dig, jeg skal kunne læse i dit blik, hvad du ønsker, gøre alt for at se dig glad og tilfreds og for hver dag at høre dig tilstå, at du elsker mig højere. Vær blot ikke bedrøvet, min egen Jan!" ytrede hun med et ubeskriveligt smil, da hun mærkede, at han græd, "det bliver nok godt igen med mig, jeg kan jo ikke dø nu, det er umuligt."

"Og om det så også var besluttet anderledes end jeg ønskede," sagde hun lidt efter og trykkede hans hånd til sine læber, "vil ikke din kærlighed til mig endnu leve efter min død? Vil erindringen om, at du engang elskede mig, vel nogensinde forsvinde af dit bryst?"

"Nej, nej!" mumlede Jan. – "Du, mit håb, min eneste jordiske lykke, du må ikke forlade mig, mit liv er knyttet dit."

"Jeg vil også kun nødig," – hviskede hun med en blød, næppe hørlig stemme og slyngede sine arme om hans hals, "men mit bryst, – de siger, mit hjerte er for stort – Jan, min bedste lykke, min søde, min e-ne-ste Jan!"

Hans ånde standsede, blodet isnede i alle hans pulse over de matte, bristende øjne, som mødte ham. Flora sukkede, det var et

svagt, næppe mærkeligt suk, hendes læber bevægede sig, hjertet stod stille.

Hun var lykkelig således. Hendes sidste suk var en ren, brødefri kærlighed, sjælens sidste tanke en velsignelse over ham, som hjertet slog for, til det bristede. Intet efterår, ingen mørk, barsk vinter gik igennem hendes liv; uskyldig svævede ånden med den svindende dags sidste solstråle over til hin uafslørede dunkelhed, som intet jordisk øje gennemtrængte. Af Jans erindring svandt hun aldrig. År forgik, smerten tav, tiden udøvede sin virken, de friske sår blødte ikke længere, men glemsel formåede intet at skænke. Dybt i det inderste af hans sjæl stod hendes billede med friske farver, lige til livets sidste pulsslag. Mindets blomster visnede på hendes grav, i hans hjerte visnede det aldrig.

På den stille landsbykirkegård hæver sig en lille, uanselig, græsbeegroet jordhøj, som kun skiller sig fra de øvrige ved en sjælden stor, hvid rosenbusk. Den gamle klokke kalder stedet "Frøkenens Hvile". – Der blev hun jordet. Jeg har set hendes grav.

Efterskrift

Otte år senere, på en venlig sommerdag, vuggede sig et stort skib inde ved kysten af Vesterhavet. De gamle fiskere, som så den fremmede sejler hvile sikker og rolig for sit anker på stranden, gjorde forundrede deres bemærkninger herover. Det var et hidtil ikke oplevet syn at se et skib vove sig så nær de farlige rev, og tillige et indlysende bevis for, at det måtte være en sjældent kyndig og modig mand, det førte det; men hvem det var, vidste ingen af dem.

Henimod aften blev en båd firet ned, seks raske årer førte den igennem bølgerne, og kaptajnen steg i land.

Det var en høj, smuk mand med et særdeles blegt ansigt. Forundrede stirrede kystfolkene efter ham, han hilste dem og tog vejen til kirkegården. Graveren fortalte den næste dag, at han havde set ham knæle på det sted, hvor man engang begravede Flora.

Mens han var borte, gik den ene af matroserne fra den fremmede båd, en gammel, skægget mand, i land og så sig omkring med et underligt, næsten vemodigt smil.

"Ak ja!" udbrød han bevæget, idet hans øjne forgæves søgte efter en bekendt blandt de tilstedeværende, "jeg mærker nok, at alting også har forandret sig her, mens jeg var borte. Jeg er født på denne kyst og kender dog ikke en eneste af jer, folkens!"

Disse ord var en velkommen anledning for fiskerne til samtale, og fra flere munde lød på engang det spørgsmål: hvem

der førte skibet hist ude, og af hvad grund det vovede sig så langt ind under kysten?

"Såmænd!" svarede den gamle matros, "det betyder kun lidt, at gå ind under disse rev, for folk som vi, der, pesten ta'e jer! undertiden hele fjorten dage i rad har sejlet så nær ved klipper og skær, at vi kunne plukke næverne fulde af tulipaner og stikkelsbær, som groede på dem. Jeg kunne have lyst til at fortælle en snurrig historie i samme anledning, det er nu så længe siden jeg sidst gav en til bedste, men det vil tage for lang tid hen. Hvad nu kaptajnen anbelanger, som I spurgte om, så var han i sin tid vel kendt blandt revene; jeg gad set den, som bedre kunne klare dem end han. Han er barnefødt her på egnen, må I vide, og forlibede sig engang i en fornem mands datter, som klogt nok var, for da hun kreperede, som også var klogt, gav faderen ham denne stolte skude, som I ser derude, at føre. Jeg har faret med ham i mange år og er den eneste ven, han har ombord, vi har sladret sammen mangan god nat, mens jeg havde vagt på dækket, det opmuntrer ham altid at høre mig tale. I tjenesten er han en striks mand, men for resten upåklagelig, når han bare var lidt mere munter. I al den tid, vi har levet sammen ombord, har han immervæk set ud som solen i en storm. Ingensinde ler han, undtagen i et vejr, når vi andre læser vort Fadervor og belaver os på den sidste rejse. Dette er for resten ingen historie, jeg vil lade mig flække fra neden af, hvis ikke hvert ord er sandt."

"I siger, at han er fra denne kyst," bemærkede en gammel fisker, "hvad hed han da, før han fik dette skib at føre?"

"Tys!" svarede matrosen, som i det samme så kaptajnen komme tilbage, "nu må jeg ud igen. Man kaldte ham dengang

smuglerens søn."

Kaptajnen gik ombord, sølvpiiben klang, båden roede bort;
næste morgen var også skibet forsvundet, ingen har siden den
dag set noget til det.

Om "Smuglerens søn"

Forfatter: Carit Etlar (1816-1900).

Org.titel: Carit Etlar: *Smuglerens Søn. En Fortælling.* C. Steens Forlag, København 1839.

Denne udgave baseret på: Carit Etlar: Skrifter. bd. VII. V. Pios Boghandel, København 1900.

Redigeret af: Kim N. Jensen.

Forside og øvrige illustrationer efter tegninger af Poul Steffensen (1866-1923).

ISBN 978-87-7979-804-5

2. ebogsudgave, erstatter ISBN 978-87-7979-035-3.

© 2022 eBibliotek 1800

www.ebib1800.dk

Note 1: I romanen "Hedemanden". *Red.Anm.*